

a prioribus pro tempore in consilio duodecim, obtentoque partito ex voto ad minus duorum ex tribus partibus dicti consilii, in praesentia dicti gubernatoris Caesenaе, a quo, re mature discussa, expensae ipsae taxari et limitari debeant; et aliter facta damno facientium, non autem comitatus, cedant, et propter illarum refusionem de proprio incidant facientes in poenam dupli Camerae Apostolicae ipso facto applicandam, soluta quinta parte accusatori.

Ratae habentur sententiae omnes ante hac prolatae super revisione computorum.

XX. Sententiae omnes super revisione dictorum computorum et redditione rationum dictorum XII procuratorum et regentium, scilicet de anno MDLXXXIII a domino Hieronymo Mattheuccio, tunc auditore bonae memoriae cardinalis Sfortiae legati dictae provinciae; de anno MDLXXVI a bonae memoriae Lactantio Lactantio; de anno MDLXXVII a R. P. D. Sancti Georgii; de anno MDLXXIX a bonae memoriae Ghislesio, dictae provinciae praesidibus, a domino Grisone Baldrino, a domino Andrea Longo, et a domino Vincentio Iotto, Caesenaе gubernatoribus; de anno MDLXXXVI a reverendissimo domino Alexandro Centuriono, visitatore apostolico, quae omnes, servata forma dictorum capitulorum ex ordine Sacrae Consultae compilatorum, cum interventu trium pro quolibet quarterio, sunt latae; et aliae eiusmodi, si quae sint, observentur et adimpleantur omnino, prout iacent, perpetuumque silentium ex nunc in posterum super praemissis impositum esse censeatur, prout cum effectu inponitur. Quod si quis, vel sub praetextu mandati a duodecim regentibus vel a comitatu quocumque dati, lites suscitatas tentaverit, tamquam personam idoneam non habens, statim a limine iudicii per iudicem repellatur, expensasque per partem adversam factas statim instituat, neque quidquam, aut salarii cuiusvis aut dictarum expensarum

nomine, aut a quarteriis aut hominibus comitatus exigere possit sub poena dupli aliisque poenis arbitrio reverendissimi domini praesidis.

Praesentia capitula inviolabiliter observanda.

XXI. Saepedicta capitula ex ordine Sacrae Consultae tempore felicitis recordationis Gregorii XIII, de anno MDLXXVII formata, et per dictos duodecim procuratores convocato consilio, sub die vigesimaseptima ianuarii MDLXXVIII accepta, in his omnibus in quibus per superscripta decreta imminuta, suppleta, derogata, abrogata, aut alias utcumque immutata et innovata, dictisque decretis contraria et repugnantia non sunt, approbata et plenissime confirmata intelligantur, implerique et observari ad unguem et inviolabiliter debeant.

Eorundem executor provinciae praeses.

XXII. Praemissorum decretorum, omniumque et singulorum in illis expressorum executor sit reverendissimus dominus praeses provinciae pro tempore, qui per se ipsum omnino, si fieri poterit; sin autem per iudices vel locumtenentes ab eo deputandos, qui usque ad sententiam diffinitivam, exclusive tantum causas et differentias audiant, et reverendissimo domino praesidi, ab eo summarie, etc., et manu regia decidendas et terminandas, referant, ea omnia executioni mandari, firmiterque et inviolabiliter observari et adimpleri curet et faciat, sub poenis in illis comminatis, aliisque eius arbitrio, etiam gravioribus, imponendis et moderandis.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die XX ianuarii MDXC, pontificatus nostri anno V.

Dat. die 20 ian. 1590, pontif. anno V.

CLXVIII.

Iurisdictio et facultates thesaurarii generalis Romani Pontificis, et collectoris spoliiorum ad Reverendam Camerae Apostolicam quoquo modo spectantium.

Sixtus episcopus, servus servorum Dei,

Dilecto filio magistro Bartholomaeo Caesio, clerico Romano, utriusque iuris doctori, Camerae Apostolicae thesaurario generali, ac capellano et familiari nostro, salutem et apostolicam benedictionem.

Proemium.

In conferendis praecipuis Romanae Cu-

I Officium thesaurarii liquet esse antiquissimum, ex lectura bullae XVII Eugenii IV, *Inter cetera*, tom. V, pag. 32. Et thesaurarium verum Papae familiarem pronuntiavit Callistus III in const. I, *Quae laudabili*, ibidem, pag. 116. Et circa dictum officium varias ediderunt nonnulli Pontifices constitutiones, quas tamquam minus necessarias (praeter hic et in apostillis indicatas) consulto praeterii, praesertim quod haec bulla plene omnia continet. At circa cancellarias criminales Status Ecclesiastici, vide thesaurarii auctoritatem, et in cancellarios iurisdictionem, in const. XV Pauli IV, *Romanus*, tom. VI, pag. 518, et const. XXVI Pii IV, *Superna*, tom. VII, p. 285. Spoliiorum autem appellatione veniunt bona ecclesiasticarum personarum sine licentia Sedis Apostolicae de eis disponentium iuxta constitut. XXXVIII Pauli III, *Romani Pontificis*, tom. VI, pag. 317, et constitut. LX, *Romanus Pontifex*, ibidem, pag. 382, ac Pii IV const. IX, *Grave nobis*, tom. VII, pag. 27, et acquisita ob illicitam negotiationem, iuxta constitut. XXIII, *Decens esse*, ibidem, pag. 78, necnon bona regularium extra claustra decedentium, iuxta constitut. LXIV Gregorii XIII, *Officii nostri*, tom. VIII, pag. 162, clericorumque extra residentiam morientium, iuxta const. CVIII Pii IV, *In suprema*, tom. VII, pag. 332, fructus beneficiorum Italiae, Sedi Apostolicae reservatorum vel affectorum, dum vacant, iuxta const. XLI, *Cupientes malitius*, ibid., pag. 127; bona decedentium extra residentiam fructusque beneficiorum inexacti, iuxta const. VII Iulii III, *Cum sicut*, tom. VI, pag. 417. Vel ante litterarum apostolicarum expeditionem aut alias male percepti, ut hic.

riae et Camerae Apostolicae officii, illud potissimum nobis curae est, ut, iuxta commissum nobis desuper apostolicae servitutis munus, salubri directioni, indemnitati et conservationi aerarii apostolici opportune consulatur, utque illius administratio talibus personis committatur, quarum opera, studio, industria ac fide, bona, res et iura praedictae Camerae provide ac diligenter conserventur et augeantur.

Officium thesaurarii vacans.

§ 1. Cum itaque officium thesaurariae generalis eiusdem Camerae, quod dilectus filius noster Guido Sanctorum Cosmae et Damiani diaconus cardinalis Pepolus nuncupatus, tempore assumptionis per nos de persona sua ad cardinalatus honorem factae nuper obtinebat, ex eo quod nos ipsum officium per assumptionem huiusmodi vacare decrevimus, vacaverit et vacet ad praesens.

Caesiae familiae laudabiles qualitates referuntur, et officium thesaurariae ac collectoriae spoliiorum, ac fructuum et proventuum beneficiorum ecclesiarum, et monasteriorum, in universa Italia et honorum in Urbe, et toto Statu Ecclesiastico vacantium, alisque illi annexis cum iuribus et emolumentis ac gratiis praedecessoribus thesaurarii seu collectoriae concessis conferuntur in personam Bartholom. Caesii Romani I.

§ 2. Nos, ad generis nobilitatem eximiamque doctrinam, necnon fidei ac iustitiae zelum, integritatem ac singularem probitatem, ceterasque virtutes, quibus tu, qui notarius apostolicus de numero participantium, et Camerae praefatae clericus, et in utraque signatura nostra referendarius, ac praelatus noster domesticus existis, et ex nobili Caesiorum prosapia, ex qua quamplurimi sanctae Romanae Ecclesiae cardinales, episcopi, praelati et aliae egregiae personae de Sede Apostolica benemerentes haecenus prodierunt et in dies prodeunt, originem trahis, clarere dignosceris, nostrae dirigentes considerationis intuitum, et indubie sperantes quod ea, quae tibi duxerimus committenda, summa cum prudentia et exacta diligentia exequeris; quodque, dextera Domini tibi assistente propitia, dictum officium poteris laudabiliter exercere, dignum,

I Sed omisi ponere has bullas praecedentes, quia hic omnia comprehenduntur, quae in eis continentur.

quin potius debitum, fore censemus ut personam tuam nobis et Apostolicae Sedi admodum devotam condignis honoribus et gratiis prosequamur. Te itaque a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existis ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutum fore censes, motu proprio, non ad tuam vel alterius pro te nobis super hoc oblatae petitionis instantiam, sed de mera liberalitate et ex certa scientia nostris, deque apostolicae potestatis plenitudine, dictum officium, per assumptionem praedictam sive alio quovis modo, quem haberi volumus pro expresso, aut ex alterius cuiuscumque persona vacans, cum officio collectoriae etiam generalis spoliiorum ac fructuum et proventuum quorumcumque beneficiorum ecclesiasticorum, necnon ecclesiarum et monasteriorum in universa Italia, ac honorum in Urbe et toto Statu Ecclesiastico vacantium, aliisque illi annexis, necnon omnibus et singulis illius honoribus, privilegiis, necnon ex dismembratione et separatione (quinque millium scutorum annuorum monetae ex fructibus dicti officii thesaurariae per nos nuper, ex certis causis animum nostrum moventibus, factis, Monti thesaurariae per nos nuper erecto applicatorum, prout in nostris inde confectis litteris plenius continetur remanentibus); iuribus, regalibus et emolumentis consuetis, ac facultatibus, iurisdictionibus, exemptionibus, immunitatibus, praerogativis, favoribus, indultis et gratiis tam eidem Guidoni, quam dilecto filio nostro Benedicto S. Mariae in Cosmedin diacono Iustiniano nuncupato cardinalibus, dum in minoribus constituti, huiusmodi offi-

cium thesaurariae obtinerent, quam ceteris omnibus ante eos generalibus thesaurariis et collectoribus per quoscumque Romanos Pontifices praedecessores nostros ac nos et Sedem praedictam, in genere vel in specie ac alias quomodolibet concessis, confirmatis, extensis et innovatis, ac alias ad thesaurariae generalis et collectoriae huiusmodi officia, de iure, fundatione, privilegio, usu, consuetudine vel alio quocumque modo et titulo pertinentibus, ceterisque omnibus et singulis quibus Benedictus et Guido cardinales praedicti, dum huiusmodi officium thesaurariae obtinuerunt, et alii quicumque eorum in officiis huiusmodi antecessores, tam antiquis quam modernis temporibus, usi, potiti et gavisii fuerunt, ac uti, potiri et gaudere potuerunt seu etiam debuerunt, sive de illis per litteras apostolicas vel patentes, aut scripturas seu libros camerales, vel quaecumque alia publica vel privata documenta, fidem tamen facientia appareat; quae omnia et singula, illorum tenores praesentibus pro expressis ac de verbo ad verbum insertis haberi volumus, harum serie, apostolica auctoritate confirmamus, approbamus et innovamus, tibi que de novo concedimus, ita ut tu illis omnibus et singulis uti, potiri et gaudere libere et licite valeas, in omnibus et per omnia, ac pariformiter et absque ulla prorsus differentia, perinde ac si per praesentes specialiter et expresse concessa fuissent, eadem tibi auctoritate concedimus et assignamus. Teque ad thesaurariae et collectoriae officia huiusmodi illorumque liberum exercitium ex nunc recipimus et admittimus, ac in locum dicti Guidonis cardinalis, quoad officia huiusmodi, substituimus et subrogamus, ac nostrum et Sedis ac Camerae praedictae thesaurarium generalem constituimus et deputamus; ac per dilectos filios eiusdem Romanae Ecclesiae camerarium,

praefataeque Camerae praesidentes, clericos aliosque, ad quos spectat et spectabit, tam in eadem Camera quam alibi, recipi et admitti, tibi que de iuribus, regalibus, localibus, taxis, proventibus, obventionibus et emolumentis quibuscumque, ad thesaurariae et collectoriae officia huiusmodi quomodolibet spectantibus (dictis quinque millibus scutis, ut praefertur, dismembratis, pro eadem Camera remanentibus), integre responderi mandamus.

§ 3. Tibique quod in eadem Camera aliisque actibus camerilibus ac quibuscumque aliis locis in loco solito post vicecamerarium immediate, sed in capella nostra et quibuscumque sessionibus, processionibus, equitationibus aliisque actibus, tam publicis quam privatis, in nostro et pro tempore existentis Romani Pontificis conspectu et praesentia vel etiam absentia faciendis, ante omnes episcopos, archiepiscopos, primates et patriarchas, immediate tamen post auditorem causarum Curiae Camerae huiusmodi, sedere et incedere.

§ 4. Ac in nostra et pro tempore existentis Romani Pontificis signatura continuo intervenire et assistere.

§ 5. Ac in omnibus et quibuscumque cameris et congregationibus, interesse Camerae praefatae sive generaliter sive particulariter concernentibus, vocari et adesse ac intervenire.

§ 6. Necnon capitula et conventiones appaltuum et iurium dictae Camerae, ac apochas super illorum et aliorum iurium concessione in dicta Camera consignandas, servato stylo in eadem Camera servari solito, per te ipsum ad nos deferre possis et debeas, auctoritate et tenore praedictis, indulgemus.

§ 7. Necnon scuta ducenta pro pensione domus, ac victum quotidianum thesaurariis generalibus, pro ipsis et octo

eorum familiaribus ac duobus equis praestari solita.

§ 8. Ac omnia et singula iura, obventiones, proventus, salaria, regalia spoliiorum, etiam cum diversis capitulis et clericis saecularibus hactenus cum dicta Camera compositorum et in posterum componendorum.

§ 9. Ac honorum vacantium, necnon reddituum et proventuum, litteris non expeditis, aut alias male et indebite ac contra formam constitutionis felicis recordationis Bonifacii Papae octavi, et Iulii secundi, tertii, et aliorum quorumcumque Romanorum Pontificum praedecessorum nostrorum, perceptorum.

§ 10. Ac etiam illicitae negociationis per quasvis personas, quavis auctoritate fungentes, nunc et pro tempore factae, et aliorum iurium et fructuum inferius declarandorum, decimas, taxas et etiam emolumenta, ordinaria et extraordinaria, undecumque et quomodocumque provenientia, quae per pro tempore existentem dictae Camerae thesaurarium et collectorem spoliiorum ac fructuum et honorum ad eandem Cameraam spectantium, exigi et levari quomodocumque et quocumque titulo vel causa consueverunt, seu etiam potuerunt et debuerunt.

§ 11. Demptis tamen his, quae per nunc et pro tempore existentem nostrum et Sedis praedictae in regno Neapolitano, tam citra quam ultra Pharum, nuncium hactenus percipi et colligi consueverunt, nisi compositionem aut causae terminationem in Curia fieri contingat, quo casu decima tibi debeatur; necnon proventibus quatuor cancellariis annatarum per piaem memoriae Gregorium Papam XIII, etiam praedecessorem nostrum, constitutis et assignatis, ad quaecumque summam

1 De his spoliis vide in Pii IV const. xxiii, Decens, tom. VII, pag. 78 ubi notavi.

Proventusque spoliiorum.

Bonorum etiam vacantium ac reddituum, non expeditis litteris, aut alias male perceptorum.

Illicitaeque negociationes.

Exemplar proventus per nuncium regni Neapolis percipi consuetos, vel quatuor cancellariis annatarum assignatis a Gregorio XIII

Locus in Camera, in capella et aliis actibus datur.

Et in signatura gratiae.

In congregationibusque de interesse Camerae tractantibus.

Facultas agentium cum Papa de afflictibus Camerae conceditur.

Pensio, domus et victus familiarum assignatur.

ascendant, consequi, exigere et levare ac realiter et cum effectu percipere possis et valeas.

§ 12. Ac tam in Urbe eiusque districtu dominioque temporali eiusdem Romanae Ecclesiae, quam tota Italia, omnia et quaecumque bona, mobilia et immobilia ac semoventia necnon spolia aliasque res et bona quomodolibet nuncupata.

§ 13. Necnon fructus, redditus et proventus mensarum abbatialium, episcopali-um, archiepiscopali-um, patriarchalium, et aliarum etiam parochialium ecclesiarum et monasteriorum ac quorumcumque beneficiorum, quomodocumque et qualitercumque qualificatorum, ex quovis titulo, etiam infecto, aut alias male et indebite perceptos.

§ 14. Necnon bona sine haeredibus decedentium, aut alias in curia praedicta vel extra eam ubique quomodolibet vacantia.

§ 15. Et de quibus contra constitutionem recolendae memoriae Pii Papae quinti, similiter praedecessoris nostri, contra illegitimos editam, disponi contigerit, aut iam dispositum fuerit.

§ 16. Aut ex causa illicitae negotiationis vel alias male acquisitos.

§ 17. Et quae ab apostatis aut aliis extra claustra degentibus religiosis, tempore eorum obitus detinentur et possidentur, quaeque per obitum ipsorum apostatarum et aliorum regularium extra claustra suorum monasteriorum existentium, et alias contra formam litterarum dicti Gregorii praedecessoris desuper editarum.

§ 18. Ac etiam illa necnon aedificia et loca, quae ex fructibus, redditibus et proventibus ecclesiasticis profecta, aedificata, refecta et restaurata fuerint, seu alias ex eisdem fructibus, redditibus et proventibus quomodolibet provenerint

per obitum quarumcumque personarum ecclesiasticarum, beneficia ecclesiastica, etiam simplicia, de quorum tamen simplicium fructibus, vel ex privilegio apostolico vel ex consuetudine legitime praescripta, dispositum non fuerit, tam in titulum quam administrationem obtinentium, saecularium et quorumvis Ordinum regularium, quavis, etiam pontificali, dignitate fulgentium, in omni Italiae parte pro tempore decedentium.

§ 19. Necnon quarumvis personarum beneficia personalem residentiam requiruntia obtinentium, extra eandem residentiam ac ubilibet, etiam in dicta Curia, decedentium remansura, etiamsi in auro, argento, gemmis et aliis pretiosis rebus, cuiuscumque generis, qualitatis et speciei fuerint.

§ 20. Ac etiam fructus, redditus et proventus mensarum, ecclesiarum et monasteriorum in ipsius Camerae libris taxatorum, necnon beneficiorum etiam in dioecibus quae pactum cum dicta Camera inierunt, ex quacumque causa Sedi praedictae reservatorum seu affectorum; ex die vacationis usque ad diem praefectionis seu provisionis et adeptae possessionis illorum, seu commendae de illis faciendae, quos omnes fructus, redditus et proventus ad nos et dictam Cameraam spectare et pertinere volumus et decernimus, eidemque Camerae applicamus et appropriamus.

§ 21. Necnon omnia et quaecumque bona relicta et quoscumque huiusmodi fructus, redditus et proventus male perceptos, cuiuscumque qualitatis et quantitatis fuerint, etiam percipere, exigere et recuperare possis et valeas.

§ 22. Ac etiam tam ex officio Curiae

1 Haec vide in Pii IV constit. c. VIII, tom. VII, p. 332. 2 Ad hoc habes etiam in Pii IV. const. XII, tom. VII, pag. 127

Spolia in Italia eisdem thesaurario assignantur

Fructus beneficiorum male percepti

Bona quoquo modo vacantia

Illegitima relicta contra bullam c. lxx Pii V Quae Ordini T. VII, pag. 880.

Male acquisita

Relicta pro religiosis ex claustra degentes contra bullam Gregorii XIII, num. lxxv l. VIII, pag. 162

Acquisita de fructibus ecclesiasticis, de quibus legitime dispositum non fuit

Bona non residentium I.

Fructus beneficiorum reservatorum vel affectorum, pro tempore quo vacant, etc. 2

Fructusque omnes male percepti.

Facultas thesaurario datur procedendi etiam ex officio in praemissis et contra exceptos, tuae, seu Camerae praedictae, illique adherentium, quam etiam ad solam instantiam denunciantium seu instigatorum inquirendi et investigandi omnibus viis et modis, tam super illis quam aliis quibuscumque spoliis, quae hactenus ex bonis relictis et fructibus huiusmodi per similitum personarum obitum, aut alias, ut praefertur, seu quomodolibet remanserunt, et indebite quocumque praetextu usurpantur et usurpari contigerit, nostro et dictae Camerae nomine colligere, percipere et exigere, etiam cum facultate, pro faciliori inquisitione, quascumque personas, cuiuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis et praeminentiae fuerint, etiam exemptas.

§ 23. Necnon praeteritos et pro tempore existentes collectores, et subcollectores vel officiales, coram te vel alio seu aliis a te deputando seu deputandis, ad reddendum computum et rationem de administratis, exactis et receptis ab eisdem.

§ 24. Illosque quorum testimonio indigere cognoveris, ad se examini subiciendum.

§ 25. Et spoliatorum ac fructuum, reddituum et proventuum ac honorum huiusmodi occupatores et detentores ad spolia, fructus, redditus et proventus huiusmodi restituendum et relaxandum.

§ 26. Ac tibi ad effectum vendendi, subastandi, deliberandi, distrahendi et alienandi, arbitrio tuo in vim huiusmodi facultatum, prout tibi visum fuerit, et etiam absque aliqua subastatione seu incantu, et absque interventu et instantia alterius officialis, etiam praedictae Camerae pro tempore existentis commissarii, in pecuniam convertendi, illa consignandum et solvendum.

§ 27. Eosque qui in praemissis vel circa ea quomodolibet deliquerint, etiam ad personaliter coram te, seu a te deputando

Delinquentes in praemissis puniendi

Officialesque ad reddendam rationem cogendi

Testes ad so- examinand. astringendi

Occupatores spoliatorum cogendi

Illaque arbitrio suo vendendi

Bull. Rom. Vol. IX.

vel deputandis huiusmodi, comparendum, sub confiscationis honorum et privationis beneficiorum, inhabilitatisque ad illa et alia in posterum obtinenda, ac etiam pecuniariis, quae tibi videbuntur, ac demum excommunicationis, aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, tuo arbitrio infligendis, moderandis et applicandis, monendi, citandi et compellendi, ac etiam carceribus mancipandi, ac quoties tibi videbitur relaxandi, contradictores quoslibet et rebelles ac contumaces, poenas ac censuras praedictas incurrisse declarandi, illasque etiam saepius aggravandi, auxiliumque brachii saecularis invocandi.

§ 28. Ac super eisdem spoliis, fructibus, redditibus et proventibus ac bonis, toties quoties tibi videbitur, cum quibusvis personis, quacumque auctoritate fungentibus, componendi et concordandi; ac solventes de compositis et solutis per eos ac de receptis quietandi, liberandi; necnon ad eos reversos, si id humiliter petierint, a censuris et poenis, praevia satisfactione simpliciter, et etiam alias cum reincidentia, seu ad cautelam seu ad effectum agendi, absolvendi et liberandi, ac a carceribus relaxandi.

§ 29. Et in praemissis omnibus et singulis, etiam summarie, simpliciter et de plano, ac sine strepitu et figura iudicii, sola facti veritate inspecta, etiam privative, quoad alios quoscumque, quavis auctoritate fungentes et functuros, procedendi, sentiendi sineque debito terminandi.

§ 30. Causasque huiusmodi, etiam cum omnibus et singulis suis incidentibus, connexis et annexis, a quibuscumque aliis iudicibus, ordinariis et delegatis, quacumque auctoritate fungentibus, etiam causarum Palatii Apostolici auditoribus seu locatentibus, vigore suae ordinariae iurisdictionis ac facultatis, reassumendi; ac illis aliisque, quibus opus fuerit, etiam sub censuris ecclesiasticis et pecuniariis

Desuper quo componendi

Summarie procedendi

Causas spoliatorum etque annexas, ab omnibus iudicibus reassumendi.

1 Fortasse eos (B. T.)

poenis tuo arbitrio imponendis, moderandis et applicandis, inhibendi; ipsasque censuras et poenas, quoties opus fuerit, incidisse declarandi, aggravandi et reagrandi.

Vicethesaurarium, auditores, collectores etc. deputandi et suo arbitrio removendi;

§ 31. Necnon vicethesaurarium aut locumtenentem generalem, ac unum seu plures auditores loco tui, cum simili aut limitata potestate, toties quoties tibi expedire videbitur, et ad omne tuum beneplacitum, deputandi, constituendi et faciendi, ac revocandi; necnon quoscumque collectores, subcollectores, commissarios, subcommissarios ac depositarios et exactores pecuniarum et iurium dictae Camerae, seu alios officiales hactenus deputatos seu deputandos, revocandi seu confirmandi; et alios quoscumque illorum loco per tuas litteras tuo sigillo munitas, in quibuscumque civitatibus, oppidis, terris et locis, deputandi et subdelegandi, toties quoties tibi videbitur expedire, ceteraque omnia faciendi, gerendi et exequendi, quae in praemissis et circa ea necessaria fuerint quomodolibet et opportuna, plenam tibi et liberam per praesentes concedimus facultatem.

Causas spoliatorum et inde dependentium privativo quoad alios cognoscendi

§ 32. Et insuper ut spoliatorum, fructuum, reddituum et proventuum, ac honorum iuriumque huiusmodi exactio celerius commodiusque fiat, statuimus quod omnes et quaecumque similes lites, causae et controversiae, super quibusvis fructibus, redditibus et proventibus, spoliis, bonis et aliis praedictis, et illorum occasione, et aliis quae ab ipsis litibus et causis quomodolibet dependent, seu cum illis connexitatem habuerint, nunc et pro tempore quocumque locorum pendentes, etiamsi super spoliis seu fructibus male perceptis et aliis praedictis, fuerit facta compositio in Camera, et inter partes adhuc aliqua controversia pendeat, nullo alio quam a te ac tuis seu aliis super spoliis et fructibus rebusque, bonis ac aliis

praemissis a te pro tempore deputandis collectoribus, subcollectoribus et aliis officialibus et ministris, specialibus vel generalibus.

§ 33. Necnon causae appellationum a sententiis latis per tuos commissarios, vel etiam pro tempore existentibus Sedis Apostolicae nunciis in Neapolitano, Hispaniarum, Portugalliae seu Algarbiorum regnis, ac ducatu Sabaudiae et principatu Pedemontium, aliisque quibuscumque regnis et provinciis, ac ubicumque locorum residentibus, necnon visitoribus et aliis quibuscumque, quomodocumque et qualitercumque et sub quovis nomine, titulo aut munere, et aliis collectoribus generalibus deputatis et pro tempore deputandis, ad te solum et tuos deputatos praedictos in secunda instantia seu alia pertineant; omnesque appellationes desuper interpositas et interponendas, a te tuisque praedictis, et non ab alio, iuxta formam dicti Gregorii praedecessoris cognosci; nec alteri, nisi per commissionem manu nostra signatam, vel per nostras litteras, et citato dictae Camerae commissario generali et notario spoliatorum et causarum huiusmodi pro tempore a te deputato, cognosci et terminari possint. Quodque monitoria, citationes, inhibitiones, processus, sententiae et mandata, quae alias quam ex citatione, commissione vel litteris nostris emanaverint, quoad earumdem causarum introductionem et litem pendentiam seu tuam tuorumque ministrorum ad id a te deputandorum iurisdictionis et processuum impedimentum, retardationem vel perturbationem, nullius sint roboris vel momenti.

§ 34. Sed nec, nisi praestita cautione idonea in forma depositi, a sententiis per te seu locumtenentem vel auditorem aut ministros praedictos super praemissis pro tempore latis, ullo modo appellari, nisi post factam executionem ad effectum de-

Appellationes a sententiis nunciorum, collectorum et aliorum desuper ferendis, ad thesaurarium solimmo conceduntur.

Appellatio a thesaurario de volitive tantum roareditur, non retardata executione

volutivum tantum, nec earum executio differri aut suspendi possit.

Locorum montium resignationes iuxta solitum admittuntur ab eodem, et eadem venduntur.

§ 35. Necnon quascumque resignationes et cessiones quorumvis locorum seu creditorum montium Iulii, ac primi et secundi succursus Avinionen. aliorumque, si quae sint, resignationes seu cessiones, quas thesaurarius pro tempore existens admittere consueverit, admittendi; et ipsa loca seu credita, tam per resignationem seu cessionem huiusmodi, quam per aliam quamcumque dimissionem vel amissionem pro tempore vacantia, conferendi et assignandi iuxta formam aliarum facultatum tuis antecessoribus concessarum; et quascumque patentes litteras tuo sigillo munitas expediendi, ac secretarium et capellanum ac computistam seu ratiocinatorem aliosque officiales, iuxta solitum, quoties tibi videbitur, deputandi et revocandi.

Cura introituum et constructionis civitatis Terracinae eidem datur.

§ 36. Necnon curam et administrationem introituum civitatis nostrae Terracinae, ac construendi civitatem novam iam incoeptam in loco salubriori, iuxta formam aliarum facultatum tuis praedecessoribus concessarum, gerendi licentiam, facultatem, potestatem et auctoritatem tenore earumdem praesentium concedimus et impartimus.

Sortes et lottos permittuntur eidem thesaurario facultas datur.

§ 37. Praeterea cum nonnulli, tam praelati quam Urbis praedictae cives, incolae et curiales, quam aliae diversae personae totius ditionis nostrae Ecclesiasticae, aere alieno quandoque gravati et aliis necessitatibus oppressi, pro eorum debitorum satisfactione aut necessitatum huiusmodi sublevamine ac alias ipsorum arbitrio, propria iocalia, aurumque et argentum et alia bona, tam mobilia quam immobilia, domos, vineas et alia quaecumque vendere cupientes, ut plurimum illa nisi satis minori pretio eorum veri valoris cum maximo eorum detrimento vendere, neque emptores invenire possint;

tibi quibusvis personis, cuiuscumque status, gradus et conditionis existentibus; ut eorum iocalia, aurum, argentum et alia bona, tam mobilia quam immobilia, ut supra, sub sortibus quas lottos vocant, etiam cum bussula et pallis, aut alias, tui arbitrio, exponere, ac sortes seu lottos huiusmodi facere, publicare et exercere, praevia estimatione peritorum a te deputandorum, privative ad quoscumque alios possis et valeas, soluta tamen Camerae praedictae rata et portione tibi benevisa, ac decima tibi et iis qui sorte seu lottos huiusmodi fecerint, quascumque licentias concedendi; ipsisque ut dictam ratam eidem Camerae ac decimam praedictam solvendam, una cum expensis reabilibus et necessariis desuper faciendis, in et super eisdem lottis recuperare possint, quibus tibi bene visum fuerit, indulgendi, ac peritos extimatores eligendi et deputandi; et desuper edicta seu publicationem necnon quascumque patentes litteras tibi bene visas, tam in dicta Urbe quam extra illam, in quibuscumque civitatibus, oppidis et locis Status Ecclesiastici mediate vel immediate Sedi praedictae subiectis, publicandi, ac locis publicis affigendi, et tuo sub sigillo expediendi; necnon omnes et singulos qui hactenus similes licentias obtinuerunt, ad solvendum ratam et portionem huiusmodi tibi benevisam, etiamsi in eorum licentiis aliter expressum sit, cogendi, ac licentias huiusmodi, quoad illos qui illas solvere recusaverint aut distulerint, revocandi.

§ 38. Necnon omnes et singulas causas, lites et controversias desuper, tam occasione spoliatorum et bonorum vacantium ac montium, illorumque locorum ac fructuum, quam etiam lottorum huiusmodi, aliorumque omnium et singulorum praemissorum, tam civiles quam criminales et mixtas, quomodolibet ortas, et quas pro tempore oriri contigerit inter quas-

Causas spoliatorum, lottorum et aliorum praedictorum a thesaurario cognoscuntur privative quo ad alios.

cumque personas, quacumque auctoritate, dignitate et praeminentia suffultas, una cum omnibus et singulis suis incidentibus, dependentibus, emergentibus, annexis et connexis, et ex officio tuae Curiae simpliciter, summarie et de plano, sola facti veritate inspecta, audiendi, cognoscendi, decidendi, sineque debito, omni et quacumque appellatione ad effectum suspensivum tantum remota, terminandi et finiendi, ac quaecumque mandata executiva decernendi, relaxandi, et quacumque appellatione aut recursu vel inhibitione, illius praetextu seu alias forsitan emanatis, non obstantibus, exequi faciendi privative ad omnes et singulos ~~illos~~; ita quod nullus, etiam vigore commissionis, nisi manu nostra aut pro tempore existentis Romani Pontificis signata fuerit, in causis huiusmodi sese intromittere possit et debeat.

§ 39. Ac etiam quascumque causas coram quibuscumque aliis iudicibus, ordinariis vel delegatis, etiam nostri Palatii auditoribus seu locumtenentibus, ut supra, nunc et pro tempore introductas, tua ordinaria auctoritate et in vim huiusmodi facultatum reassumendi, illisque quibus opus fuerit inhibendi.

§ 40. Ac etiam in dictis lottis, quam etiam causis et litibus ab eis quomodocumque et qualitercumque dependentibus, etiam illorum extractionem et praemiorum consignationem, unum ex Camerae praedictae notariis tibi bene visum, ad tuum beneplacitum, toties quoties tibi videbitur et placuerit, eligendi et deputandi, ac omnes et singulos hactenus deputatos seu in futurum deputandos ad tuum libitum revocandi, ac alium seu alios similiter deputandi.

§ 41. Omnesque et singulas litteras, scripturas, instrumenta et acta, tam lottos huiusmodi quam omni et singula alia iurisdictionem generalis thesaurarii vel collectoris spoliatorum concernentia, tibi con-

signari faciendi, et quos opus fuerit, cogendi et compellendi, motu, scientia et potestatis plenitudine similibus, plenam, liberam et absolutam facultatem, potestatem et auctoritatem similiter concedimus et impartimur.

§ 42. Necnon ut accuratius et diligentius praemissis invigilare, ac personas, quae praemissorum curam suscipere valeant, retinere valeas, tibi decimam omnium et singularum pecuniarum seu aliarum rerum ex dictis sortibus seu lottis, sub quibusvis modo et forma hactenus factis et publicatis, quam de cetero faciendis et publicandis, ad Cameraam et Sedem praedictas provenientium, assignamus, tibi decimam huiusmodi propria auctoritate retinendi, etiam absque aliquo alio mandato et ordinatione, a quibus opus fuerit, recipiendi, exigendi, levandi, ac in tuos usus et utilitatem convertendi, facultatem pariter elargimur. Praeterea tibi, ut de omnibus compositionibus et incamerationibus quomodolibet per te seu collectores aliosque tuos officiales et ministros, ex quacumque causa quomodolibet factis et pro tempore faciendis, etiam pro fructibus, redditibus et proventibus male perceptis, ac aliis praemissis in quibuscumque locis et tribunalibus factis seu faciendis, ac etiam a camerario eiusque auditoribus, civiliter vel criminaliter, quacumque ex causa expediendis, integram decimam illarum partem, ultra ratam eidem camerario tangentem, habere et exigere possis et debeas, et ex iis incamerationibus et compositionibus deducere et retinere pariter volumus et mandamus.

§ 43. Insuper, quod tu quaecumque edicta, bannimenta, litteras seu ordinationes super praemissis omnibus et singulis et illorum observatione facere, edere, publicare et denunciare, ac ad illorum observationem quoscumque in eis comprehensos;

Decima omnium dictionum proventuum et assignatur.

Bannimenta promulganda per praemissis thesaurario facultas datur.

Reassumaturque ab omnibus aliis iudicibus.

Notarium unum in eius causis deputatur.

Instrumenta etc. habentes quae thesaurarii iurisdictionem concernunt, et consignare cogantur.

§ 44. Necnon quosvis Camerae praefatae ex quavis causa vel occasione debitorum, ad solvendum vel satisfaciendum omnibus viis ac iuris et facti remediis cogere et compellere:

§ 45. Proprioque sigillo uti in omnibus actibus et scripturis, quae hactenus sub sigillo thesaurarii expediri consueverunt; emolumenta quoque exinde provenientia, tam occasione litterarum patentium commissariorum, depositariorum et aliorum officialium, quam ex concessione et assignatione quorumvis locorum montium et aliarum quarumcumque expeditionum, quibus sigillum tuum quomodolibet apponendum fuerit, percipere, ad instar thesaurariorum aliorum antecessorum tuorum et iuxta solitum, nec alias, etiam libere et licite valeas, licentiam eadem tibi auctoritate impartimur.

§ 46. Necnon ut quicumque loci ordinarius, seu utriusque seu alterius signaturae referendarius, aut metropolitanae vel alterius cathedralis aut collegiatae ecclesiae canonicus, seu persona in dignitate ecclesiastica constituta, ad id per te eligendus seu eligenda, quascumque pensiones annuas super quarumvis mensarum episcopalium seu archiepiscopalium, seu aliarum ecclesiarum, necnon monasteriorum, prioratum, praepositarum, dignitatum, aliorumque beneficiorum ecclesiasticorum, cum cura et sine cura, saecularium et quorumvis Ordinum regularium, fructibus, redditibus et proventibus, iuribus, obventionibus et emolumentis universis, necnon distributionibus quotidianis, seu illorum loco, fructus, redditus, proventus, iura, obventiones et emolumenta ac distributiones huiusmodi, tibi auctoritate praedicta reservatas et reservata, ac reservandas et reservandas, etiamsi pensionis seu fructuum huiusmodi solutiones et exactiones successoribus beneficiorum et ecclesiarum aliorum praedi-

ctorum incipere habuerint, usque ad summam mille ducatorum auri in auro de Camera novorum, in dicta curia vel extra eam, ubique locorum, etiam in ecclesiis quas te obtinere, aut personam tuam illis praesse contigerit non residente, etiam in mortis articulo, de tuo, etiam post dimissionem officii thesaurarii huiusmodi, expresso consensu cassare, extinguere et annullare, et postquam cassae, extinctae et annullatae fuerint, alias similes pensiones annuas super eisdem fructibus, redditibus, proventibus, iuribus, obventionibus, emolumentis et distributionibus huiusmodi, seu fructus, redditus, proventus, iura, obventiones, emolumenta et distributiones praedictas, usque ad eandem summam, uni seu pluribus personis ad id per te nominandis, et quaecumque, quodcumque et qualiacumque beneficia ecclesiastica obtinentibus, eisdem modo, forma, conditionibus, ac cum immunitatibus, exemptionibus, libertatibus, donationibus, indultis, decretis et aliis quibus tibi reservatae seu reservatae fuerint, etiam absque consensu solvere habentis, seu fructus aut obtinentium ecclesias, monasteria, prioratus, praepositorum, dignitates et alia beneficia huiusmodi, dicta auctoritate reservare, concedere, constituere et assignare, ac etiam transferre libere et licite valeas; ac etiam reservationes seu translationes pensionum seu fructuum huiusmodi vigore praesentium faciendae valeant, plenamque roboris firmitatem obtineant, in omnibus et per omnia, perinde ac si per nos et pro tempore existentem Romanum Pontificem, de consensu solvere habentis, pensiones seu obtinentium ecclesias, monasteria, prioratus, dignitates et alia beneficia huiusmodi factae fuissent.

§ 47. Tibique etiam, ut de singulis domibus, praediis, possessionibus, oppidis, castris, terris et aliis locis, etiam iurisdic-

Debitoresque Camerae ad solvendum cogendi.

Sigillo proprio utendi, et eius emolumentum percipiendi.

Pensiones usque ad sententiam quatuor mille transferri, etc.

Et standique de bonis etiam iurisdictionali-

bus et acqui-
lis de rebus ec-
clesiasticis, etc

cionalibus, aliisque bonis mobilibus et immobilibus ac semoventibus, cuiuscumque qualitatis, valoris, speciei, pretii, etiam notabilis et notabilissimi, ac conditionis existentibus, necnon pecuniis, iuribus et actionibus ad te, tam ratione quarumvis, etiam patriarchalium et cathedralium ac metropolitanarum ecclesiarum ac monasteriorum, etiam consistorialium, prioratum, praepositarum, dignitatum et aliorum quorumcumque beneficiorum ecclesiasticorum, cum cura et sine cura, saecularium et quorumvis Ordinum regularium, etiam militiarum, quae ex quibusvis concessionibus et dispensationibus apostolicis, in titulum, commendam, administrationem aut alias quomodolibet obtines et in posterum obtinebis, ac ratione fructuum, reddituum et proventuum ecclesiasticorum quarumcumque mensarum patriarchalium, archiepiscopalium, episcopalium et monasteriorum, prioratum, dignitatum et aliorum beneficiorum, ut praefertur, qualificatorum, ac pensionum annuarum, super similibus fructibus, redditibus et proventibus, et forma praemissis reservatarum et assignatarum, ac reservandarum, quos et quas percipis et percipies in futurum; necnon emolumenta thesaurariatus et aliorum quorumcumque eiusdem curiae officiorum et montium, necnon legationum ac alias quocumque modo, via, forma et occasione ad te spectantibus et pertinentibus; ac etiam de dictis fructibus, redditibus et proventibus ac pensionibus, necnon quomodolibet et undecumque licite acquisitis et acquirendis, ac alias quomodolibet, etiam ex officiis quae exercuisti aut te exercere contigerit, et alias quavis occasione vel causa seu contemplatione ad te perventis et perventuris, etiamsi in pecunia numerata, iocalibus, gemmis aliisque pretiosioribus rebus ac alias quomodolibet nunc et pro tempore consistunt,

etiamsi essent de tua capella, illiusque ornamentis, vasis et denique tota illius sacra suppellectili, tam in dicta curia quam extra, ubique locorum existentibus, quorum omnium qualitates et veros annuos valores, etiamsi talia essent quae generali appellatione honorum vel suppellectilium non venirent, sed specialibus indigerent vocabulis, praesentibus, ac si specificè et sigillatim exprimerentur et denotarentur, pro sufficienter expressis et narratis habere volumus; ac etiam de ipsis proventibus et pensionibus debitis et debendis, ac etiam nondum perceptis et exactis, etiamsi eorum solutionis terminus nondum advenerit, pro illa rata quae tibi debita erit usque ad quamcumque et quantumvis maximam ac notabilem et notabilissimam ac inexcogitatum summam, tam pro decentibus et honestis impensis funeris tui, quam etiam remuneratione illorum qui tibi viventi inservierunt, etiam ultra servitii meritum, et in tuorum consanguineorum et affinium, ac etiam quarumvis aliarum personarum, etiam extranearum, necnon conventuum, universitatum, collegiorum et aliorum, etiam non piorum, locorum, dummodo non illegitimorum, aut alias quomodolibet incapacium, et quoad capellam tuam praedictam, dummodo in ecclesiarum favorem et usum, et alias pro tuo arbitrio et voluntate absolutis testari, ac testamento, codicillis, fideicommissis, substitutionibus, legatis, donationibus, tam inter vivos quam causa mortis et aliis quibuscumque modis et viis, etiam omissis quibusvis solemnitatibus, etiam substantialibus, et formis, tam de iure quam per nostras et quorumcumque aliorum Romanorum Pontificum constitutiones et ordinationes, necnon statuta ac consuetudines urbis, civitatis, loci et provinciae, ubi id fieri, vel te in eadem voluntate permanente mori contigerit, tam verbo quam

scriptura, etiam minus solemniter et sine aliqua insinuatione seu subscriptione testium, aut etiam coram duobus vel tribus testibus tantum, aut etiam cedula sola manu tua subscripta, ac alias in omnibus et per omnia, prout tibi quomodolibet videbitur, et in ipsa Curia et extra eam et ubique locorum, et in mortis articulo, et nulla facta mentione praesentis vel aliarum tibi pro tempore concessarum similium facultatum, quibus per praesentes nullatenus praeiudicatum esse decernimus; aut quod in vim illarum testari et disponere velis et intendas, semel atque iterum et pluries disponere, statuere et ordinare libere et licite valeas, praedicta auctoritate, tenore earundem praesentium, concedimus et indulgemus.

Litteras apostolicas quas-cumque, tam gratiam quam iustitiam concernentes, etiam in Cancellaria, Camera seu Curiae officii, pro se et vicethesaurario seu locumtente ac duobus familiaribus gratis, etiam post officii thesaurariatus dimissionem, expediendi

§ 48. Necnon quod omnes et singulas litteras apostolicas, sub plumbo ac etiam in forma brevis, tam praesentes quam alias super quibusvis gratis, indultis, concessionibus, facultatibus, tam gratiam quam iustitiam concernentibus, per te ac vicethesaurarium seu locumtinentem et duos familiares tuos per te nominandos, a nobis et successoribus nostris aut Sede praedicta pro tempore impetratis seu etiam motu simili concessis, in omnibus Cancellariae, Camerae et Curiae praedictarum officiiis, necnon plumbo et registro, ac Secretaria Apostolica, ac alias subilibet, gratis et absque ulla taxarum, annatarum, communium, minorum, servitorum, iocalium aut aliorum quorumcumque iurium aut regaliorum solutione, expediri; et rescribendarius taxam litterarum praedictarum, cum subscriptione gratis pro persona thesaurarii et aliorum praedictorum subscribere; ac tam ipse quam alii scriptores, abbreviatores, sollicitatores litterarum praedictarum, archivariae, cubicularii et scutiferi apostolici, portionarii et praesidentes Ripae, et milites Ss. Petri et Pauli, cancellarii, se-

1 Hanc vocem omittit Cherub. (R. T.).

cretarii, protonotarii apostolici et summistae, necnon magistri et plumbi collectores ac plumbatores, registratores et vicecancellarii, et quicumque alii praedictae Curiae officiales, et expeditionum litterarum huiusmodi pro tempore praesidentes, eorumque ministri, etiam in annatis, communibus, iocalibus, minutis, servitiis, regalibus et aliis iuribus huiusmodi participantes, easdem litteras, personam dicti thesaurarii eiusque vicethesaurarii et locumtinentis ac duorum familiarium suorum praedictorum concernentes, etiam post dimissionem officii thesaurarii, ita quod te semel fuisse thesaurarium, ad effectum omnium et singulorum praedictorum, tibi ac dignis tuis sufficiat, sub excommunicationis latae sententiae et suspensionis ac privationis suorum officiorum fructuumque et emolumentorum, eorumdem amissionis poenis, per eos ad quos pertinuerit, et qui eas gratis subscribere vel concedere et expedire noluerint, eo ipso incurrendis, absque alio nostro et successorum nostrorum et Sedis praefatae ulteriori mandato, omnino gratis et absque alia taxarum, annatarum, communium, iocalium, minorum, servitorum et aliorum praefatorum solutione et exactione, in omnibus et per omnia, usque ad plumbum et registrum ipsarumque finalem expeditionem et relaxationem inclusive, omni contradictione cessante, expediri, subscribi ac relaxari facere et permittere debeant et teneantur, etiamsi in eorum officiiis et concessionibus caveatur expresse ut ad id non teneantur, et quod eorum officia fuerint eis concessa titulo oneroso, volumus et mandamus, etc.

§ 49. Praesentesque ibi in omnibus et per omnia suffragari debere, illasque et in eis contenta quaecumque nullo unquam tempore de subreptionis, obreptionis vel nullitatis vitio seu intentionis no-

Clausula huius bullae praeservativa

strae defectu notari, impugnari, invalidari aut ad terminos iuris reduci, seu in ius vel controversiam revocari, aut adversus eas quodcumque iuris aut facti vel gratiae remedium impetrari, minusque sub quibusvis similium vel dissimilium gratiarum revocationibus, suspensionibus, limitationibus et aliis contrariis dispositionibus comprehendi posse; sed semper ab illis exceptas, et quoties illae emanabunt, toties in pristinum et eum in quo antequam illae emanarent, erant, statum restitutas, repositas et plenarie reintegratas, ac de novo concessas, etiam sub quacumque data per te eligenda, validasque et efficaces semper fore et esse, vimque validi et efficaci contractus inter nos et Sedem ac Cameram praefatas ex una et te ex altera partibus rite et recte facti, initi et stipulati, ac etiam hinc inde acceptati, habere et obtinere, ac inviolabiliter observari, semperque validas et efficaces existere.

Clausula sub-
ata et decre-
um irritans.

§ 50. Sicque per quoscumque iudices et commissarios, etiam S. R. E. cardinales et camerarium, dictaeque Camerae praesidentes et clericos, ac Palatii Apostolici auditores praefatos, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, in quavis causa et instantia, ac ubique locorum, iudicari ac definiri debere; ac irritum et inane si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari, auctoritate et tenore praemissis decernimus.

Executores
deputat.

§ 51. Quocirca venerabilibus fratribus nostris Amerinensi et Tudertinensi episcopis, ac dilecto filio Curiae causarum eiusdem Camerae generali auditori, per apostolica scripta mandamus quatenus ipsi, vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes litteras et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, ac quoties pro parte tua fuerint

requisiti, solemniter publicantes; tibi que in praemissis efficaci defensionis praesidio assistentes, faciant te approbatione, confirmatione, concessione, assignatione, receptione, admissione, subrogatione, constitutione, mandato, singulis indultis, voluntate, decretis, statuto, impartitione, remissione, condonatione, obligatione, hypothecatione aliisque praemissis pacifice frui et gaudere; non permittentes te per camerarium, praesidentes ac clericos praefatos seu quoscumque alios, quavis auctoritate fungentes, quomodolibet contra tenorem praesentium molestari, perturbari, inquietari aut impediri. Contradictores quoslibet et rebelles per sententias, censuras et poenas ecclesiasticas, aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compe-scendo; legitimisque super his habendis servatis processibus, sententias, censuras et poenas ipsas etiam iteratis vicibus aggravando; invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis; necnon ecclesiarum, monasteriorum, locorum et Ordinum quorumcumque, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, illis illorumque superioribus et personis, dictaeque Camerae clericis et collegio, ac quibusvis aliis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis, irritantibusque et aliis decretis, etiam iteratis vicibus concessis, approbatis et innovatis; quibus omnibus et singulis, etiam si, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, individua et expressa, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes,

mentio seu quaevis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, ac forma in illis tradita observata, inserti forent, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, harum serie, specialiter et expresse derogamus, contrariis quibuscumque. Aut si aliquibus communiter vel divisim ab eadem sit Sede indultum quod interdicti, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam, ac de verbo ad verbum, de indulto huiusmodi mentionem.

Transumptio-
rum idest.

§ 52. Volumus autem quod praesentium transumptis, etiam impressis, ac notarii publici manu subscriptis, tuoque sigillo obsignatis, eadem prorsus fides, ubique locorum in iudicio et extra, adhibeatur, quae ipsis praesentibus adhiberetur, si essent exhibitae vel ostensae.

Sanctio poe-
nalis.

Nulli ergo, etc.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae MDXC, decimo kalendas februarii, pontificatus nostri anno quinto.

Dat. die 23 ian. 1590, pontif. anno v.

CLXIX.

De Aquae Felicis mox ad Urbem conductae ratione et cura demandata congregationi S. R. E. cardinalium institutae ad aquas, vias pontesque curandos; ac de officio et munere civium Romanorum eiusdem aquae visitatorum 1.

Sixtus episcopus, servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Exordium.

Supremi cura regiminis, divina nobis

1 Huius congregationis institutionem fecit hic Pont. in const. cxvii, tom viii, pag. 985, Immensa, in congr. 13.

Bull. Rom. Vol. IX.

23

disponente clementia commissi, nos admonet, ut quaecumque pro locorum usu et incremento, necnon pro hominum vitae necessitatibus sublevandis aut commoditatibus ipsorum augendis, in dies peraguntur, a nobis, ea, quo securiora diuturnioraque, divina favehte gratia, permaneant, providis solidisque legibus fulcienda statuamus.

§ 1. Cum igitur Urbem Romam, beatis-
simum Petri apostolorum principis firmani Sedem ac honorabilem thronum, christianae religionis domicilium, communem fidelium omnium patriam ac parentem, immo et cunctarum nationum ad eam undique confluentium portum tutissimum, non solum sacris et spiritualibus praesidiis munitam, sed humanis etiam ac temporalibus commodis ornamentisque decoratam esse deceat; ideo ab ipso pontificatus initio, publicis privatisque civium ac incolarum Urbis necessitatibus consulere, eius regiones sacrarum aedium privatarumque domorum aedificiis augere, et demum vetera renovando, nova perficiendo et singula ad omnipotentis Dei gloriam, et sanctae Sedis huius honorem referendo, totius Urbis amplitudinem atque ornatum, quantum in nobis est, diutissime tueri ac conservare decrevimus.

Hic Pontifex
Urbis ornatu
tutentus

§ 2. Quare, cum eiusdem Urbis colles
praeclarissimis olim Quiritum aedibus et
fons, sublimibus inde Caesarum palatiis,
superbissimisque theatris et thermis, lon-
gissimisque et mirabilibus aqueductibus,
sacrosanctis denique Christi D. N. fide
suscepta christianorum imperatorum alio-
rumque piorum hominum basilicis et
templis extractis insignes, frequentissime
habitatos; deinde, ob aquaeductus, non-
nullos quidem fera audacissimorum bar-
barorum immanitate immanique crude-
lissimorum hostium feritate demolitos,
nonnullos vero vetustatis iniuria seu tem-
pestatum vi collapsos, a plerisque iam

Aquam in
micentioribus
eius locis re-
duci curavit
ad frequentio-
rem Urbis ha-
bitantium ultra
alia egregia o-
pera hic enun-
ciata.

saeculis quasi desertos et habitatoribus destitutos esse animadverterimus; inferiora autem Urbis loca quamplurimis aedificiis referta, ob situs aerisque humiditatem minus salubria esse, quinimmo crebris ac plerumque subitis Tyberis fluvii, qui assiduis aquarum imbribus et maris refluxu augetur mundationibus¹ patere obruique experti fuerimus, prout summo cum animi dolore oculis etiam nostris aliquando prospeximus: his moti rationibus, de aqua copiosa et salubri in ipsos colles et eminentiora Urbis loca inducenda nullis difficultatibus nullaque impensae magnitudine deterriti, cogitare coepimus; eo nimirum consilio, ut, fontibus restitutis, et aquis, quae publicas privatasque utilitates hominum societati praebent, salubritatemque corporibus afferunt, reductis, iterum iidem colles habitentur, ipsorumque regiones, quae situs prospectu aeris salubritate et loci amoenitate praestant, frequentia populi, qui, benedicente Domino, in dies cumulatus augetur, pristinae iucunditati atque securitati restituatur. Qua sane deliberatione suscepta, longas latasque iamdiu per eosdem colles vias magna nostra impensa aperuimus, domos et officinas ibidem extruximus extruique ab aliis fecimus, nundinas commercii hominumque conventus causa, ad communem usum instituimus, fontes publico usui servientes extruximus, aedificantibus et habitantibus immunitates privilegiaque dedimus, sacrosanctas basilicas in eisdem collibus a religiosissimis quondam imperatoribus aliisque piissimis viris extractas, frequentioris visitationis eis debitae causa instauravimus, et obeliscis, illustribus antiquorum monumentis gentilitatis impuritate expiatis, crucisque invictae feliciter consecratis, ad earum limina operose magnificeque translatis exornavimus.

§ 3. Atque ut Urbs in ipsis collibus

¹ Cherub. inundationibus (R. T.).

tandem incrementum acciperet, ab eodem pontificatus nostri initio, aquae illius, quae in agro Columnae via Praenestina sinistrorsum concipitur, quaeque omnium prima ab Appio Claudio Crasso censore olim in Urbis inferiora et depressiora loca, nempe ad salinas, adducta est, superiorem et puriorem portionem compluribus aquarum scaturiginibus auximus, et potissimum Aquae Martiae, quae quia gelida et salubris, ideo omnium aquarum iucundissima et apud veteres celeberrima censebatur, ramo, quem ex proprio aquaeductu, magna tamen ex parte diruto, desumpsimus, uberius aquae copiae in Urbem adducendae causa coniunximus (quae simul iunctae septingentarum et plurium unciarum quantitatem faciunt, et admirabilem specie pulchritudinem immensamque haustu iucunditatem ostentant), ducto sinuoso a capite millium passuum duorum et viginti, a priori receptaculo viginti, cursu subterraneo antea tredecim, tunc vero extractis nuper a capite usque ad idem receptaculum sub terra fornicibus quindecim, supra terram vero arcuato opere septem, commeare fecimus; eamque per duos arcus insignes in eodem aquaeductu ad perpetuum rei monumentum erectos, alterum nimirum duobus ab Urbe miliaribus, in loco qui vulgo ad *Formas* dicitur, alterum vero intra Urbem ad portam S. Laurentii, transire iussimus; et summa totius Urbis laetitia atque hilaritate in Montem Quirinalem ad plateam S. Susannae tandem adduximus, et adductam de proprio nostro nomine Felicem appellavimus.

§ 4. In platea autem S. Susannae fontem primarium quatuor columnis et tribus arcibus splendide ornatum extruximus; in quem aquaeductus tres perennes latices per totidem ostia, larga aquarum defluentium copia sonoroque strepitu, effundit. Super ostiis vero in arcu medio

Ab agro igitur Columnensium, ad Montem Quirinalem Urbis conduxit, eamque Felicem de proprio eius nomine appellavit.

Fontem propterea in platea S. Susannae ornatum non struxit.

stat marmorea statua Moysis, qui petram, unde divinitus olim fluxerunt aquae, virga percussit; in dextero item arcu sacerdos Aaron marmorea tabula, quae multorum capita refert, expressus, populum Iudaicum sitientem ad aquas ducit; a sinistro vero figura Gedeonis Israelitarum ducis cernitur, qui, iussu Domini, milites ex bibendi modo probat. In eiusdem vero fontis conspectu quatuor leones, quorum duo ex albo, duo item ex nigro marmore sculpti, ore aquam ad commodiorem usum et publicum oblectamentum emittunt. Quo vero fons ipse in maiori se ostentaret prospectu, et publico usui commodior et iucundior redderetur, dictam S. Susannae plateam rudibus undequaque refertam et maceris plurimis inaequalem ac deformem, quantum opus fuit, depressimus, terram effodimus, atque ad vicina eiusdem plateae loca decliviora, ut aequarentur, transportari fecimus.

Vias et plateas adiacentes requavit, etc.

§ 5. Verum, ne adiacentes viae, plateae fontique prominentes et prospectum et aditum offenderent, viam utramque acquavimus, tam eam, quae a conspectu fontis ad Palatium Apostolicum, quod in eodem colle Quirinali aedificavimus, tendit, et quae a tergo ad portam Piam ducit, quam eam, quae a latere ad templum S. Mariae Angelorum in Thermis Diocletianis vergit; ambasque depressimus, terram effodientes, macerisque diruentes, et lateritiis hinc inde deambulatoriis, altitudinis duorum pedum, latitudinis septem circiter, penes domicilia fulcivimus, ut eas viatoribus faciliores exhiberemus, imo plerisque fontibus locis magis idoneis eas decoravimus. In huius autem adducendae aquae ratione providos vigilesque Ecclesiae pastores imitati sumus, qui cum ex Domini praeepto populos sibi subiectos pascere teneantur, non solum spiritualia, sed et corporis usui necessaria

alimenta, ut totum hominem vere pascant, subministrare conantur.

§ 6. Denique, cum non satis sit tantum opus summo labore et tam largo sumptu absolvisse, nisi eo conservando exacta quoque diligentia adhibeatur, praecipue cum nullum aedificium diligentioribus legibus custodiri oporteat, quam quod aquas sustinere debet, ut populus Romanus, ceterique, qui Urbem et loca praesertim editiora incolunt, hoc publico commodo quam diutissime perfruantur; ad nostram Pontificalem providentiam pertinere arbitrati sumus, ut, quae ad illius conservationem necessaria sunt, sive ad temporis sive ad hominum iniurias repellendas, quamprimum provide et exacte statuamus. Habita igitur super his cum venerabilibus fratribus nostris S. R. E. cardinalibus matura deliberatione, de eorumdem fratrum consilio et assensu, ex certa nostra scientia, deque Apostolicae potestatis plenitudine, hac nostra perpetuo valitura constitutione, universam ipsius aquaeductus fontiumque custodiam et curam congregationi S. R. E. cardinalium pro viis, pontibus et aquis curandis instituta, per praesentes committimus et demandamus; eisque in omnibus, quae ad illorum conservationem et reparationem nunc spectant, et in futurum quomodolibet spectabunt, plenariam et omnimodam potestatem atque auctoritatem tribuimus; necnon de et super praemissis, et eorum occasione, inter et contra quascunque personas, cuiusvis status, ordinis et conditionis, ac tam ecclesiastica quam temporali dignitate, titulo et honore fulgentes, summarie, simpliciter et de plano, manuque regia et sola facti veritate inspecta, cognoscendi, in illisque procedendi, iudicandi et definiendi, ac quoscunque qui aliquid adversus hanc nostram constitutionem commiserint, citandi, ipsisque,

Pro dictae aquae conservatione, eius curam et custodiam remittit congregationi cardinalium pro viis, pontibus et aquis curandis instituta.

quatenus opus fuerit, inhibendi, et poenas eorum arbitrio pecuniarias iniungendi, atque ad illarum incursus declarationem et executionem, omni et quacumque appellatione penitus remota, procedendi, procedique mandandi et faciendi, aliaque necessaria et opportuna, etiam privative quo ad quoscumque iudices et officiales, gerendi et exequendi, plenam et liberam facultatem perpetuo concedimus et impartimur. Si vero ipsa congregatio ob causas eidem bene visas in aliquibus casibus ad graviolem poenarum declarationem procedendum duxerit, tunc eidem congregationi auctoritatem concedimus gubernatori Urbis nunc et pro tempore existenti, committendi et mandandi, ut in huiusmodi casibus, prout eidem congregationi visum fuerit, contra quoscumque delinquentes ad alias poenas, etiam corporis afflictivas, omni et quacumque appellatione remota, procedat.

Annuumque proventus pro aquaeductu, et fontium conservatione assignat.

§ 7. Cum vero in huiusmodi aquaeductu et fontibus conservandis, et cum opus erit, reparandis, quamplures impensae necessariae futurae sint, nos, de aliquo certo et ad id destinato proventu providere cupientes, hac eadem nostra constitutione, ac de eorumdem fratrum nostrorum consilio et assensu, loca nonaginta et unum Montis religionis nuncupati, per nostras desuper expeditas litteras, certis modo et forma nuper aucti, annuum redditum scutorum septingentorum monetarum et bononorum septuaginta constituenta, eidem aquaeductus et fontium operi eorumque custodiae et restorationi perpetuo concedimus et assignamus; ea nimirum lege ut dictus annuus redditus illiusque sors numquam imminuatur, neque in alios usus convertatur. Quod si quandoque ipsum opus resarcire non fuerit necesse, tunc praefatus annuus redditus sorti accrescat, et in emptionem aliorum horum eiusdem Montis in sortis aug-

mentum convertatur. Administrationem autem praefati redditus et augmenti, necnon illius liberam dispositionem nunc et perpetuo penes eandem congregationem esse volumus; praedictumque redditum in toto vel in parte, alias quam per dictae congregationis mandata depositario eiusdem Montis nunc et pro tempore existenti dirigenda, exponi et per dictum depositarium sine eiusdem congregationis mandatis solvi omnino prohibemus.

§ 8. Ceterum, ut praemissa, quae debita executioni demandari cupimus, per aliquos diligentes ac solertes viros, qui huic operi saepius assistant, prout omnino necessarium est, accurate perficiantur, ex nunc duos cives Romanos ad munus visitationis dictorum aquaeductus et fontium obeundum, per nos et successores nostros annuatim in principio cuiuslibet anni, tempore quo ceteri populi Romani officiales eligi ac deputari, et per eos fidelitatis iuramentum in manibus nostris et successorum nostrorum de more per alios officiales praestari solitum, praestari volumus.

§ 9. Eorum autem praecipuum munus sit, singulis tribus mensibus, semel saltem, ipsum aquae caput per se ipsos invisere, singula receptacula, omnes portas, quas ibidem ad purgandos alveos extruximus, quasque, ne facile irruptioni pateant, ferro munivimus, puteosque et foramina inspicere, deinde ipsas aquaeductus partes, quae specubus continentur, et quae nec gelicidiis nec caloribus expositae, limo in crustam durescente, iter aquae coarctare aut in alveum delapsae aquam corrumpere videbuntur, saepius perlustrare, et sordibus egestis repurgari facere; et ne aqua, quae alveo suo purissimo labitur, pluviis coelo cadentibus aut humo fluentibus aquis inficiatur, provide cavere, fornicesque supra terram, parietesque universos usque ad praefatum fontem S. Su-

Visitatores quolibet annis duos cives Romanos eligi iubet.

Visitatorum munus praescribit.

sannae, et ipsos fontes diligenter integros tueri atque curare. Quaecumque vero ipsi visitatores in qualibet visitatione reparatione indigere repperint, ea quamprimum congregationi praedictae cardinalium, in qua, quotiescumque opus fuerit, interveniant, referre debeant; ipsa vero congregatio nos et successores nostros in rebus gravioribus consulere teneatur. Quod si eorumdem visitorum culpa et negligentia aliquid incommodi aquaeductus forma contraxerit, aut id, quod contractum erit, confestim reparatum non fuerit, id totum ipsorum visitorum sumptibus reparatur. Ne autem ipsa reparatio diutius protrahatur, quocumque tempore aliquid reparari oportuerit, confestim reparatur, ne modica irruptio maiorem consequentem dissolutionem gignens, totum, ut solet, aquae alveum diruat. Quod ut opportuna semper celeritate fiat, coementa et alia necessaria antea praeparentur. Artificibus vero operi destinatis, liceat ex agris privatorum terram, limum, lapides, testam, arenam, ligna ceteraque quibus ad eam rem opus est, undequaque earum proxime tollere et transportare, dominis prius pretio persoluto; talia vero exportantibus itinera et aditus ubique libere pateant. Praeterea spatia circa ductum eiusdem aquae, tam intra quam extra Urbem existentia, aedificiis quibus vicinum opus obstruitur et arboribus, quarum radicibus concamerationes et latera solvuntur, viginti ad minus pedes, ne rivi violentur, utraque ex parte vacant; ipsique fontes, fornices et muri vacui totidem pedes similiter pateant. Siquae item nunc arbores intra id spatium, aut siquae salicta, arundineta, vepres, vites, caprifici aut sentes sunt, infra mensem a die publicationis praesentium computandum, statim excidantur et eradicentur. Si quae autem in posterum, solis calore et humore aquarum aut alia causa accedente, oc-

cultisque seminibus auctae aut consertae adnascentur, statim in visitatione recidantur. Putei etiam ad aeris exhalationem et faciliorem aquaeductus expurgationem aservati, et ex polito lapide obducti, praeter necessitatem publicam non aperiantur, nec formae specus perforentur, nec aqua, sive clandestine sive palam, per vim propria auctoritate a quoquam alio deriveatur, nec amplius, quam impetratum fuerit, et non aliunde quam ex supradicto fonte primario aut ex fontibus minoribus infrascriptis; videlicet primo in loco, extra portam S. Ioannis, in supranominato loco qui dicitur ad Formas, ad viatorum commodum; secundo ad Portam S. Laurentii; tertio ad Portam Maiorem ad usum transcuntium a nobis extractis; nec ex his absque dictae congregationis cardinalium consensu, et sine nostro vel successorum nostrorum consensu, nec latiore modulo aut fistula deducatur.

§ 10. Et ut universa ista, quae ad unguem observari cupimus, poena contravenientibus irrogata, ab omnibus diligentissime custodiantur, hac eadem nostra constitutione perpetuo sancimus, ut qui sciens dolo malo rivum, quod absit, noxiis sordibus infecerit, aut aquam ad corporum perniciem corruperit, bonorum omnium amissione et capitali sententia per dictae Urbis gubernatorem nunc et pro tempore existentem ferenda, plectatur. Si quis item contra ea, quae supra dicta sunt, aliquid commiserit, in primis damnatum quod aquaeductui culpa ipsius illatum fuerit, eius sumptibus quamprimum sarciatur. Qui vero, quascumque aquaeductus com meat formas utrinque praescripto, ut praefertur, spatio vacuas reddere, et integras conservare neglexerit, ultra aedificiorum demolitionem et arborum eradicationem, praedii adiacentis privatione mulctetur. Qui denique aquam propria auctoritate derivare, aut aliunde quam ex praescriptis fontibus, aut alio quam supra statutum est, modo

Contravenientibus his, quae hic praecipuntur, poenas imponit.

elicere praesumpserit, si domicellus fuerit, mille, si inferioris ordinis, quingentorum aurerorum poena in singulis casibus huiusmodi, sine ulla remissionis spe, exigenda, et in supradicti operis reparationem convertenda, puniatur.

Aquam praedictam de cetero impetran-tes, id congrega-tione cardi-nalium signifi-cent.

§ 11. Volumus etiam et ita mandamus, quod si quis etiam pretio vel liberali largitione a nobis vel successoribus nostris aquam obtinuerit, teneatur eidem congregationi cardinalium rescriptum exhibere, et infra mensem ibi registrari facere; quo non exhibito et non registrato, gratia omnino privatus censeatur.

Veteres po-nas contra in-obedientes in-novat.

§ 12. Et in his omnibus ac aliis similibus casibus nulli super huiusmodi poena veniam aut remissionem liceat impetrare. Si quid autem etiam iure communi Urbis que statutis de custodiendo aquaeducto sub quibusvis poenis constitutum est, id omne hac praesenti nostra constitutione perpetuo innovamus.

Visitatores de contraven-tionibus corent.

§ 13. Et ut in omnibus casibus supra expressis, ea, quae statuta sunt, observentur, et contra inobedientes omnino procedatur, volumus ut praefati duo cives Romani visitatores praemissa diligenter custodiri curent; et quoties casus contraventionis evenierit, coram dicta congregatione cardinalium comparere, et contra transgressores pro damni reparatione et praefatarum poenarum in eosdem inflictarum executione ex officio instare teneantur.

Quibus pro-pterea sala-rium constitui.

§ 14. Etsi autem praefatos cives sua et patriae causa omnia semper, et haec praesertim quae ad Urbis ornatum et isporum ac aliorum civium Romanorum commoditatem maxime spectant, sponte sua curaturos, diligenterque et fideiiter executuros plane confidamus; tamen ut in eo munere obeundo minus dispendii, quam fieri possit, patiantur, loca sexdecim eiusdem Montis religionis a nobis, ut praefertur, aucti, annum redditum scutorum centum viginti trium, et bononorum viginti constituenta, per depositarium eiusdem Montis de ordine et mandato dictae congregationis persolvendum, et inter eos

aequis portionibus dividendum, perpetuo concedimus et assignamus.

Clausula praesentis apponit.

§ 15. Decernentes praemissa omnia et singula per eos ad quos spectat et in futurum spectabit, firmiter et inviolate perpetuo observari debere; ac irritum et inane si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contingerit attentari.

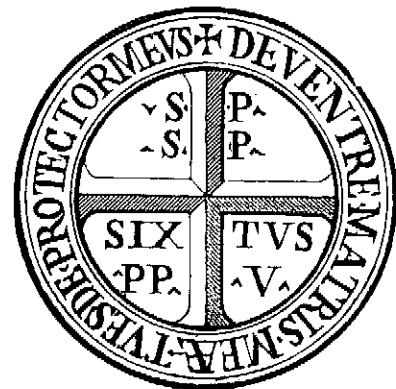
Clausula de rogatione addit.

§ 16. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac ipsius Camerae ordinationibus et privilegiis, iuramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, et longi temporis praescriptione, ceterisque contrariis quibuscumque. Volumus insuper praesentes litteras in valvis Lateranensis, principisque apostolorum de Urbe basilicarum, ut moris est, affigi et publicari, et in Camera Apostolica inter ceteras perpetuo valituras constitutiones describi et registrari, earundemque praesentium transumptis, etiam impressis, manu notarii publici subscriptis, et sigillo personae in dignitate ecclesiastica constitutae obsignatis, plenam, in iudicio et extra illud, fidem adhiberi, perinde ac ipsis originalibus adhiberetur, si essent exhibitae vel ostensae.

Nulli ergo, etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo nonagesimo, xi kalendas martii, pontificatus nostri anno v.

† Ego Sixtus, catholicae Ecclesiae episcopus, subscripsi.

Card. subscri-ptiones.

† Ego Joann. episc. Ostien., card. Sancti Georgii.

† Ego Alph. episc. Portuen., card. Gesualdus.

† Ego Innicus episc. Tusculan., card. de Aragona.

† Ego Mar. Ant. episc. Praenest., card. Columna.

† Ego Ptolomaeus episc. Sabinen., cardinal. Comen.

† Ego Gabriel episc. Albanen., card. Palaeottus.

† Ego Marcus Siticus, tit. S. Mariae Transyberim, card. de Altemps.

† Ego F. Michael Bonellus, tit. S. Laurentii in Lucina, card. Alexandrinus.

† Ego Lud., tit. Sanctae Anastasiae, card. Madrutius.

† Ego Nicolaus, tit. S. Praxedis, card. Senon.

† Ego Julius Antonius, tit. S. Bartholomaei in Insula, card. Sanctae Severinae.

† Ego Hieronymus, tit. S. Susannae, card. Rusticucius.

† Ego Jo. Hieronymus, tit. S. Jo. ante Portam Latinam, card. Albanus.

† Ego Hieronymus, tit. S. Priscae, card. Simoncellus.

† Ego Petrus, tit. S. Hieronymi Iliric., card. Deza.

† Ego Ant., tit. Ss. Jo. et Pauli, card. Carafa.

† Ego Jo. Ant., card. Sanctorum Quatuor.

† Ego Jo. Bapt., card. S. Marcelli.

† Ego Julius, tit. Sancti Eusebii, card. Cananus.

† Ego Ant. Maria, tit. S. Mariae de Pace, card. Salviatus.

† Ego Vincentius, tit. S. Clementis, card. Montis Regalis.

† Ego Philippus, tit. S. Sabinae, card. Spinula.

† Ego Scipio, tit. S. Salvatoris in Lauro, card. Lancellottus.

† Ego Vincentius, tit. S. Alexii, card. Gonzaga.

† Ego Jo. Baptista, tit. S. Mariae in Ara-coeli, card. Castruccijs, signaturae Iustitiae praefectus.

† Ego Federicus, tit. S. Stephani in Monte Coelio, card. Cornelius.

† Ego Dominicus, tit. S. Laurentii in Panneperna, card. Pinellus, S. M. Maioris archipresbyter.

† Ego Hippolytus, tit. S. Pancratii, card. Aldobrandinus, maior poenitentarius.

† Ego Hieronymus, tit. S. Petri ad Vincula, card. de Ruvere.

† Ego E. Constantius, tit. S. Petri in Monte Aureo, card. Sarnanus.

† Ego Guilelmus, tit. S. Martini in Montibus, card. Alanus.

† Ego Scipio, tit. S. Mariae de Populo, card. Gonzaga.

† Ego Antonius, tit. Sancti Vitalis, card. Saulius.

† Ego Evangelista, tit. S. Matthaei in Merulan., card. Cusentin., archipresbyter Sancti Petri.

† Ego Joannes, tit. S. Mariae Transpontinae, card. De Mendoza.

† Ego Marianus Perbenedictus Ss. Petri et Marcellinae, card. de Camerino.

† Ego Francisus, S. Mariae in Via-Lata, diaconus card. Sfortia.

† Ego Alexander, Sancti Laurentii in Damaso, diaconus card. Montaltus, Vice-Cancellarius.

† Ego Hieronymus, S. Eustachii, diaconus card. Matthaeus.

† Ego Benedictus, S. Mariae in Cosmedin, diaconus card. Justinianus.

† Ego Ascanius, S. Nicolai in carcere, diaconus card. Columna.

† Ego Federicus, S. Agathae, diaconus card. Borromaens.

† Ego August., S. Adriani, diaconus card. Cusanus.

† Ego Franciscus Mariae S. Mariae in
Dominica, diac. card. a Monte.

† Ego Guido, Ss. Cosmae et Damiani,
diac. card. Pepulus.

Dat. die 19 febr. 1590, pontif. an. v.

CLXX.

*Cardinali Comensi archipresbytero Eccle-
siae Sancti Petri de Urbe, cognoscendi
causas, tam dictam ecclesiam eiusque
personas, quam eiusdem fabricam quo-
modolibet concernentes, et facultas et
iurisdictio conceditur* ¹.

Sixtus episcopus, servus servorum Dei,

Dilecto filio Evangelistae, tit. S. Matthaei in Me-
rulana, presbytero cardinali Cusentino, sa-
lutem et apostolicam benedictionem.

Exordium.

Cum ex debito pastoralis officii, om-
nium ecclesiarum indemnitati, utilitati,
et bono regimini salubriter consulere te-
neamur; tum vero ad venerandam san-
ctamque Principis Apostolorum in alma
Urbe nostra basilicam condiligentiori stu-
dio aciem dirigimus nostrae mentis, quo
et illa dignitate ac praestantia ceteris an-
tecellit, et noster singularis, quam geri-
mus erga eundem Beatum Petrum, ad
cuius cathedram, licet imparibus meritis,
a Domino vocati sumus, sinceræ devo-
tionis affectus id impensius requirit.

Confirmatio lu-
riisdictionis
illas a Paulo III
et Pio IV con-
cessas, cardi-
nali archipres-
bytero S. Petri.

§ 1. Quare eiusdem basilicæ ac dile-
ctorum filiorum illius capituli canonico-
rum et ministrorum commodis ac iurium
conservationi, ac ne ad diversa tribuna-
lia personae praedictae trahantur, earum
quieti et litium dispendio providere cu-
pientes, deque tua integritate, prudentia

¹ Quoad primam iurisdictionem, habes con-
cessionem Clem. VII. in constitut. III. *Admonet*
tom VI pag. 48. Et quo ad secundam habes
concessionem Pauli III in sua const. XLIV, *Cum*
dilectus ibid, pag. 348.

et circumspectione, cui nuper archipre-
sbyteratum eiusdem basilicæ, tunc va-
cantem, ad vitam commendavimus, plu-
rimum in Domino confidentes, motu pro-
prio, non ad tuam vel eorundem ca-
pituli et canonicorum, aut pro te aut pro
illis oblatae nobis petitionis instantiam,
sed ex mera nostra deliberatione et ex
certa scientia, omnes et singulas iurisdic-
tiones, potestates et privilegia, exemptio-
nes, libertates, praerogativas, antelatio-
nes, indulta, etiam super collatione bene-
ficiorum quorumcumque ecclesiasticorum
auctoritates et facultates per felicis recor-
dationis Paulum III, Pium IV et alios
quoscumque Romanos Pontifices, praede-
cessores nostros, bonae memoriae Alexan-
dro episcopo Ostiensi, cardinali Farnesio
nuncupato, alias dictae basilicæ, et prius,
uti ecclesiae sanctae Mariae Maioris etiam
de Urbe archipresbytero, quoad basili-
cam et ecclesiam praedictas respective,
et illius personae intuitu, et ad eius vi-
tam dumtaxat, in genere vel in specie
concessa, ad te quamdiu archipresbyte-
ratum praedictum obtinueris, tuumque et
dictae basilicæ vicarium, per te nunc
forsan deputatum, et pro tempore a te
deputandum, tenore praesentium exten-
dimus et ampliamus.

§. 2. Et nihilominus motu et scientia
similibus, omnes et singulas causas bene-
ficiales ecclesiae et spirituales, meras,
profanas et mixtas, etiam compromis-
sas, tam civiles quam criminales (citra
tamen poenam sanguinis et corporis af-
flictivam), inter dictos canonicos et capi-
tulum et beneficiatos et clericos, necnon
capellanos, ministros et servientes re-
spective, seu quemcumque eorum ex una,
et quascumque alias personas, cuiuscum-
que status, gradus, ordinis, conditionis,
dignitatis et praerogativae existentes,
necnon hospitalia, pia loca et collegia,
communitates vel universitates ex altera

Concessio om-
pioris iurisdic-
tionis in cau-
sis cognoscen-
dis canonico-
rum, beneficia-
lorum, clerico-
rum et aliorum

partibus, sive inter dictos capitulum et
canonicos praedictos vel eorum quemlibet,
ac beneficiatos, clericos seu capel-
lanos praedictos vel quoscumque eorum,
coram quibuscumque iudicibus, ordina-
riis, extraordinariis, commissariis et exe-
cutoribus, etiam sanctae Romanae Ec-
clesiae cardinalibus, ac Rotae et causa-
rum Curiae Camerae Apostolicae audito-
ribus et locatenentibus, super quibus-
cumque rebus, bonis et pecuniarum sum-
mis, etiam vigore obligationis in forma
Camerae Apostolicae vertentes et penden-
tes respective, omnium et singularum
status et merita, nominaque et cognomina
et qualitates, tam partium et personarum
praedictarum, quam etiam rerum super
quibus pendent, pro expressis habentes,
ad nos per praesentes advocantes, illasque
in statu et terminis in quibus ad praesens
reperiuntur, et quas in futurum moveri
de novo contigerit, tam active quam pas-
sive, etiam per praedictos canonicos, ca-
pitulum, beneficiatos, clericos et capel-
lanos, seu eorum quemlibet, contra quas-
cumque personas, conventus, collegia,
capitula, universitates, societates, hospi-
talia et loca quaecumque, saecularia et
quorumvis Ordinum, militiarum et hospi-
taliū regularia, privilegiata etiam per
praedictos canonicos et capitulum, contra
beneficiatos, clericos et capellanos praedictos,
super quibuscumque pecuniarum
summis, beneficiis ecclesiasticis, censibus,
canonibus tritici, grani, vini, pecunia-
rum aut aliarum rerum responsionibus,
praediis rebusque et bonis ad quaecum-
que pecuniarum summam, numerum,
quantitatem et valorem ascendentes, ad
dictam basilicam aut illi unitas vel annexas
ecclesias et parochiales, seu eius capitu-
lum, canonicos, beneficiatos, clericos et
ministros, etiam privatim, ac ratione sin-
gularum personarum quomodolibet spe-
ctantibus, aut eorum interesse, directe vel

Bull. Rom. Vol. IX.

24

indirecte, communiter vel divisim, ac eo-
rum cuiuslibet concernentibus, rebusque
aliis in actis causae et causarum huius-
modi latius deductis et deducendis, et il-
lorum occasione, cum omnibus et singu-
lis suis incidentibus, dependentibus et
emergentibus, annexis et connexis, tibi
tuoque praedicto vicario nunc et pro tem-
pore per te deputato:

§ 3. Summarie, simpliciter et de pla-
no, sine strepitu et figura iudicii, sola
veritate facti inspecta, et quatenus opus
sit, executive, etiam manu regia, absque
terminorum substantialium et alicuius
telae iudiciariae observatione, sive confe-
ctione registri sive extractus, quacumque
appellatione postposita, etiam non frivola,
audiendas, cognoscendas, decidendas, si-
neque debito terminandas, auctoritate
apostolica, tenore earundem praesentium
committimus et mandamus, eisque praesentibus
perpetuis temporibus duraturis.

§ 4. Cum potestate dictas partes respec-
tive et alios omnes, quos opus fuerit, sua
communiter vel divisim interesse putan-
tes, in executione citationis nominandos,
in Romana Curia et extra eam, etiam per
edictum publicum, constituto summarie et
extraiudicialiter de non tuto accessu, ci-
tandi.

§ 5. Ac omnibus iudicibus supradictis,
et quibus et quoties opus fuerit, et sub
censuris ecclesiasticis et pecuniariis poe-
nis tuo arbitrio moderandis et applican-
dis, etiam per simile edictum inhibendi;
causasque ipsas coram quibusvis eorum
de facto forsitan introductas seu introdu-
cendas, ab eis advocandi et reassumendi;
et in eventum non petitionis, poenas et
censuras praedictas damnabiliter incur-
risse et incidisse declarandi, illasque
etiam iteratis vicibus aggravandi et reag-
gravandi, interdictum ecclesiasticum ap-
ponendi, et brachii saecularis auxilium
invocandi.

Cum potesta-
te summarie,
etc. et appella-
tione postposita
procedendi.

In curia et
extra eam ci-
tandi;

Iudicibus in-
hibendi et cau-
sas advocandi et
reassumendi.

Mandata executiva decernendi et exequendi;

§ 6. Loco vero sententiae seu sententiarum praedictarum mandata executiva in forma solita et consueta decernendi, illumque vel illa et quicquid per te et vicarium praedictum vel alterum vestrum iudicatum fuerit, exequendi.

Expensas la-xandi;

§ 7. Expensas quascumque taxandi, ac moderandi.

Singulis diebus in honorem Dei non feriatis procedendi;

§ 8. Atque in causis omnibus et singulis praemissis, vel eorum quolibet seu quomodolibet praemissorum, etiam singulis diebus et feriatis, praeterquam in honorem Dei feriatis, procedendi.

Canonicos et alios a iuramento absolventi ad effectum agendi, etc.;

§ 9. Necnon canonicos et capitulum, ac beneficiatos, clericos et capellanos praedictos, sive eorum quemlibet, a vinculo iuramenti, ad effectum agendi, aliisque censuris ecclesiasticis et poenis, quatenus oportuerit, absolvendi.

Ceteraque in praemissis faciendi;

§ 10. Omniaque, et singula alia faciendi, gerendi et exercendi in praemissis necessaria seu quomodolibet opportuna.

Commissiones causarum non signatas manu Papae non attendendi;

§ 11. Ac insuper, ne in praedictum auctoritatis, iurisdictionis et facultatum praedictarum contingat causas, sub diversis praetextibus, a te seu tuo vicario advocari, ac aliis iudicibus committi, omnes et quascumque commissiones tam gratiae quam iustitiae, interesse basilicae, capituli et personarum praedictarum quomodolibet concernentes, aliter quam manu nostra et pro tempore existentis Romani Pontificis, teque ad id vocato, signatas, et inhibitiones earum praetextu emanandas, processusque per easdem habendos, et inde pro tempore secuta quaecumque, nullius roboris vel momenti esse; ac illis non obstantibus, te tuumque vicarium ad ulteriora in causis huiusmodi procedere posse, atque ad parendum commissionibus praedictis earumque praetextu emanatis inhibitionibus minime teneri, ac ob non partitionem, censuras aut poenas aliquas minime incurrere posse, decernimus atque declaramus.

Pontificalia munia et iurisdictionem ordinariam super canonicos, etc. exercendi;

§ 12. Dantes etiam tibi facultatem exercendi munia pontificalia in basilica praedicta, ac ordinariam etiam in spiritualibus iurisdictionem super canonicis, beneficiatis, clericis ac ministris praedictis; ita ut a te vel de tua licentia tantum, nec alias, a quocumque catholico antistite, gratiam et communionem Sedis Apostolicae habente; per te deputando, ad omnes etiam sacros et presbyteratus ordines promoveri. Tuque et antistites huiusmodi eos promovere, absque nostravel successorum nostrorum, aut vicarii vel cuiusvis alterius ordinarii licentia, dimissoriis aut examine, licite possitis ac debeatis.

Collegii fabricae S. Petri superioritatem habendi, et officiales reformandi

§ 13. Postremo attendentes quod licet alias pie memoriae Clemens Papa VII, praedecessor noster, unum collegium deputatorum fabricae praedictae basilicae nuncupatum erexerit, ac tam ipse quam diversi alii Romani Pontifices nostri praedecessores, ipsi collegio officiales creandi, causas privative quoad omnes et quoscumque alios iudices cognoscendi, et plures amplissimas facultates, iurisdictiones, exemptiones, immunitates, indulta et privilegia concesserint; ac in specie collegium et fabricam huiusmodi illiusque personas, sub immediata sua et pro tempore existentis Romani Pontificis et Sedi Apostolicae protectione susceperint, sibi que et Sedi praedictae, ita ut nullum alium quam Romanum Pontificem superiorem recognoscerent, immediate subiecerint, eximendo fabricam et collegium huiusmodi etiam ab ipsius archipresbyteri dictae basilicae pro tempore existentis omnimoda superioritate et iurisdictione; nihilominus valde expedit ut tu fabricae praedictae tua auctoritate, consilio et laudabili studio incumbas, te, quandiu viveris et archipresbyteratum praedictum obtinueris, fabricae et eius collegii praedicti protectorem et superiorem, auctoritate apostolica, tenore praesentium,

commitimus, et deputamus; dantes et concedentes tibi et tuo vicario plenam et liberam ac omnimodam facultatem congregationem collegii praedicti, ubi, quando et quoties tibi videbitur, convocandi, et eidem praesidendi, officiales, deputatos, ministros ac personas dictae fabricae reformandi et corrigendi, et ab eis administrationis et muneris cuilibet contra commissi ac tam accepti quam expensi rationes exigendi, salaria cum consilio collegii praedicti constituendi, minuendi, et si opus fuerit, augendi, eosque, qui in causis fabricam praedictam concernentibus sententias tulerint aut alias iudicaverint, syndicandi, et in creationibus officialium, et admissionibus personarum seu deputatorum collegii praedicti suffragium ferendi, ita ut tu, si aderis, suffragium duplex habeas, abusus quoscumque tollendi, statuta cum consilio eiusdem collegii de novo condendi, immutandi, declarandi et corrigendi.

Causas dictae fabricae interesse concernentes cognoscendi;

§ 14. Causas quascumque interesse dictae fabricae concernentes in quocumque tribunali pendentes, tam motas quam movendas, personae seu personis tibi benevisis, de eiusdem tamen fabricae collegio existentibus, committendi, easque, si videbitur, etiam ab iis, coram quibus introductae et instructae fuerint, advocandi, et per te ipsum cognoscendi, audiendi, terminandi, seu alii vel aliis eiusdem collegii fabricae personis committendi, omniaque in praemissis et circa ea necessaria et quomodolibet opportuna faciendi, gerendi, mandatum decernendi et exequendi.

Clausulae de iure concessio-nis praeservativae.

§ 15. Decernentes quoque praesentes ad vitam tuam seu quandiu archipresbyteratum huiusmodi obtinueris, tam nostris quam etiam successorum nostrorum Romanorum Pontificum temporibus durare, suamque vim et roboris firmitatem obtinere; nec easdem praesentes sub quibusvis similibus vel dissimilibus facultatum et gratiarum derogationibus, revocationibus aut aliis contrariis dispositionibus, per nos vel successores nostros Romanos Pontifices pro tempore, et motu simili, ex certa scientia et de apostolicae potestatis plenitudine, edendis, comprehendi, nec per eas immutari, suspendi, limitari, moderari aut ad terminos iuris reduci posse, sed easdem praesentes perpetuo validas et efficaces fore; et quoties huiusmodi contraria emanabunt, toties illas in pristinum et validissimum, et eum, in quo antea erant, statum, restitutas, et sub posteriori data, per te seu vicarium tuum eligenda, de novo concessas censi; et quicquid illarum vigore alias rite gestum, statutum, factum mandatum, indultum et executum fuerit, perpetuam vim et roboris firmitatem obtinere.

Clausula sublata, etc.

Clausulae con-trariorum derogatoriae.

1 Vide bullam Clementis VII citatam in rubr.

expresse, quod illis, aut non nisi certis modo et forma in eis expressis, derogari valeat, illorum tenores, ac si de verbo ad verbum specialis mentio facta foret, praesentibus pro expressis habentes, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Nulli ergo, etc.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo nonagesimo, iv nonas martii, pontificatus nostri anno v.

Dat. die 4 martii 1590, pontif. anno v.

CLXXI.

Erectio burghi Felicis S. Bernardi¹ in regione Montium almae Urbis, et privilegia pro inibi habitantibus et aedificantibus².

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Dum ad uberes salutiferosque fructus, quos, benedicente Domino, praecipue circa pauperes puellas educandas et Deo consecrandas, venerabilis dilectorum filiorum sacerdotum et aliorum utriusque sexus christifidelium S. Bernardi confraternitas in hac alma Urbe nostra in dies proferre non cessat, attendimus; facere nullo modo possumus quin eos, speciali quadam huius Sedis benevolentia prosequentes, ea sibi favorabiliter concedamus, per quae eorum ac monasterii monialium et collegii puellarum, per ipsam confraternitatem apud ecclesiam S. Susannae de dicta Urbe institutorum utilitati, cum dictae Urbis ornatu, valeat salubriter provideri.

§ 1. Exponi siquidem nobis nuper fecerunt dilecti filii officiales et confratres praedictae confraternitatis, quod ipsi, pro eiusdem monasterii commoditate, ac il-

¹ Cherub. legit S. Bernardini hic et in tota concessione (R. T.). ² Haec privilegia vide in constit. III, Decret. tom. VIII, pag. 914.

lius et dicti collegii cum officinis necessariis constructione, quamdam partem vineae existentis in regione Trivii, in loco nuncupato *Caput Domorum*, a dilecto fratre nostro Henrico S. R. E. camerario cardinali Caietano nuncupato, et venerabili fratre Camillo patriarcha Alexandrino, ac dilecto filio nobili viro Honorato duce Sermonetae, fratribus germanis de Caietanis, pretio duorum millium et quingentorum; deinde residuum dictae vineae, cum illius domo, viridario et aliis quibuscumque suis iuribus et pertinentiis, pretio duodecim millium et quingentorum scutorum monetae emerunt; pro quibus solvendis nonnulli ex dictae confraternitatis confratres imposuerunt super eorum bonis stabilibus diversos census, sub accessionibus etiam propriis nominibus dilectorum filiorum Petri Fulvii U. I. D., prioris, et Francisci Contugii ac Dominici Hattoni, custodum, necnon Ludovici Rivaldi, camerarii, ac Marcelli de Sancta Cruce et Andreae Alberini, officialium, ac aliorum confratrum dictae confraternitatis; quorum bonam fidem ipsam confraternitas cum promissione relevationis indemnitate recognovit; residuum vero dictorum quindecim millium scutorum interim ad censum accipere, pro quorum extinctione alios canones et responsiones dictae confraternitatis extinguere, necnon residuum dictae vineae stratis viis publicis ad ornatum dictae Urbis et fabricare volentium commoditatem, diversis personis aut liberum vendere, aut ad fabricandum in emphyteusim sub annuo canone concedere intendunt, et iam forsitan venderunt et seu concesserunt, prout in singulis instrumentis publicis ac aliis scripturis forsitan desuper confectis plenius dicitur contineri. Cumque dicti officiales et confratres cupiant ut homines ad fabricandum in situ dictae vineae aliquibus privilegiis et gratiis alliciantur, ipsum-

que situm privilegiis et gratiis decoratum, in burgum Felicem Sancti Bernardi nuncupandum erigi, nobis humiliter supplicari fecerunt, quatenus eorum desiderio huiusmodi annuere, aliasque in praemissis opportune providere de benignitate apostolica dignaremur.

§ 2. Nos, ut in Monte Quirinali, et apud eandem viam Felicem per nos annis praeteritis apertam, quasi nova civitas construatur, ac propterea homines inibi pro tempore habitantes seu aedificantes specialibus favoribus et gratiis invitare volentes, ac dictae vineae qualitates et veros annuos valores ac singulorum instrumentorum et scripturarum desuper forsitan confectarum aliorumque de necessitate exprimendorum et inde secutorum quorumcumque tenores, etiam veteriores, praesentibus pro expressis habentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, emptionem dictae vineae, censuum impositiones, venditiones, fideiussiones, recognitiones bonae fidei, necnon etiam dictae vineae divisiones, venditiones, liberas concessionem, etiam in emphyteusim factas et faciendas, sub pactis hinc inde conventis et conveniendis, ac cum omnibus inde secutis, apostolica auctoritate, tenore praesentium, approbamus ac confirmamus; ac omnes et singulos tam iuris quam facti ac solemnitatum, quarumcumque, etiam de iure, aut ex forma statutorum dictae Urbis vel alias quomodolibet requisitarum et omissarum, aliosque defectus, si qui forsitan intervernerint in eisdem, supplemus; dictasque emptiones validas et bene factas fuisse et esse declaramus, dictamque vineam cum viis publicis apertam et divisam, in burgum Felicem S. Bernardi nuncupandum, auctoritate et tenore praedictis perpetuo erigimus et instituimus.

§ 3. Illique sic erecto et instituto ac omnibus utriusque sexus personis, cuius-

cumque status, gradus, ordinis vel conditionis existentibus, in eo et tota via Pia nuncupata, usque ad portam Piam, ac etiam in alis viis prope et circa supra-dictas forsitan aperiendis, nunc et pro tempore fabricantibus vel habitantibus, omnia et singula privilegia, gratias, favores et praerogativas ac indulta, domibus et aedificiis facta et fienda, ac fabricantibus et habitantibus in Monte Quirinali et in via Felici per alias nostras litteras, sub datum videlicet idibus septembris, pontificatus nostri anno tertio concessas, eisdem auctoritate et tenore, perpetuo concedimus; eaque omnia et singula, ac si praesentibus expressa ac de verbo ad verbum inserta fuissent, ad dictum burgum Felicem S. Bernardi, et in eo, ac tota via Pia usque ad portam Piam, huiusmodi fabricantes et habitantes extendimus, illisque omnibus et singulis uti, frui, potiri et gaudere posse, volumus et declaramus, atque decernimus.

§ 4. Praeterea ipsius confraternitatis priori, custodibus et officialibus nunc et pro tempore existentibus, quaecumque alia bona stabilia et immobilia seu quasi stabilia, cuiuscumque qualitates et valoris, et in quocumque loco existentia, ad confraternitatem, monasterium et collegium huiusmodi quomodolibet spectantia, pro pretio vel affietu, ac sub pactis et conditionibus hinc inde conveniendis, in emphyteusim seu ad livellum aut locationem ad longum vel aliud tempus concedere; ac pecuniae inde redigendae in extinctionem censuum pro solutione dictorum quindecim millium scutorum impositorum vel in emptionem aliorum bonorum stabilium in confraternitatis, monasterii et collegii praedictorum commodum vel utilitatem convertere, libere et licite possint et valeant, etiam concedimus et indulgemus.

§ 5. Decernentes omnia et singula pra-

Privilegia fabricantium vel habitantium in

Facultas confraternitatis S. Bernardi locandi quaecumque bona, etc.

Sanctio Pontificalis.

Proemium.

Causa huius concessionis.

Decretum ir-
rreuer-
rans.
missa valida perpetuo et efficacia fore, suosque plenarios effectus sortiri, ac singulis, quos illa concernunt et pro tempore concernere poterunt, suffragari; sicque et non aliter per quoscumque iudices et commissarios, ordinarios et delegatos, etiam S. R. E. cardinales, necnon camerarium, et Camerae Apostolicae thesaurarium, praesidentes et clericos, et causarum Palatii Apostolici auditores, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et defini debere; irritum quoque et inane quicquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Depulatio
executorum.
§ 6. Quocirca dilectis filiis dictae Romanae Ecclesiae camerario, praesidentibus et clericis, nunc et pro tempore existentibus, per praesentes committimus et mandamus, quatenus ipsi, per se vel alium seu alios, praesentes litteras et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, ac quoties pro parte officium et confratrum praedictorum aut aliorum eorum, quos illae concernunt et concernent quomodolibet in futurum, fuerint requisiti, solemniter publicantes; ac domorum seu aedificiorum in burgo Felici S. Bernardi et tota via Pia huiusmodi hactenus factorum et pro tempore construendorum, illorumque conductoribus, habitatoribus, incolis, dominis, eorumque haeredibus et successoribus, artificibus et quibuscumque aliis in burgo Felici S. Bernardi et via Pia huiusmodi quomodolibet aedificantibus vel habitantibus, in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate nostra easdem praesentes et in eis contenta quaecumque, per eos ad quos spectat et spectabit in futurum, perpetuo firmiter et inviolabiliter observari, illasque debitae executioni demandari pro-

curent. Contradictores per censuras ecclesiasticas, aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo; invocato ad hoc etiam, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 7. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis; ac dictae Urbis, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis alia firmitate roboratis, statutis, consuetudinibus et novis reformationibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis eidem populo Romano eiusque magistratibus et consulatibus artium aut illarum consulibus et quibuslibet aliis personis quomodolibet concessis, confirmatis et innovatis; quibus omnibus, etiam si, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua mentio habenda, seu quaevis alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum exprimerentur et insererentur praesentibus, pro sufficienter expressis et insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, harum serie, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque. Nulli ergo omnino, etc. Si quis, etc.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die XI aprilis MDXC, pontificatus nostri anno V.

Dat. die 11 aprilis 1590, pontif. anno V.

CLXXII.

Privilegium fratrum militum S. Stephani, quod etiam bigami et absque habitu clericali incedentes, annuas pensiones ecclesiasticas usque ad ducatos ducentum retinere et transferre possint.

Sixtus episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Circumspecta Romani Pontificis provi-

1 Institutionem et alia de hac militia vide in constit. LV Pii IV, *His quae*, tom. VII, pag. 158.

Derogatio con-
trariorum

Etordium

dentia, gratias, quae ex benignitate Sedis Apostolicae emanarunt, libenter corroborat, et in pristinum ac validum statum reponit; cum praesertim per eas et catholicorum nobiliumque et magnorum principum honori, ac iustis desideriis, et fortium christianae religionis et catholicae fidei propugnatorum, sub approbati alienius Ordinis Regula et instituto pro Christo adversus infideles militantium, qui pro eiusdem Religionis et fidei defensione et propagatione suam vitam et opes promptè quibusvis periculis exponunt, commodis et congruae sustentationi opportune consulitur.

Pius IV militibus eximit a iurisdictione ordinariorum solutioneque decimarum, aliaque indulta concessit

§ 1. Cum itaque alias felicis recordationis Pius Papa IV praedecessor, post erectionem et institutionem militiae S. Stephani, sub Regula S. Benedicti, per clarae memoriae Cosmum, tunc Florentiae et Senarum ducem, in ducatu Florentiae, de licentia Sedis Apostolicae, ipsi Cosmo duci per litteras eiusdem Pii praedecessoris attributa, antea factam, ipsi Cosmo duci magno magistro, necnon conventui, militibus, priori ceterisque ministris ecclesiae dicti conventus et aliis personis, etiam in sacris et presbyteratus ordinibus constitutis, etiam quaecumque, quoescumque et qualicumque, cum cura et sine cura, beneficia ecclesiastica obtinentibus, eorumque beneficiis, commendis, rebus et bonis diversas exemptiones, etiam a iurisdictione ordinariorum, libertates, immunitates, etiam a contributione decimarum et onerum, indulta, privilegia, facultates, indulgentias et gratias spirituales et temporales benigne concesserit atque largitus fuerit.

Facultatem quoque dedit militibus etiam bigamis pensiones obtinendi et transferendi, usque ad sum-

§ 2. Atque in specie hoc quoque inter alia indulserit omnibus et singulis dictae militiae S. Stephani militibus coniugatis, ac etiam bigamis, aliisque presbyteris, ut singulas pensiones annuas, usque ad summam ducentorum ducatorum auri de Ca-

mera, super quarumvis cathedralium et metropolitanarum et aliarum ecclesiarum, monasteriorum, prioratuum, canonicatum et praebendarum, dignitatum, personatum, administrationum et officiorum, aliorumque beneficiorum ecclesiasticorum, cum cura et sine cura, saecularium et quorumvis Ordinum regularium, fructibus, redditibus, proventibus, iuribus, obventionibus et emolumentis, alias sibi canonice reservandas, accumulative, cum quibusvis pensionibus annuis, quas illos ex quovis alio privilegio apostolico pro tempore percipere contigerit et continget, ad vitam percipere, exigere et levare, ac in suos usus et utilitatem convertere libere et licite valent, prout in eiusdem Pii IV praedecessoris binis litteris, prioribus nimirum sub datum kalendis februarii, posterioribus vero sub datum nonis iulii, pontificatus sui anno III confectis, plenius continetur.

§ 3. Postmodum vero pia memoriae Pius Papa V, etiam praedecessor noster, per suam, quae incipit *Sacrosanctum*, de super editam constitutionem, inter cetera revocaverit et aboleverit omnia et quaecumque privilegia, facultates, dispensationes et indulta obtinendi similes pensiones, fructus et alias res ecclesiarum, monasteriorum et aliorum beneficiorum et officiorum ecclesiasticorum, saecularium et regularium, dictae S. Stephani, ceterisque militibus ac hospitalibus, earumque militibus, fratribus et personis, tam clericis quam coniugatis, quibusvis modo et forma ac quibuscumque de causa concessa et approbata; ita quod ipsi, sive coniugati, sive bigami, sive clerici, sive etiam presbyteri, nullas de cetero reciperent, sed eas solas, quas tunc habebant, retinerent, et ea quoque per futurum contractam matrimonii extinctae censerentur, prout in eadem constitutione latius continetur.

man. sc. 200
auri de Camera.

Pius vero V
eiusmodi indulta generaliter
revocavit

Hic autem Pontifex approbat Pii IV constitutiones, et Pii V huiusmodi revocat, quoad istos milites, et quoad dictas pensiones.

§ 4: Nos, animadvertentes nostris potissimum temporibus huiusmodi milites, pro Dei et christiani nominis gloria ac fidei catholicae defensione, non solum saepius in diversis expeditionibus contra infideles fortiter et magna cum laude dimicasse, sed eorum triremes et maritimas copias ad maris Mediterranei et orae maritimae totius fere Italiae tuitionem, et ad coercendas Turcarum et aliorum piratarum incursiones, magnum iugiter adiumentum afferre; ipsamque militiam nunc maxime sub felici regimine et gubernio dilecti filii nobilis viri Ferdinandi, magni Etruriae sibi subiectae ducis, ac moderni magni magistri, in dies magis florere; et complurium militum, qui regularem illius habitum susceperunt, nobilitate, opibus et virtute praestantium, quasi egregio ac numeroso foetu multiplicato auctam esse et quotidie augeri, ac praeterea tam ipsum Ferdinandum magnum ducem, armis, opibus, potentia, virtute, inclitarum civitatum et populorum eius ditioni subiectorum amplitudine, ac militum copiis inter christianae reipublicae principes valde insignem, praecipua vero erga nos, et Sedem Apostolicam reverentia et devotione, summoque catholicae fidei tuendae et propagandae zelo accensum, quam etiam eosdem milites, qui in tam egregio et laudabili exercitio non solum ingentes sumptus assidue faciunt, sed sanguinem ipsum et vitam, cum se offert occasio, prompte et libenter profundunt, pro nostra erga illos paternae charitate, apostolica beneficentia et gratia dignos reputantes aliisque iustis et rationabilibus de causis adducti, eisdemque Ferdinandum magnum ducem, et singulos milites a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti, aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa latis, si quibus quomolibet innodati existunt, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutos fore censentes; ac tenores dictarum Pii IV praedecessoris litterarum praesentibus pro sufficienter expressis habentes, motu proprio, non ad alicuius nobis oblatae petitionis instantiam, sed ex mera nostra liberalitate et certa scientia, deque apostolicae potestatis plenitudine, facultatem et indultum percipiendi et exigendi pensiones annuas praefatas, usque ad summas huiusmodi ducentorum auri de Camera, militibus praefatis coniugatis, etiam bigamis, aliisque etiam presbyteris, etiam accumulative cum quibusvis aliis pensionibus annuis, quas illos ex quovis alio privilegio apostolico pro tempore contigerit aut continget in futurum habere, ut praefertur, per Pium IV praedecessorem, concessa, et deinde per Pium V etiam praedecessorem, ut diximus, revocata, adversus ipsam revocationem, abolitionem, prohibitionem et constitutionem dicti Pii V praedecessoris, cuius tenorem pariter praesentibus haberi volumus pro expresso, in integrum, pristinum et validissimum, et cum in quo antequam constitutio ipsa emanaret, quomodolibet erant, statum, non solum iuxta formam, continentiam et tenorem dictarum Pii IV praedecessoris litterarum, sed omni meliori, validiori atque ampliori modo et forma, plenarie, apostolica auctoritate, tenore praesentium restitujmus, reponimus, reintegramus et revalidamus: ipsamque Pii V praedecessoris constitutionem, quo ad dictos milites S. Stephani, praesentes et futuros, locum non habere, eisque minime obesse, ac nihil prorsus praecudicium afferre posse, decernimus et declaramus; quinimmo dictae constitutioni, ad effectum praemissorum dumtaxat, latissime derogamus, eique plene et sufficienter derogatum esse volumus.

§ 5. Et nihilominus, eisdem militibus omnibus et singulis, etiam coniugatis et bigamis, aliisque etiam presbyteris, ut singulas pensiones, usque ad summam praedictam ducentorum ducatorum auri de Camera super huiusmodi fructibus, redditibus et proventibus ecclesiasticis, aliisque praedictis, alias sibi canonice reservandas, accumulative, cum quibusvis aliis pensionibus annuis, quas eos ex quovis alio privilegio seu indulto aut dispensatione apostolica eis in genere et communiter, seu eorum cuilibet nominalim et sigillatim, etiam in una non facta mentione de alia vel aliis, ante vel post datam praesentium, quaecumque concessa aut concedenda, usque ad quamcumque summam, etiam dictis ducentis ducatis longe maiorem, pro tempore percipere contigerit et continget, ad vitam percipere, exigere et levare, inque suos usus et utilitatem convertere libere et licite valeant, in omnibus et per omnia, perinde ac si ipsa revocatio, abolitio et constitutio dicti Pii V praedecessoris non emanasset, aut ipsi milites S. Stephani sub ea comprehensi non essent, de novo concedimus et indulgemus.

Indultumque circa eas pensiones iterato concedit;

§ 6. Decernentes nihilominus et declarantes eosdem milites, tam laicos quam clericos, etiam coniugatos et non coniugatos, pensiones super quibusvis praefatarum cathedralium et metropolitana- rum, aut aliarum ecclesiarum, monasteriorum, prioratum, canonicatum, praebendarum, dignitatum, personatum et administrationum, officiorum aliorumque beneficiorum ecclesiasticorum, cum cura et sine cura, saecularium et quorumvis Ordinum regularium, fructibus, redditibus, proventibus, iuribus, obventionibus et emolumentis ac distributionibus, etiam quotidianis, alias eis canonice, et ex praefato vel alio quocumque privilegio aut indulto apostolico, ad quamcumque sum-

Exemptum ab onere deferendi habitum et tonsuram clericalem; nec non concedit per contractum matrimonii et exercitium militiae, pensiones non vacare.

mam, seu ipsos fructus, redditus et proventus, eorumve partem aliquam loco pensionum earumdem sibi reservatos aut assignatos, percipientes, ad incedendum in habitu et tonsura clericali, deferendumque vestes talares iuxta nostram desuper editam constitutionem, quae incipit *Sacro-sanctum*, cuius pariter tenorem praesentibus haberi volumus pro expresso, minime teneri, neque ad id obligatos existere, aut aliqua ratione cogi aut compelli posse. Neque ipsas pensiones, aut illarum vel fructuum, reddituum et proventuum huiusmodi reservationes, per non delationem habitus, tonsurae aut vestium huiusmodi, aut per contractum matrimonii, vel per bigamiam quaecumque supervenientem, aut per exercitium militiae et quoscumque actus bellicos, clericis et ecclesiasticis personis de iure et per sacros canones prohibitos, nimirum militares, etiam sanguinis effusione, membrorum mutilatione et morte infidelium subsecuta, minime cessare, expirare; aut cassatas vel extinctas dici aut censi posse; sed ipsos milites nihilominus ut prius illas percipere et exigere posse et debere, et dummodo habitum militarem, vestes nimirum communes laicales, cum insignibus crucis eius militiae consuetis, iuxta alias nostras super declaratione huiusmodi habitus militaris, sub datum pridem kalendas februarii, pontificatus nostri anno quarto, quae etiam incipit *Pastoralis*, editas litteras deferant, utique constitutioni nostrae plene satisfacere.

§ 7. Nec praemissa aut praesentes litteras de subreptionis, obreptionis aut nullitatis vitio, intentionis nostrae vel quovis alio defectu notari, impugnari, invalidari aut ad terminos iuris reduci posse aut debere; nec sub quibusvis similibus vel dissimilibus gratiarum suspensionibus, revocationibus, limitationibus aliisque contrariis dispositionibus, a nobis, et suc-

Clausulae huius constitutionis praeservativa apponit

cessoribus nostris, ac Sede praefata, quavis de causa, quantumcumque iusta, pro tempore emanatis et emanandis, comprehendendi, sed semper ab illis exceptas, et quoties illae emanabunt, toties easdem praesentes in pristinum statum restitutas, repositas et de novo concessas esse et censi. Sicque per quoscumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, etiam causarum Palatii Apostolici auditores, ac S. R. E. cardinales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, ubique iudicari et definiri debere, necnon irritum et inane quicquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 8. Quocirca venerabilibus fratribus nostris Florentino et Pisano archiepiscopis, ac dilecto filio causarum Curiae Camerae Apostolicae generali auditori, per apostolica scripta mandamus quatenus ipsi, vel duo aut unus eorum, ubi et quoties pro parte ipsorum Ferdinandi magni ducis et militum, seu alicuius eorum fuerint requisiti, per se vel alium seu alios, praesentes litteras et in eis contenta quaecumque, solemniter publicantes, eisque in praemissis efficaciae defensionis praesidio assistentes, faciant eos et eorum quemlibet eisdem praesentibus ac in eis contentis quibuscumque pacifice frui et gaudere. Non permittentes eos desuper a quoquam quomodolibet indebite molestari. Contradictores per censuras ecclesiasticas, aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 9. Non obstantibus recolendae memoriae Bonifacii Papae VIII, pariter praedecessoris nostri, de una, et in concilio

generali edita de duabus diaetis, dummodo ultra tres diaetas aliquis vigore praesentium ad iudicium non trahatur; ac dicti Pii V praedecessoris, qua, inter alia voluit gratias huiusmodi suis explodi temporibus, et quod sibi licere non est passus, id suis successoribus indicavit; necnon praefatis et quibusvis aliis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac in conciliis etiam generalibus editis, et quarumcumque ecclesiarum, monasteriorum et ordinum, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis, litteris apostolicis eisdem ordinibus, ecclesiae et monasteriis, eorumque capitulis, conventibus, superioribus, praelatis et personis sub quibuscumque tenoribus et formis concessis, etiam saepius approbatis et innovatis. Quibus omnibus et singulis, etiam si de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda foret, illorum tenores praesentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, contrariis quibuscumque: aut si aliquibus communiter vel divisim ab eadem sit Sede indultum, quod interdicti, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam de indulto huiusmodi mentionem.

Nulli ergo, etc.

Datum Romae in Monte Quirinali, anno Incarnationis dominicae MDXC, decimo kalendas iunii, pontificatus nostri anno VI.

Dat. die 23 martii 1590, pontif. anno VI.

Sanctio poenalis

CLXXIII.

Institutio praepositi, sacristae, capellanos, clericorum et ostiarii ad Scalas sanctas, prope basilicam S. Ioannis Lateranensis de Urbe.

Sixtus episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Hic Pontifex ex causis hic expressis Scalas sanctas de sentiori et sanctiori loco anto augustissimi man Salvatoris nostri capellam, prope basilicam S. Ioannis Lateranensis reposuit et ne opificum pedibus dictae scalae gradus calcarentur modum hic enarratum observavit.

§ 1. Cum singularum rerum, quas Dominus noster Iesus Christus, pro nostra omniumque salute, gessit aut passus est, pia et assidua meditatio cunctis fidelibus mirifice fructuosa ac propemodum salutaris existat, atque ad miseros peccatores a recta via aberrantes ad veram poenitentiam revocandos, iustos vero ad ardentioris devotionis fervorem inflammandos, vehementem vim habeat; idcirco praecipuo enitendum est studio, quo sancta illarum memoria cunctorum mentibus piorum fortius imprimatur et tenacius retineatur. Hinc sancta mater Ecclesia, non modo iugi praedicatorum verbi Dei admonitione, aliisque multis et variis exhortationibus, verum etiam persanctissimae Passionis Dominicae veneranda mysteria, salutifera monumenta, sacrasque imagines, quae nostris oculis devote contemplanda proponit, intimis cordis nostri visceribus id ipsum perpetuo foveri et conservari pia cogitatione procurat. Cum itaque ex sacris illis locis, per quae transiens ipse Christus Dominus humanae salutis mysterium operabatur, inter cetera quamplurima monumenta, singulari Dei beneficio, almae huic Urbi iampridem concessa, sit etiam illud praeclarum atque insigne, quasi egregium divinae erga nos charitatis pignus, Scalae nimirum sanctae, quae eiusdem Salvatoris nostri, dum, multa iam passus, morti appropinquaret, sacris et pretiosissimo eius cruore respersis vestigiis calcatae, et iuxta antiquissimam Patrum traditionem pietatis

causa ab Hierosolymis e praetorio, ubi Pilatus praefuerat, Romam advectae, apud venerabilem Sancti Ioannis Lateranensis basilicam asservantur; easque intueremur propter superiorum temporum iniurias, Urbis excidia, direptiones et alias calamitates iacere quodammodo in loco abiecto, situ et squalore ac sordibus obsito, vetustate pene collapsa, atque ad excurrentis ac transeuntis turbae tumultum omnifarie patenti atque palam exposito, ut ex hoc ipso utriusque sexus personarum summo non populi modo Romani, sed exterarum quoque nationum ex remotissimis regionibus concursu et celebritate ad eas confluentium, mentes a pia meditatione non mediocriter abducerentur ac distraherentur, et earum devotio maximam perturbationem, molestiam atque impedimentum pateretur; illud potissimum nobis cordi fuit, ut, nullis partentes impensis, eas integre, diligenter ac omni qua potuit religione transferri curarem. Id vero, ut decenter ac debita cum reverentia perficeretur, ne sanctos illos gradus non aliter quam supplicum genibus contrectari liceret, cum aliqua irreverentia immundis opificum pedibus profano quodam modo terretur et conculcari contingeret; Deo illuminante, excogitavimus, nostroque solerti studio curavimus in ipsa translatione eam diligentem adhibere cautionem, ut qui gradus Scalarum earumdem sanctarum infimo in loco veteris structurae situs et collocatus erat, is nunc omnium primus suo loco motus, ac transferentium humeris impositus summo ac supremo in loco constitutus fuerit, et similiter, qui antea post ascensum infimi gradus secundus erat, is modo infra summum et supremum Scalae sanctae gradum proximus eique immediate coniunctus habeatur, ac idem prorsus ordo praepostera huiusmodi commutatione hac de causa inversus, eadem-

que series et consideratio gradatim et sigillatim in tertio, quarto ad deinceps reliquis singulis eiusdem Scalae sanctae gradibus transferendis, collocandis et adiungendis servati extiterint; sicque ipsas Scalas sanctas, pedibus mortalium intactas minimeque calcatas, iuxta insignem illam ac praecipua sanctitate toto terrarum orbe inter omnia Urbis et orbis sanctiora loca celeberrimam capellam, quae antiquissima et maxima maiorum nostrorum veneratione iam inde ab ipsa crescentis Ecclesiae prisca aetate *Santa Sanctorum* appellatur, et quam ob loci religionem prorsus intactam suaque primaeva sede immotam reliquimus, decentiori ac sanctiori atque a multitudinis cursitantis strepitu magis remoto, et ad excitandam devotionem aptiore in loco reponeremus. Ubi, et qui per ipsas flexis genibus prostrati, ut moris est, pie Deum precantes ascendunt, nihil prorsus ante oculos habeant, quod eorum animum a devota contemplatione avocet; sed potius augustissimam Salvatoris imaginem, quae in praedicta sanctiori capella singulari et ex omni antiquitate longissima plurium saeculorum serie repetita memoria, summaque patrum religione colitur, intuentes, ipsa loci sanctitate, ad exhibendum ferventiori studio sinceroque cordis affectu Divinae Maiestati cultum, maiorem in modum accendantur; et eadem Scalae, in eam, qua par est, dignitatem ac splendorem restituae ad aeternam posteritatis memoriam debito cum honore et reverentia conserventur. Etenim, si praecipua veneratione dignissima sunt ea omnia, quae per contactum Sacratissimi Corporis Domini nostri Iesu Christi, in quo omnis plenitudo divinitatis corporaliter inhabitat, sanctificata iure optimo censentur; quanta demum reverentia animique demissione colendae, quanta etiam honorificentia et decore ornandae et

asservandae erunt hae sacrosanctae Scalae, quas idem Dominus ac Redemptor noster iam antea flagellatus, spinea corona caput circum vulneratus, non modo nudis sacrorum pedum plantis, sed eo ipso, quem pro nobis effundebat, inaestimabili sanguine aspersit, simulque gloriosis beatorum pedum et cruoris ex sanctis vulneribus copiose manantis vestigiis, quae adhuc extant, impressas ac notatas reliquit? *Adorabimus*, inquit Propheta, *in loco ubi steterunt pedes eius*; et rursus: *Adorate scabellum pedum eius, quoniam sanctum est*. Apud Isaiam quoque legimus: *Locum pedum meorum glorificabo*, et ad sanctam civitatem Hierusalem: *Adorabunt vestigia pedum tuorum*; et apud Ezechielem: *Locus solii mei, et locus vestigiorum pedum meorum*.

§ 2. Hoc igitur pro opere tandem, licet ingenti sumptu, feliciter Dei benignitate absoluto, porticum quoque ante eas satis amplam atque ornatam extruximus, eamque ingentibus, solidioribus ac robustioribus ferreis cratibus ad singula illius intercolumnia positus, undequaque septam, ut par erat, clausimus et communivimus, clavesque illis aptari, ut congruis horis et temporibus ostia aperiri et observari queant, opportune curavimus. Alteras praeterea scalas, binas videlicet ad dexteram, ac totidem ad sinistram, ne quis per easdem scalas sanctas, alia quam orandi causa et genibus flexis, congrua cum reverentia transeat, neve ob conferentiam populorum ex omnibus mundi partibus eo concurrentium multitudinem, summamque frequentiam in ascensu et descensu christifideles se invicem impediunt, latas atque amplas.

§ 3. Superius autem sacella duo a lateribus dictae sanctioris capellae magna impensa aedificavimus, necnon altare in uno ex dictis sacellis sub sancti Laurentii martyris, in altero autem sub sancti

1 Cherub. *Ubservi* (R. T.).

Porticum ante dictam Scalam satis ornatam extruxit.

Sacella duo apud dictam capellam Salvatoris aedificavit.

Silvestri invocationibus creximus. Illas vero omnes opere tectorio marmorato, eoque etiam inaurato, piis et ad devotionem christifidelium excitandam accommodatis picturis exornavimus. Ea nimirum ratione habita ut in gradibus hinc inde positus, eorumque fornice figurae veteris Testamenti, futurae nostrae redemptionis symbola, sint depicta.

§ 4. In ipsis vero Scalis sanctis eiusdem Sacratissimae Passionis mysteria fuerint expressa, atque hoc modo qui eas, ut diximus, genibus flexis devote ascendant, religiosissimam eodem tempore Salvatoris imaginem adorent, et quoquo se vertant, undequaque salutiferae Crucis et Passionis Dominicac monumenta pia contemplatione meditentur.

§ 5. Quoniam vero maxime convenit ut in sacro huiusmodi loco, Dominicac Crucis et Passionis memoria non solum in marmore ac lapidibus picturisque et imaginibus, sed multo etiam magis in tremendo illo missae sacrificio, veraque et actuali Corporis et Sanguinis Domini nostri Iesu Christi oblatione perpetuo recolatur, divinusque cultus non temporalibus modo, sed spiritualibus quoque aedificiis augeatur, primum quidem eadem sacella et altaria, eorumque sacristiam, paramentis atque ornamentis ecclesiasticis, sacris nimirum vestibus, stolis, manipulis, amictibus, pluvialibus, casulis ceterisque indumentis sacerdotalibus, necnon calicibus, patenis, corporalibus, candelabris, lampadibus, urceolis, vasculis, mantilibus, lintheis, palliis ac etiam missalibus ceterisque sacris libris atque ecclesiastica suppellectili et utensilibus omnibus necessariis, abunde instruximus atque ornavimus.

§ 6. Mox etiam decrevimus inibi unam praeposituram, ad Scalas sanctas appellandam, unum sacristiae officium, necnon quatuor capellanas et quatuor be-

neficia ecclesiastica clericatus nuncupata, et unum ostiariatum erigere. Ex retribus vero novorum locorum Montis religionum, quae, ultra assignationem aquae Felicis perpetuae conservationi per nos factam, supersunt, nunquam antea Camerae Apostolicae applicatis neque incorporatis, sed nostra diligentia, industria et cura, sine ullo Camerae Apostolicae aut cuiusvis alterius gravamine vel detrimento, de novo inventis, ac pensione annua perpetua quadringentorum scutorum monetae super fructibus, redditibus, proventibus ac distributionibus, etiam quotidianis, prioratibus¹ ecclesiae Esinae per nos ad hunc effectum reservata et assignata, dotem praepositurae, sacristiae, capellaniis et beneficiis praedictis assignari posse censuimus. Motu igitur proprio, non ad alicuius super hoc oblatae petitionis instantiam, sed ex mera nostra deliberatione, ac certa scientia, deque apostolicae potestatis plenitudine, ad laudem et gloriam omnipotentis Dei ac in honorem et memoriam Passionis Domini Salvatoris nostri Iesu Christi, divinique cultus ad Scalas sanctas, ac in novis sacellis praedictis incrementum, unam praeposituram, quae inibi dignitas censeatur, pro uno praeposito in presbyteratus ordine constituto, vel qui in ea aetate sit, ut intra annum promoveri ad presbyteratum possit et debeat, qui capellanorum et clericorum huiusmodi caput existat, ibidemque praesit; ac praeterea perpetuum sacristae officium pro uno sacrista, qui curam altarium, Salarum sanctorum ac ipsius sacristiae gerere, illamque custodire, atque ut omnia nitida, sacra tecta, ut par est, custodita sint, diligenter providere; necnon quatuor capellanas pro totidem perpetuis capellanis presbyteris, seu intra annum pariter ad presbyteratum promovendis; et quatuor clericatus nuncupanda bene-

1 Cherub. *Prioratus* (R. T.).

tuor capellanas, quatuor clericatus, unumque ostiariatum, ibidem instituit.

In parietibus iuxta dictam Scalam passionis Domini mysteria depicta sunt.

Sacella praedicta eorumque sacristiam ornamentis ecclesiasticis ornavit.

Modo unam praeposituram, unum sacristae officium, quatuor

scia ecclesiastica, pro totidem clericis in minoribus ordinibus constitutis, ad Scalias sanctas appellandis.

§ 7. Qui quidem praepositus, sacrista, et capellani terni qualibet hebdomada, et sic unusquisque eorum alternis hebdomadis, missam in novis sacellis praedictis per se ipsos, aut si quo die eiusdem praepositi arbitrio legitime impediti fuerint, per alium presbyterum ab ipso praeposito ad hoc specialiter approbandum, celebrare ac ministrare; clerici autem illis inservire; ac unum ostiariatum pro ostiario ad nutum sacristae deputando et amovendo, qui ipsas scalias omniaque sacella et altaria, ac porticum mundare, congruisque horis et temporibus ostia et fenestras claudere et aperire, aliaque iuxta providam ordinationem a dilecto filio nostro in alma Urbe vicario, nunc et pro tempore existente, eis designandam facere et exequi, dictoque praeposito tanquam membra capiti obedire debeant et teneantur, tenore praesentium, perpetuo erigimus et instituimus.

§ 8. Eisque sic erectis et institutis, pro illorum dote ac illa obtinentium congrua sustentatione, ultra pensionem superius expressam, etiam centum nova loca Montis religionum praedicta per nos erecta sive annua emolumenta inde provenientia, et insimul ad mille centum et septuaginta scuta monetae Romanae annuatim ascendunt, ex eis nimirum praepositurae praedictae ducenta, sacristae vero pro tempore existenti centum quadraginta scuta monetae (ex quibus tamen idem sacrista triginta pro mercede seu salario ostiarii quotannis erogare debeat); singulis vero capellanis centum et decem; ac denique singulis clericatibus praedictis, quinquaginta scuta etiam monetae similia annua, motu, scientia ac auctoritate similibus, perpetuo applicamus et appropriamus. Quod vero ex illis reliquum

erit, ad centum et nonaginta scuta singulis annis ascendens, id ipsis novis sacellis pro divino cultu manutenendo et augendo, et in ea, quae pro tempore reficienda erunt, paramenta ac ornamenta ecclesiastica, sive in reparationem et conservationem scalarum et porticus, ac totius continentis aedificii erogandum, pariter perpetuo concedimus et assignamus. Quibus quidem impensis deductis, totum id quod supererit, in emptionem aliorum locorum montium non vacabilium quotannis converti, et eorum fructus, pro rata supradictae proportionis ratione habita, inter ipsos praepositum, sacristam, capellanos et clericos distribui volumus; necnon praeposito, sacristae, capellanis et clericis emolumenta locorum montium huiusmodi, ac pensionem eis assignatam, per se vel procuratorem legitimum, et si eis videbitur, per camerarium, qui de eorum gremio existat, et ad quem peculiaris cura recuperationis, exactionis, distributionis et repartitionis fructuum, reddituum ac proventuum huiusmodi ad communem massam pertinentium spectet (ita tamen ut de receptis et administratis rationem et computa ipsi collegio reddere teneatur) per eos eorumve maiorem partem pro tempore deputandum, a priore ecclesiae Esinae, necnon depositario Montis praedicti, nunc et pro tempore existentibus, respective, qui sine ulla mora aut contradictione, etiam absque aliquo iudicis decreto aut ministerio, et sine alia nostra aut pro tempore existentis Romani Pontificis, Camerae Apostolicae, eiusve ministrorum licentia aut mandato seu patentium expeditione, vigore praesentium litterarum persolvere debeant, exigendi et percipiendi, ac inter se, ut praefertur, distribuendi, plenam et liberam per praesentes facultatem concedimus et impartimur. Volentes ipsum collegium eiusque singulares personas, nimi-

Munus suum
cuique praescribit.

Annuaque
reditus eisdem
assignat.

rum praepositum, sacristam, capellanos et clericos praedictos, quo ad centum loca dicti Montis, eis, ut dictum est, assignata et applicata, eorumque fructus seu emolumenta eisdem privilegiis, immunitatibus, exemptionibus, necnon iugibus, etiam anterioribus, et potioribus actionibus, hypothecis, obligationibus generalibus et specialibus, antelationibus et facultatibus (non tamen illa alienandi) perpetuo uti, frui, potiri et gaudere, quibus ceteri eiusdem Montis locorum seu portionum emptores, aut quovis titulo etiam oneroso, creditores seu montistae, quoad loca et portiones ad eos pertinentia, utuntur, potiuntur et gaudent, sive uti, frui, potiri et gaudere quomodolibet poterunt in futurum, non solum ad eorum instar, sed pariformiter et aequae principaliter, et sine ulla prorsus differentia, perinde ac si ipsi quoque praepositus, sacrista, capellani et clerici, vere et realiter persoluto pretio, illa titulo oneroso acquisivissent.

§ 9. Ac insuper statuimus et ordinamus ut de cetero perpetuis futuris temporibus, omnes et quaecumque piorum christifidelium oblationes et elemosynae, dictis Scalis sanctis et sacellis et altaribus elargiendae, per unum vel duos ex dictis sacrista, capellanis et clericis pro tempore ad hoc deputandos, fideliter custodiantur et asserventur, et sexto quoque mense partim in sacristiae usus et divini cultus augmentum erogentur, partim vero inter ipsum praepositum, sacristam, capellanos et clericos dictis Scalis sanctis et sacellis in divinis personaliter inservientes tantum, atque inibi assistentes, ultra portionem ordinariam praedictam eis applicatam, quasi distributionum quotidianarum loco, iuxta ordinationem dicti Urbis vicarii super hoc faciendam, dividantur.

§ 10. Postremo, iuspatronatus et prae-

sentandi personas idoneas, etiam alienigenas, ad praeposituram, officium sacristae, quatuor capellanas et alia beneficia clericatus nuncupata, huiusmodi dilecto filio nobili adolescenti Michaeli Peretto Marchioni de Encisia, nunc autem burgi Sancti Petri militumque custodiae nostrae praefecto, nostro secundo carnem ex sorore pronepoti, eiusque masculis ex masculis descendantibus legitimis et naturalibus, ac ex legitimo matrimonio natis et procreatis; ita tamen quod praesentatio fieri debeat solum a primogenito, et ipsius primogeniti primogenito, usque in infinitum; eiusque deficientibus, ad secundogeniti et aliorum successive lineas; et denique in masculorum omnium defectu, ius huiusmodi ad foeminas earumque descendentes transeat, eisdem modo et forma, quibus praesentatio ad aliam praeposituram, sacristiam, capellanas et beneficia per nos in capella ad Praesepe Domini in ecclesia sanctae Mariae Maioris erecta, eiusdem Michaelis etiam illorum patroni descendantibus reservata fuit, prout in litteris apostolicis desuper expeditis, quarum tenorem haberi volumus pro expresso ac ad verbum inserto, plenius continetur. Et postmodum, si defecerint omnes a dicto Michaeli descendentes, iuspatronatus et praesentandi huiusmodi transeat ad dilectum in Christo filiam Flaviam Perettam dicti Michaelis sororem germanam, si extabit; et post eam, vel si ipsa non extabit, ad filios masculos ipsius, et ab eis masculos descendentes, usque in infinitum; et cessantibus masculis, ad foeminas a dictis masculis descendentes; et cessantibus omnibus tam masculis quam foeminis descendantibus a dicta Flavia, succedat dilecta in Christo filia Ursina similiter Peretta eiusdem Michaelis etiam soror germana; et post eam, vel si ipsa tunc non extabit, eius filii masculi ex masculis de-

Iuspatronatus
et praesentandi
ad dicta beneficia,
Mich. Peretto eius
pronepoti et
descend. masculis
et aliis hic nominalis
concedit

Elemosynas
ibi elargiendas
certo modo distribuendas
se decernit

scendentes. Deficientibus autem omnibus et singulis masculis et foeminis descendentes a dictis Michaeli, Flavia et Ursina, tunc succedat in dicto iure patronatu qui nobis fuerit sanguine proximior, servato semper in omnibus casibus supradicto ordine primogeniturae, transeundo scilicet de primogenito in primogenitum, et praefereudo lineam primogeniti lineae secundogeniti, et masculos ex masculis descendentes natis ex foeminis ac masculos ex foeminis ipsis foeminis, ac alias in omnibus et per omnia prout in linea filiorum et descendentes a dicto Michaeli, ut praefertur, alias in litteris praedictis ordinatum est. Ita quod ius praesentandi huiusmodi ad unum solum successorem in solidum, et post illum ad alium semper deveniat, absque eo quod inter plures successores dividi possit.

§ 11. Institutio vero ad praesentationem huiusmodi vicario Urbis praedicto quoad praeposituram tantum; quoad sacristiam vero, capellanas et beneficia seu clericatus huiusmodi, ipsi praeposito pro tempore existenti concessa sit, et ad eos pertinere censeatur, ac in forma solita fieri debeat; idque, tam hac prima vice et ab eorum primaeva erectione et institutione, quam quoties ex nunc in futurum illas et illa, quibusvis modis et ex quorumcumque personis, etiam nostris aut Romani Pontificis pro tempore existentis, seu cuiusvis cardinalis, etiam tunc viventis, familiaribus, continuis commensalibus, seu Romanae Curiae officialibus, aut alias quomodolibet reservationem inducentibus, seu per liberas, vel ex causa permutationis, resignationes, de illis in dicta curia vel extra eam quomodolibet factas et admissas, assecutionem alterius beneficii ecclesiastici quavis auctoritate collati, seu illa pro tempore obtinentium decessum seu quamvis aliam dimissionem, amissionem, privationem, matrimonii con-

tractum, Religionis ingressum, aut alias quomodocumque, etiam apud Sedem praedictam, simul vel successive vacare contigerit, motu et scientia similibus, auctoritate et tenore praedictis, pariter perpetuo reservamus, concedimus et assignamus. Decernentes ius patronatus et praesentandi huiusmodi laicorum nobilium et illustrium existere, ac Michaeli et aliis futuris patronis praedictis et eorum cuilibet perpetuo suffragari debere in omnibus et per omnia, absque ulla prorsus differentia, perinde ac si illis et eorumdem cuilibet, ratione verae, realis, actualis, plenae et integrae foundationis, ac perpetuae dotationis per eos de eorum propriis et mere patrimonialibus et laicalibus bonis dumtaxat competeret et concessum esset, ac ut tale sub quascumque derogatione, etiam cum quibusvis praestantissimis efficacissimisque verbis, clausulis et decretis, cum clausula, *quorum tenores* in quacumque dispositione, etiam per viam constitutionis, legis, regulae Cancellariae Apostolicae aut alias quomodocumque facta, nullatenus comprehendi, nec illi umquam quovis tempore, etiam ratione cuiusvis litis pendentiae vel vacationis praepositurae, sacristiae, capellaniarum et aliorum beneficiorum huiusmodi apud Sedem praedictam, etiam ex causa permutationis vel devolutionis seu alio quocumque praetextu, et quacumque causa, quantumvis urgenti et legitima, per nos seu quoscumque alios Romanos Pontifices pro tempore existentes, vel Sedem praedictam aut illius legatos, etiam de latere, etiam motu, scientia et potestatis plenitudine similibus, seu cuiusvis intuitu et contemplatione, per quascumque litteras apostolicas, etiam in forma brevis, et quasvis etiam derogatorias derogatorias, ac fortiores et insolitas clausulas, necnon irritantia et alia contraria decreta quaecumque, derogari aut

derogatum censi posse neque debere, nisi in illis de toto tenore ac data praesentium, necnon patroni pro tempore existentis nomine, cognomine ac qualitate specialis, specifica et individua mentio facta fuerit, ac eiusdem patroni pro tempore existentis ad hoc expressus accesserit assensus; et aliter factas derogationes, necnon quascumque collationes, provisiones, commendas, praesentationes, institutiones vel alias dispositiones de praepositura, sacristia, capellaniis et aliis beneficiis praedictis, ut praefertur, et alio quovis modo, etiam apud Sedem eandem pro tempore vacantibus, quibusvis personis alias quam ad praesentationem Michaeli et aliorum patronorum praedictorum, seu de eorum expresso consensu, etiam cum speciali et expressa derogatione iuris patronatus huiusmodi pro tempore factas, processusque desuper habitos, ac inde pro tempore secuta quaecumque, nulla et invalida nulliusque roboris vel momenti fore et esse, ac pro nullis et infectis haberi et censi, nec ius aut coloratum titulum possidendi cuiquam tribuere vel per illa acquiri posse; sed praesentationes per Michaeli et alios futuros patronos praedictos pro tempore factas et subsecutas institutiones validas et efficaces fore, suosque effectus sortiri, ipsisque praesentatis et institutis tale ius in re et ad rem acquiri debere, quale acquiritur praesentatis et institutis ad beneficia de vero et reali iure patronatus laicorum nobilium et illustrium, ratione primaevae et integrae foundationis, ac perpetuae dotationis ex bonis mere laicalibus et patrimonialibus dumtaxat existentia.

§ 12. Necnon praeposituram sacristiam, capellanas aliaque beneficia, clericatus nuncupata, huiusmodi per nos erecta, sub quibusvis specialibus vel generalibus reservationibus, unionibus, anne-

xionibus, incorporationibus, suppressionibus, etiam perpetuis vel temporalibus, expectativis et aliis, etiam praeventivis, gratiis, ac uniendi, annectendi et incorporandi, necnon conferendi, providendi et aliis facultatibus, concessionibus, litteris, mandatis etiam de providendo, et indultis quibuscumque, illorumque et illarum revalidationibus, quibusvis personis, etiam praedictae Romanae Ecclesiae cardinalibus, etiam motu, scientia et potestatis plenitudine similibus, ac cum quibusvis suspensivis, restitutivis ac etiam derogatoriis derogatoriis clausulis, irritantibusque et aliis, etiam vim contractus inducentibus, decretis, atque alias quomodolibet nunc et pro tempore concessis, necnon quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac dictae Cancellariae regulis, quomodolibet, et cum quibusvis clausulis et decretis, quantumvis amplissimis ac praegnantibus, et cum clausula *Quorum tenores* editis et edendis, et nullatenus comprehensa esse aut fore, minimeque comprehendi posse aut debere, sed semper ab illis excepta et exclusae esse et censi debere; ac omnia et singula praemissa necnon praesentes litteras nullo unquam tempore de subreptionis vel obreptionis seu nullitatis vitio, aut intentionis nostrae vel alio quovis defectu, etiam ex eo quod causae, propter quas eadem praemissa facta sunt, coram locorum ordinariis vel alio iudice examinatae, verificatae et ab eo approbatae, ac interesse forsitan habentes ad id vocati non fuerint, nec desuper suum consensum praestiterint, seu ex quavis alia causa vel quocumque praetextu, quaesito colore vel ingenio notari, impugnari, invalidari, retractari, ad terminos iuris reduci, seu in ius vel controversiam revocari, aut adversus illa quodcumque iuris, facti vel gratiae remedium impetrari, et attento quod nostra cura, ut praefertur, dos ipsa lo-

Institutionem praepositurae, vicario Urbis, aliorum autem beneficiorum ipsi praeposito tribuit.

Clausulae praeservativae apponit.

corum montium praedictorum inventa est, in Camerae praedictae praerudicium nequaquam redundare dici aut censi posse, nec sub ullis similibus vel dissimilibus gratiarum revocationibus, limitationibus aut aliis contrariis dispositionibus comprehendendi, sed semper ab illis exceptas, et quoties illae emanabunt, toties in pristinum et eum in quo antea erant statum, restituta, reposita et plenarie reintegrata, ac de novo etiam sub data pereos, quorum intererit, quaecumque eligenda concessa, valida et efficacia fore, suosque plenarios et integros effectus sortiri, ac perpetuo suffragari, perinde ac si in consistorio nostro secreto de unanimi fratrum nostrorum consilio emanassent.

§ 13. Sicque in praemissis universis per quoscumque et singulos iudices, ordinarios et delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici auditores, ac S. R. E. cardinales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, in quavis causa et instantia, iudicari et definiri debere; irritum quoque et inane si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 14. Quocirca venerabilibus fratribus nostris Ostiensi, Sabinensi et Tusculano episcopis, motu simili per apostolica scripta mandamus, quatenus ipsi vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes litteras et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, ac quoties pro parte pro tempore existentium patroni necnon praepositi, sacristae, capellanorum et beneficiatorum huiusmodi seu alicuius eorum fuerint requisiti, solemniter publicantes, eisque in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate nostra praesentes litteras et in eis contenta quaecumque ab omnibus, ad quos spectat et pro

tempore spectabit, inviolabiliter observari; necnon patronum, praepositum, sacristam, capellanos et beneficiatos pro tempore existentes praedictos, eorumque singulos, illis pacifice frui et gaudere, eisque de emolumentis locorum seu portionum Montis huiusmodi et pensione praedicta, perpetuo et integre responderi, et solutiones eis faciendas, tam a Camera Apostolica eiusque ministris, quam ab aliis, ad quos spectat aut spectabit in futurum, ratas haberi, etiam alio particulari aut novo mandato, licentia aut decreto minime expectato nec requisito. Non permittentes ipsos vel quempiam ex eis per quoscumque desuper quomolibet molestari, perturbari vel inquietari. Contradictores quoslibet et rebelles per sententias, censuras et poenas ecclesiasticas aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compe-scendo; ac legitimis super his habendis servatis processibus, sententias, censuras et poenas ipsas etiam iteratis vicibus aggravando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 15. Non obstantibus praemissis, ac pia memoriae Bonifacii Papae VIII, similiter praedecessoris nostri, qua cavetur ne quis extra suam civitatem vel dioecesim, nisi in certis expressis casibus, et in illis ultra unam diaetam a fine suae dioecesis ad iudicium evocetur, seu ne iudices a Sede praedicta deputati, extra civitatem vel dioecesim, in quibus deputati fuerint, contra quoscumque procedere, aut alii vel aliis vices suas committere audeant seu praesumant; et in concilio generali edita de duabus diaetis necnon, quatenus opus sit, Lateranensis concilii novissime celebrati super bonis Romanae Ecclesiae et Sedis earumdem numquam, aut nisi ex certis tunc expressis causis, alienandis; ac sanctae memoriae Symmachi, Non li-

Clausulas derogatorias subdit.

ceat Papae, ac Innocentii VIII, Volentes incipientibus; et Pauli II, necnon Pii IV super gratis interesse Camerae praedictae concernentibus in eadem Camera registrandis. Ita ut praesentes litterae, etiamsi in dicta Camera intra certum in ea praefixum tempus, necnon umquam postea praesentatae, insinuatae, admissae aut registratae fuerint, nihilominus perpetuo valeant, ac etiam lapsa huiusmodi tempore, iis, quos concernunt, suffragentur, non secus ac si insinuatae, admissae et registratae fuissent; ac nostra de unionibus committendis ad partes, vocatis quorum interest; et dicti Lateranensis novissimi, et aliorum generalium conciliorum uniones perpetuas, nisi in casibus a iure permissis, fieri, aut unius dioecesis beneficia alterius dioecesis beneficiis uniri prohibentibus; necnon aliorum Romanorum Pontificum nostrorum praedecessorum, ceterisque nostris apostolicis, ac in provincialibus et synodalibus conciliis editis et edendis, specialibus vel generalibus constitutionibus et ordinationibus; necnon basilicae Sancti Ioannis Lateranensis ecclesiaeque Esinae, ac congregationum et Ordinum, Montisque religionum et Camerae praedictarum, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; primaevisque foundationibus, erectionibus et institutionibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis archipresbytero et capitulo basilicae praedictae, ac priori Esino, praesidentibusque, clericis et quibusvis ministris et officialibus Camerae seu collegio Montis religionum huiusmodi, ac dilectis filiis senatui populoque Romano super dignitatibus, capellanis et beneficiis in ipsa Urbe consistentibus, illa aliis quam civibus Romanis originariis conferri prohibentibus, et quibusvis aliis concessis. Quibus omnibus et singulis, etiam

si de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica et individua mentio seu quaevis alia expressio habenda, vel forma ad hoc servanda foret, tenores huiusmodi pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice, ad effectum praesentium dumtaxat derogamus, contrariis quibuscumque; aut si aliquibus communiter vel divisim ab apostolica Sede indultum quod interdicti, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

§ 16. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae erectionis, institutionis, applicationis, appropriationis, impartitionis, statuti, ordinationis, reservationis, concessionum, assignationum, voluntatum, decreti, mandati et derogationis infringere, vel ei ausu temerario contraire.

Si quis autem hoc attentare, etc.

Datum Romae in Monte Quirinali, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo nonagesimo, iv nonas iunii, pontificatus nostri anno vi.

Dat. die 2 iunii 1590, pontif. anno vi.

CLXXIV.

Confirmantur constitutiones monialium congregationis primitivae Regulae Ordinis Carmelitarum Discalceatorum editae in capitulo habito anno MDLXXXI ¹.

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Salvatoris et Domini nostri Iesu Christi, Cuius iugum suave esse et onus leve Ipse asseruit, et multi sanctissimi viri et mulieres per tot annorum saecula egregie testati sunt, vices, quamquam immeriti, gerentes in terris, eorum profectui

¹ Ex Regest. in Secret. Brevium.

Sanctio poenalis.

Proemium

Decretum irritans

Executores huius constitutionis deputati.

ac felici regimini sedulo prospicere debemus, qui se, huius mundi deliciis sponte abdicantes, iugum hoc suavissimum subixerunt. Ad sanctimonialium vero statum oculi nostri aciem potissimum convertimus, atque ea quae pro earum spirituali solatio et temporali etiam gubernio provide statuta esse comperimus, ut firmiter perpetuo observentur, apostolici muniminis firmitate roboramus.

Sancta Theresia primitivam Carmelitarum Regulam renuntiata mitigatione Eugenii Papae IV, in Ordinem Discalceatorum invasit.

Viginti Sanctimonialia monasteria in Hispania erant.

Excerptisque postea similibus virorum monasteriis.

§ 1. Sane, cum iam a viginti octo annis quondam Theresia a Iesu nuncupata, mulier ex civitate Abulensi oriunda, tum generis nobilitate clara, tum rerum gestarum gloria ac mira quadam sanctitatis opinione illustris, spretis abiectisque huius saeculi deliciis, sub dulcissimo Religionis iugo se totam coelesti Iesu dicavisset, multisque suo exemplo ac sanctissimis documentis virginibus et mulieribus in eandem sententiam dum viveret ductis, viginti fere sanctimonialium monasteria in diversis Hispaniarum civitatibus et oppidis sub nuncupatione Discalceatorum congregationis primitivae Regulae Ordinis Beatae Mariae de Monte Carmelo extruxisset, in hisque primitivam Regulam dicti Ordinis iuxta formam olim a felice recordationis Innocentio Papa IV, nostro praedecessore, et bonae memoriae Hugone tituli sanctae Sabinae, sanctae Romanae Ecclesiae presbytero cardinali, ac Gulielmo episcopo Antidarensi factam, secundum normam a simili memoriae Alberto Patriarcha Hierosolymitano pridem priori et fratribus Eremitis Beatae Mariae de Monte Carmelo traditam, renuntiata mitigatione per Eugenium Papam IV, etiam praedecessorem nostrum, postea concessa, introduxisse; eiusque piae mulieris exemplo et suasu ducti, aliquot religiosi viri eandem Religionem amplectentes, nonnulla coenobia fratrum eiusdem Ordinis Discalceatorum

nuncupatorum instituissent, quae tantum deinde, incrementi, ob optimae famae qua redoluerunt odorem, accepisse dicuntur, ut ad praesens sexaginta et ultra forsitan coenobia et monasteria tum virorum, tum mulierum, qui omnes eandem Theresiam matrem et fundatricem reverentur, in universa Hispania reperiantur, in hisque duo fere millia personarum assiduis orationibus, meditationibus, et aliis divinis obsequiis in spiritus humilitate et carnis mortificatione, gratam Deo exhibeant servitutem.

§ 2. Qui super huiusmodi reformationis et status confirmatione, atque ad ipsius congregationis tam virorum quam mulierum propagationem plures a felice recordationis Gregorio Papa XIII, praedecessore nostro, et a nobis litteras apostolicas obtinuerunt.

§ 3. Novissime, sicut accepimus, in capitulo primodictae congregationis ad eos ab aliis fratribus Ordinis Beatae Mariae de Monte Carmelo, mitigatis nuncupatis, segregandos in oppido Complutensi Toleтана diocesis, anno Domini MDLXXXI celebrato, dilectus filius Ioannes de las Cuevas, tunc prior domus sancti Genesii de Talavera Ordinis fratrum praedicatorum, in dicto capitulo commissarius apostolicus, ac Hieronymus Gratianus a Matre Dei primus provincialis dictae congregationis, cum interventu diffinitorum dicti capituli, nonnullas regulas et constitutiones ex dictis et scriptis, quibus eadem Theresia discipulas suas instruere solita erat, excerptas, ac pristinae Regulae huiusmodi conformes, praeterquam in recitatione completorii et electionibus priorisarum, ad monialium Discalceatarum dictae congregationis aedificationem et regimen ediderunt, ac in viginti capita redigerunt.

§ 4. Quas pridem a dilecto filio tunc apostolicae Sedis in regnis Hispaniarum

Ad praesens sexaginta et ultra monasteria utriusque sexus in Hispania reperiuntur.

Haec autem compreh. sub congregat. primitivae Regulae nuncupatae plura privilegia a Gregorio XIII et a Sixto V obtinent.

Fratres huiusmodi congregationis in capitulo habito anno MDLXXXI nonnullas constitutiones ex scriptis monialibus sanctae Theresiae excerptas condiderunt.

Eas Pontifex examini congregationis epi-

scoporum et regularium subiecit, quae nonnullas alias adiecit.

Confirmat eandem Sixt. observarique praecipit.

Facultatem alicuius capituli concessam alterandi immutandique constitutiones revocat quoad constituit, praesentes.

nuntio approbatas, tum nobis ut apostolica auctoritate confirmarentur propositas; cum nos dilectis filiis nostris S.R.E. cardinalibus super consultationibus regularium deputatis examinandas commissemus, iidem cardinales ad illas mature et diligenter per eos perpensas, examinatas et emendatas, aliqua alia capita maxime necessaria addiderunt, prout in constitutionibus eisdem, quas praesentibus ad verbum inseri volumus, plenius continetur.

§ 5. Cum autem nos, felicibus huius congregationis principiis vehementer in Domino gaudentes, feliciores in dies progressus in ea praecipue per dictas moniales fieri maxime cupiamus, ideo constitutiones praedictas quippe optimas et maxime salutes perpetuo observandas esse censuimus. Igitur motu proprio, et ex certa nostra scientia, ac de apostolicae potestatis plenitudine, easdem Regulas et constitutiones, ut praefertur, examinatas, correctas et auctas, praesentibusque inferius annotatas, viginti quatuor capitibus comprehensas, apostolica auctoritate, tenore praesentium, perpetuo confirmamus et approbamus; illisque perpetuae et inviolabilis apostolicae firmitatis robur adiacimus; atque ut a monialibus ipsis aliisque omnibus, quos concernunt, firmas et inviolatas perpetuo observentur, sub poenis in eis contentis statuimus et mandamus, suppletentes omnes et quoscumque tam iuris quam facti ac etiam solemnitatum forsitan requisitarum defectus, si qui in praemissis quomodolibet intervenierunt.

§ 6. Ac insuper quia alias apostolica auctoritate capitulo dicti Ordinis fratrum Discalceatorum, vel forte cuivis alio superiori per diversas litteras apostolicas facultas edendi, alterandi aut interpretandi constitutiones et Regulas ad dicti Ordinis et congregationis gubernationem concessa

fuit: ne propterea aliquid contra praemissas constitutiones editas, quae tanta cum diligentia, cura et maturitate, audito etiam consulto fratrum praedictorum, quem vocant asserto procuratore, in congregatione dictorum cardinalium de mandato nostro perpensae, examinatae et approbatae fuerunt, editum pro tempore appareat, auctoritate apostolica, tenore praesentium, facultatem praedictam quoad moniales ipsas tantum perpetuo revocamus, nec cuique constitutiones huiusmodi alterandi, mutandi, moderandi aut quovis pacto etiam ad evidentissimam dictarum monialium utilitatem, alias constitutiones vel Regulas, nisi ipsis petentibus, nec inconsulto Romano Pontifici, edendi fas esse volumus.

§ 7. Et nihilominus, si quae hactenus editae fuerint vigore dictae facultatis, aliae constitutiones vel Regulae, eas quoad praedictas moniales nullis prorsus viribus subsistere; sicque per quoscumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, sublata eis quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et definiri debere; irritumque et inane quid quid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 8. Ne autem moniales praedictae, quae sub una et eadem Regula degunt, per plurium superiorum gubernium, ubi inest confusio, diversimode regantur; auctoritate et tenore praedictis statuimus, quod solus vicarius generalis Ordinis et congregationis praedictae ipsarum superior existat.

§ 9. Qui singulis trienniis cum voto interventuque capituli, et tam hac prima vice quam quodcumque, cum necessitas tulerit, tempore intermedio, eo modo quo provinciales in alicuius defectum deputari solent, unum commissarium generalem ex fratribus dictae congregationis,

Si quae vero editae sunt pro monialibus irritas facit.

Solus vicarius generalis Ordinis et huius congregationis ipsarum superior.

Qui tamen ad earum regimen quolibet triennio commissarium eligere tenentur.

aetate, prudentia, pietate ac scientia praestantem, ad gubernium dictarum monialium, earumque monasteriorum, qui cum socio sibi in eodem capitulo eligendo ius suffragii in quocumque capitulo et locum immediate post vicarium generalem habeat, deputare debeat. Qui quidem commissarius generalis cum plena iurisdictione et potestate cumulative, tamen non private, quoad dictum vicarium generalem earumdem sanctimonialium conventus visitare, corrigere et reformare possit ac debeat, atque ita prospere moderetur et dirigat, ut suavissimi exinde religionis et sanctitatis fructus, magis magisque in dies proferantur.

§ 10. Inhibentes propterea aliis quibuscumque provincialibus ac religiosis, etiam consiliariis, dictae congregationis, necnon etiam locorum ordinariis, ne se in dictarum monialium et monasteriorum gubernium quovis praetextu ingerere audeant seu praesentant, indignationem nostram, si secus fecerint, incursum.

§ 11. Quocirca venerabilibus fratribus archiepiscopis, episcopis aliisque locorum ordinariis, per praesentes mandamus, ut, quoties opus fuerit, aut pro parte priorissarum et monialium praedictarum aliquis eorum fuerit requisitus, praesentes litteras ac in eis contenta quaecumque solemni ter publicantes, faciant auctoritate nostra praemissa omnia et singula ab omnibus ad quos spectat et pro tempore spectabit, inviolate perpetuo observari; contradictores per censuras et poenas ecclesiasticas, aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo; invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 12. Non obstantibus praemissis ac quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac etiam in universalibus, provincialibusque et synodalibus conciliis

editis; ac dicti Ordinis et congregationis, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, et nominatim praedicti Gregorii praedecessoris sub datum xxii iunii, pontificatus sui anno nono, ac nostris sub datum x iulii, pontificatus nostri anno tertio; et quibusvis aliis gratiis eisdem superioribus, et quibuslibet aliis personis sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis irritantibusque et aliis decretis in contrarium praemissorum quomodolibet concessis, confirmatis et innovatis. Quibus omnibus, etiamsi de illis eorumque totis tenoribus, specialis, specifica et expressa ac individua mentio seu quavis alia expressio habenda foret, illorum tenores, ac si ad verbum insererentur, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 13. Volumus quoque ut praesentes litterae cum insertis constitutionibus praedictis imprimi possint, iisque impressis aut alias transumptis etiam manu notarii publici subscriptis, et sigillo alicuius personae in dignitate ecclesiastica constitutae munitis, eadem prorsus fides adhibeatur, quae ipsis praesentibus adhibetur si originaliter exhiberentur. Tenor autem constitutionum praedictarum est, qui sequitur, videlicet:

Constitutiones monialium Carmelitarum Discalceatarum nuncupatarum primitivae observantiae auctoritate apostolica factae et ordinatae per praedictum patrem F. Ioannem de las Cuevas, tunc priorem conventus Sancti Genesii de Talavera, Ordinis fratrum praedicatorum, commissarium apostolicum, ac

etiam per Rev. patrem provincialem tunc provinciae Carmelitarum Discalceatarum, necnon diffinitores capituli eiusdem provinciae Compluti Toletanae dioecesis, celebrati quarta dominica Quadragesimae anni MDLXXXI, per illustrissimos ac reverendissimos dominos cardinales sacrae Congregationis super causis et negotiis Regularium revisae, correctae et approbatae cum aliquibus additis per eos, quae continentur in principio capituli III, capituli XXI et capituli XXII.

De obedientia et electione superiorum.

CAPUT I.

Constituimus et declaramus ut moniales primitivae Regulae, sive Discalceatae Ordinis Carmelitarum, reverendo patri generali totius Ordinis ac vicario generali fratrum Discalceatarum, necnon commissario etiam generali monialium sint subiectae; utque idem pater generalis eas et earum conventus personaliter, sicuti etiam patres Discalceatos et eorum conventus, visitare possit. Quod idem etiam vicarius generalis facere poterit, ad quem solum recursus super visitationibus, mandatis aliisque rebus per dictum commissarium ordinandis haberi possit. Commissarius autem generalis monialium eligatur in capitulo generali fratrum Discalceatarum quolibet triennio, qui per triennium aliud officium in praedicto Ordine obtinere aut exercere non possit, sed personaliter moniales et earum conventus visitet, et circa earum regimen et gubernationem pie et prudenter ita se gerat, et prout magis in Domino ei videbitur expedire; cumulative tamen et subordinata, non autem private quoad dictum vicarium generalem; nullusque alius Ordinis religiosus, etiam consiliarius, in regimine dictarum monialium et ea-

rum conventuum se intromittat: id enim solis vicario et commissario generali specialiter concessum est.

Electiones fiant per vota seu suffragia secreta, iuxta sacrosancti generalis concilii Tridentini decretum; electioneque facta, schedulae coram omnibus comburantur, ita ut nomina eligentium nullo modo publicentur.

Advertatur autem nec vicarium nec commissarium generales, et multo minus eorum socios, in huiusmodi electionibus monialium aliquod habere votum; sed dictus vicarius sive commissarius nominare seu proponere universo conventui tres vel quatuor moniales, ut ex illis quam maluerint, eligant; non autem ad aliquam earum eligendum cogere possit, sed nihilominus remaneat eisdem monialibus libera facultas alias quae sibi idoneae videbuntur eligendi; superiori vero liceat electionem factam, prout iustum fuerit, confirmare vel infirmare, sive cassare.

Ad recipienda autem vota earum, quae propter adversam valetudinem ad crates ferreas seu cancellos accedere non poterunt, praesidens electioni destinet duas moniales moribus et aetate graves, et nulli suspectas, quae ad excipienda vota se conferant, schedulasque deferant, quas eis non liceat aperire vel mutare sub periculo animarum suarum; et facta electione huiusmodi, schedulae, ut et supra dictum est, similiter coram omnibus comburantur.

Praeterea cum monasteria huius regulae primitivae sint nova, et ideo multas moniales ad regimen aptas non habeant, conceditur eis facultas ad viginti quinque annos ab earum constitutionum confirmatione duratura, ut priorissae in eodem conventu possint iterum eligi. Ita tamen ut in his relectionibus quatuor partibus votorum, tres partes reelectae habere de-

Cullibet alteri, ipsa etiam ordinariis episcopis, vel in regimine monasteriorum ullo modo se immisceant.

Ipsos locorum ordinarios praesentis constitutionis executores deputat.

Contraria quaecumque tollit.

Fidem transumptis addit.

Constitutiones, quae praesentibus bullis continentur.

beant, et absque ipsis tribus partibus huiusmodi reelectio nulla sit. Non obstantibus regula et aliis in contrarium facientibus quibuscumque.

De receptione novitiarum, ac professione et numero religiosorum, quae esse debent in unoquoque conventu.

CAP. II.

Diligenter animadvertatur ut quae recipiendae erunt orationi deditae sint, et ad perfectionem omnino aspirent, ac mundi contemptum diligant. Si enim a mundo seiunctae non fuerint, profecto observantias Religionis huius non facile ferent; meliusque est antea his prospicere, quam postea illas eiicere; nec minoris sint aetatis decem et septem annorum, ac sint corpore sanae, intelligentes atque idoneae ad recitandum divinum officium et in choro assistendum.

Ad professionem vero nullae admittantur, si in novitiatus anno in eis omnes conditiones et qualitates requisitae ad observantiam approbatae non fuerint; et si quicquam in praemissis in eis deerit, non recipiantur, nisi forte eas tam spectatae probitatis et utilitatis monasterio esse visum fuerit, ut ex ipsis nihil inquietudinis oriri posse speretur: quod si ad praemissa etiam vocatio Domini nostri, quae ex ardentibus earum desideriis prospiciatur, non accesserit, non recipiantur.

Concurrentibus vero qualitatibus praedictis, et si recipiendae nihil habuerint quod eleemosynae nomine domui erogare possint, non propterea reiiciantur, ut hactenus fieri consuevit, dummodo monasterium ex hoc indigentius non reddatur, sed id quod defuerit, ex facultatibus et eleemosynis solitis suppleri possit; et ubi religiosa recepta permissam dotem solvere nequeat, vel parentes eiusdem recusent, ita ut litibus agendum sit, id ma-

ximo moderamine tractetur, ne inde scandala oriantur.

Nec vero dotis magnitudo attendatur in recipiendis monialibus, ne paulatim serpere cupiditas incipiat, itaut magis eleemosynae quantitas quam probitas recipiendarum spectari videatur. Semper itaque sibi paupertatem quam profitentur proponant, illamque in omnibus praesferant. Scientes se non eleemosynis, sed fide, et perfectione, et solius Dei confidentia esse sustentandas; haecque constitutio ipsis monialibus frequenter legatur, et diligenter observetur.

Non possint vicarius generalis vel dictus commissarius aliquam ad habitum seu professionem recipere absque votis maioris partis capituli, nec ullatenus valeant alterius Ordinis religiosas recipere in praedictis monasteriis, nec etiam ex illis quae sint Regulae mitigatae eiusdem Ordinis Carmelitarum.

Conversae autem, quae *freylae* nuncupantur, recipiendae sint validae corpore, et quae Deo famulari cupiant, illaeque sine habitu per annum probentur, an ad onera monasterii sustinenda aptae sint, nec eis nigrum velum concedatur; sed post expletum annum a die suscepti habitus ad professionem omnino admittantur, eisque de cibo et vestitu, ut et reliquis, charitative provideatur.

Ex nunc de cetero professio non in locutorio seu apud crates ferreas, sed in capitulo fiat, praesentibus ipsius domus Religionis sororibus tantum; emittaturque professio in manibus priorissae absque praesentia alicuius praelati.

Volumus autem ut tam ad receptionem novitiarum ad habitum, quam ad professionem, interveniant vota secreta maioris partis per fabas albas et nigras, ac semper praecedente exploratione voluntatis earum per episcopum vel eius vicarium, vel alium ab ipsis deputatum, iuxta de-

cretum sacri generalis concilii Tridentini.

Novitiae a parentibus vel ab aliis consanguineis, quibus tamen permittitur, visitari possint, sicut et professae, ut si qua animi molestia, perturbatione aut moerore detineantur, facilius intelligi possit, cum moniales nullo modo velint aut debeant illas invitae, sed nonnisi maxime voluntarias retinere; ac proinde si in Religione permanere noluerint, detur eis ab eis facultas voluntates suas, quibus oportet, aperiendi et manifestandi.

Declaramus religiosas quae aliquod monasterium fundaverint, illius monasterii esse conventuales; et proinde ex eo non posse eiici vel dimitti, nec ad primum monasterium redire, nisi ex valde urgenti causa arbitrio superioris aliter visum fuerit expedire; et tunc de speciali licentia vel privilegio S. Sedis Apostolicae, aut nisi in transitu a primo aliud a Sede Apostolica fuerit expressum.

Quia vero ex dispositione sacrorum canonum et decreti dicti concilii Tridentini cavetur numerum monialium in quolibet monasterio iuxta facultatem reddituum et eleemosynarum esse praescribendum; propterea, ut in his monasteriis, cum maiori quiete et minori sollicitudine degatur, mandamus ne cuiuslibet monasterii moniales numerum viginti excedant, tribus conversis computatis, nisi forte aliqua singularis probitatis et fervoris spiritus offeratur, quae si a toto capitulo, nemine discrepante, per vota secreta fuerit approbata, huic numero praescripto poterit superaddi, dummodo monasterio gravis futura non sit, et dotem secum afferat competentem ad sui congruam sustentationem.

Cum autem ex aliqua iusta causa, de licentia tamen Sedis Apostolicae, contigerit aliquam monialem transferri ad aliud monasterium, ibi in perpetuum vel ad lon-

gum tempus remansuram, poterit alia in eius locum licite subrogari. Nullum vero monasterium plures quam tres conversas habere possit.

Declaramus etiam ut in monasteriis, quae cum redditibus fundabuntur, quoad redditus sufficientes habuerint pro praedicto numero alendo, non ultra quatuordecim moniales degere aut recipi possint, donec ibi de amplioribus redditibus fuerit provisum; nisi forte aliqua ad habitum recipiatur; quae facultates ad maiorem numerum sustentandum afferat, nec priorissa contrarium facere possit sub poena privationis officii et nullitatis receptionis earumdem.

In admittendis novitiabus ad habitum diligens ratio habeatur valetudinis, ingenii et intellectus, et an de sic admittendis sperandum sit illas facile posse incommoda regularis observantiae tolerare. Et quia post admissionem difficilius remedium invalidis et infirmis afferri potest, ideo per annum novitiatus in hoc diligenter animadvertatur; et si apparuerit non esse tales ut ex eis regularis observantia et comoda Religionis sperari possit, non admittantur ad professionem; in quo priorissae ac novitiarum matris aliarumque religiosarum conscientias oneramus.

Novitia, quae semel ex uno monasterio huius nostrae congregationis fuerit eiecta, non recipiatur in alio eiusdem congregationis, nisi de voto omnium eiusdem monasterii, a quo eiecta fuerit, et illius, in quod ingredi tentat, monialium; in priori vero monasterio nunquam recipiatur.

De clausura.

CAP. III.

Moniales a nullo cerni seu conspici possint absque interposito velo, nisi a parentibus et germanis fratribus ac sororibus,

aut in casu quo videatur ita iustum esse, ut in praedictis propter aliquam necessariam vel rationabilem causam permitti, et tunc ab illis tantum personis, quae exercitiis orationis et consolationum spiritualium magis adiumento sint quam recreationi; idque semper adhibita una saltem auscultatrice, vel ipsa etiam priorissa.

Claves locutorii seu cratium ferrearum et portae monasterii penes priorissam custodiantur; et ingredientem confessarium, medicum et chirurgum, vel alias personas necessarias semper duae moniales aetate magis graves ad id deputatae comitentur. Cumque monialem aliquam infirmam peccata sua confiteri contigerit, aliqua semper in prospectu sit monialis, ita quod confessarium videre, non tamen vocem audire, possit; ipsum vero confessarium nulla alia praeter infirmam alloquatur; in huiusmodi vero ingressu, tintinabulo signum detur monialibus intra monasterium exteram personam adesse, ut secedant.

Ne moniales ullo modo de septis monasterii egredi contingat iuxta decreta sacri generalis concilii Tridentini et summorum Pontificum, praesertim vero sanctae memoriae Pii Papae V constitutiones super huiusmodi sanctimonialium clausura editas, eis districte prohibetur ne, sub censuris et poenis in eisdem decretis et constitutionis contentis, ad ecclesiam vel ad monasterii vestibulum, seu portam principalem, etiam causa illam recludendi, ullatenus se conferant aut accedant, sed sacristam clericum seu presbyterum aut famulam aliquam extra claustra habeant, qui quaeve tam portam ecclesiae quam etiam monasterii a parte exteriori, necnon et vestibuli sera et clave et ferro vectae¹ diligenter occludat.

Saecularia negotia nec curent nec tra-

¹ Legimus ferreo vecte (R. T.).

ctent moniales, nisi forte remedium aliquod eis, qui de illis loquuntur, afferre in rebus molestis vitae possint; quod si alicuius etiam fructus et spes abfuerit, cito huiusmodi sermones terminent. Multum enim refert ut aliquid lucri, non autem temporis iactura, ex ipsarum monialium visitatione reportetur. Id ipsum autem diligenter curet auscultatrix, et quoties hoc non observabitur, id priorissae significet, quod si non significaverit, in eandem poenam et ipsa cum contraveniente incidat; sed tunc tamen, ubi semel et iterum monialem de eo admonuerit, tertia vero vice, si contumax fuerit, per novem dies in carcere permaneat, et tertio quoque die in refectorio disciplina puniatur, cum id quidem plurimum Religionis intersit.

A sermonum prolixitate cum parentibus aliisque cognatis quam fieri potest maxime abstineant; nam praeterquam quod cognatorum negotia valde animo haerent, difficillimum erit aliqua etiam saecularia negotia non immiscere.

In universum vero cum extraneis, quamvis consanguineis vel propinquis, etiam valde coniunctis, quam rarissime fieri potest, colloquantur, nisi de divinis rebus sit sermo, et tunc quam citissime se expediant.

Animadvertant diligenter vicarius et commissarius sacri concilii Tridentini decretis, ac felicis recordationis Gregorii XIII constitutionibus, sub excommunicationis latae sententiae poenis, prohiberi ne quis, cuiuscumque aetatis, status et qualitatis, etiam praelati superioresque, in monialium monasteria ingrediantur, nisi ex causa necessaria et urgente, et de praelati licentia ex huiusmodi causa in scriptis danda; curentque eiusdem concilii decreta et constitutiones praedictas adunquam observari; necnon causam necessariam et urgentem iudicent, nisi eam

sine qua monasterii personae absque opera externorum, quae vel ex necessitate vel ex imminente periculo vel provisione fieri oportet, exequi non possunt, ut sunt fabri, operarii seu ministri ad opera facienda, medici, chirurgi ac alii huiusmodi.

Quia vero religiosi spectaculum facti sunt Deo, angelis et hominibus (ut Apostolus ait) nihilque populum magis offendit quam facilis accessus ad moniales, et eo amplius ingressus in monasteria, nulla cogente necessitate; ideo mandamus praecipue curari ut religiosi ad monasteria dictarum monialium nullatenus accedant; imo vicario etiam et commissario generalibus interdiciamus ne eadem monialium monasteria ingrediantur, nisi pro rebus adeo necessariis, ut mediante locutorio seu cratibus ferreis, illa effici aut pertractari nequeant. Ac propterea declaramus hortationes, admonitiones ac sermones spirituales sub huiusmodi necessitatis causis minime contineri. Quare illa apud crates seu locutoria peragantur, et correctiones culparum in visitatione faciendae, vel in locutoriis fiant vel peragi mandentur: et quando ex iusta causa urgebit necessitas ingrediendi clausuram monasterii, eo casu vicarius seu commissarius generales, assumpto sene et probro socio, qui ab eo per totum tempus quo in monasterio manserit minime se iungatur, visitationi incumbat; nec quemquam omnino, sive intra sive extra monasterium, apud locutorium cibum sumere permittat, nec ipse sumat.

In electionibus etiam vota in ipso locutorio sive ante crates ferreas, iuxta ipsius concilii decreta accipiantur; totaque electio cum praecedentibus et subsequentibus ad eam in locutorio absque ingressu in monasterium omnino fiat.

Confessarii quoque nullo casu monasteria ingrediantur, nisi occasione au-

diendi confessiones infirmarum, quae ad solitum locum confessionis venire non possunt, hocque ex consilio medici, qui testatus fuerit quod necessitas urgeat, ac illis sacramenta Sanctissimae Eucharistiae ac Extremae Unctionis administrandi; quod si post eorundem sacramentorum receptionem, eadem infirma aliquo teneatur scrupulo, possit confessarius ad eandem reconciliandam ingredi, nec non eius ex hac vita transitum adiuvere.

Item quoque, si quae ex monialibus diuturno morbo detenta fuerit, ex quo ad locutorium vel confessionis locum accedere non possit, liceat confessario, si requiratur, quandoque ad ipsam accedere, etiam mortis periculo non instante: verum non aliter ingrediatur, nisi cotta seu superpelliceo et stola indutus, ac a duabus monialibus deputatis semper comitatus, ut supra praemissum est, atque etiam infra dicetur.

Is vero confessarius, qui iis de causis clausuram ingrediatur, recta via pergat, ac deinde egrediatur, nec alicubi immoretur: quod eidem priorissae seu praesidenti ut curet et servet enixe mandamus; monialium quoque quae confessarium comitabuntur conscientias oneramus, ut recta via cum eo pergant, nulloque modo cum illo immorentur.

Prohibemus etiam ne sorores, illarumve priorissae vel praefectae ullo modo ad loquendum absque licentia generalis vicarii vel commissarii, ex causa iusta et rationabili tantum et in scriptis concedenda, vel in causibus ab his constitutionibus et generali capitulo permissis, in sua monasteria ad locutoria, tornos aut crates quoscumque fratres et religiosos etiam sui Ordinis et congregationis admittant, seu venire patiantur, sub poena gravioris culpa in quam ipso facto incurrant. Ipsi vero fratres aut religiosi, qui ad ea aliter accedere praesumpserint aut quomo-

dolibet contrafecerint, prima et secunda vice officio ac voce activa et passiva privati existant; tertia vero vice, in ceteras poenas et censuras, quae contra ingredienti clausuram sanctimonialium a sacrosancto generali concilio Tridentino, ac a summis Romanis Pontificibus memoratis, in diversis eorum constitutionibus, postmodum statutae sunt, similiter ipso facto, absque alia declaratione, se noverint incursum; aliis quoque et carceris poenis etiam ab ordinario loci merito coercendi.

De cibi sumptione et recreatione.

CAP. IV.

Licet comedendi hora certa esse non possit, quibus est incertum quando id quod edant sint habiturae, tamen hyeme ac ieiuniorum ab Ecclesia statutorum tempore, signum prandii seu coenae dabitur hora undecima cum dimidio; tempore vero ieiuniorum Ordinis hora undecima; aestatis autem tempore hora decima.

Quod si antequam mensae accumbatur, aliqua ex monialibus divino Spiritu ducta fuerit ad aliquam mortificationem faciendam, petita prius licentia, id agat, ne devotionis spiritum, ex quo magni fructus proficiscuntur, amittat, id tamen brevi compleatur, ne lectio impediatur.

Extra horam prandii vel coenae nulla monialis cibum vel potum sumat inconsulta priorissa.

Ubi vero sorores de prandio seu coena egressae fuerint, dicta priorissa eis concedere poterit ut omnes simul congregatae, prout magis libuerit, sermones habere queant, dummodo inter eas de rebus honestis, et quae religiosas decet, tractetur, et tunc etiam iis operibus incumbant, quae manibus exercere solitae sunt.

Nulla modo ludus aliquis permittatur; ministrabit enim Dominus ut prae ac

religiosae altera alteri consolationi seu recreationi esse possit: si sic servabunt, tempus hoc bene expensum erit.

Curent vero ne sibi invicem sint molestae, sed ioci et verba modeste et discrete proferantur.

Completa autem hora simul permanenti, aestate quidem per horam dormiant, vel si quae dormire noluerit, silentium servet.

Nulla ex religiosis aliam complectatur, nec faciem nec manus eius tangat, minusque privatas amicitias alat, sed omnes invicem se se diligant, ut Dominus noster Iesus Christus apostolis suis saepius mandavit, et quod, cum ipsae numero constent exiguo, facile implere poterunt. Satagentes imitari suum Sponsum, qui pro nobis omnibus se ipsum tradidit. Mutua enim huiusmodi dilectio generalis plurimum eis profectum et magnam afferet utilitatem.

De horis canonicis et rebus spiritualibus.

CAP. V.

Officium matutinum post nonam noctis horam recitetur, et non ante, nec etiam post; ne deinde, illo expleto, per quartam horae partem exacti temporis eius diei examen facere impediatur.

Ad huiusmodi examen faciendum campanellae signum dabitur, illaque, cui a priorissa iniunctum fuerit, legat aliquid vulgari idiomate de mysterio de quo sequenti die meditandum erit. Tempus vero quod in huiusmodi examine consumetur, ita praescribatur, ut undecima hora, parum plus vel minus, ad campanellae sonum moniales omnes se se recipiant ad dormiendum seu quiescendum.

Hoc autem tempus examinis et lectionis ab omnibus simul in choro expleatur, nullaque ex religiosis e choro post coepta officia sine licentia egrediatur.

Aestivo tempore hora quinta surgant, atque in oratione permaneant usque ad sextam horam; hyeme vero sexta surgant, et ad septimam usque in oratione permaneant: qua expleta, canonicae horae recitentur, et si priorissae videbitur, illae omnes simul recitentur, vel unam aut etiam alteram ipsarum ante missarum solemniam recitandam relinquat. Ita tamen ut omnes compleantur ante missae celebrationem.

Diebus dominicis et aliis festis matutinum, vespere et sacrae missae decantentur. Primis vero diebus Paschae et aliis solemnioribus, laudes etiam cantari poterunt, praecipue vero die gloriosi Sancti Iosephi; cantusque sit semper in tono vocibus aequalibus, absque modulationibus (et praeter huiusmodi dies festos), submissa voce. Missa quoque conventualis singulis quibusque diebus celebrabitur, quam omnes religiosae audiant, si id commode fieri poterit: ex levi etiam causa a choro non absint, et expletis horis, sua quaeque obeant officia.

Octava hora aestate, et nona hyeme missa dicatur.

Paulo ante prandium, ad sonum campanellae omnes conveniant ad examen faciendum eorum quae ad eam usque horam commiserint, et in quo magis delinquerint, emendare proponant: quod ut a Domino facilius consequantur, semel Orationem Dominicam ex corde genuflexae recitent, atque suum examen peragant cum brevitate.

Post prandium, actis gratiis, eant ad chorum decantando psalmum *Miserere*; pariterque post coenam a die Paschae Resurrectionis usque ad festum Exaltationis Sanctae Crucis.

Significata hora secunda pomeridiana, dicant vespere, post quas lectioni incumbatur, dummodo tam in vespere dicendis quam in lectione unica tantum hora

expendatur, sive vespere fuerint solemnies, sive non; hoc tamen non intelligitur in Quadragesima, cum vespere ante refectionem diebus ferialibus dicantur, et tunc lectio a secunda ad tertiam horam habeatur, et per integram horam perseveretur in ea. Quod si reperiantur spiritu ferventes, ut et orationi tunc vacare velint, fiat quod magis ad ipsarum mentis collectionem in Domino cognoverint expedire.

Cum iuxta Regulam teneantur religiosae silentium observare a completorio usque ad alium diem post primam, praecipimus ut completorium per totum annum dicatur post coenam seu refectionem vespertinam, ut, completorio finito, silentium custodiat, secundum mandatum Regulae et constitutionum.

Orationis autem hora, quae post quintam horam serotinam observatur, sit ante coenam seu refectionem, cum huiusmodi tempus ad id magis commodum videatur.

De Sacrae Eucharistiae communione, capellano seu confessario.

CAP. VI.

Universae moniales generaliter singulis dominicis et festis diebus Domini nostri Iesu Christi, eiusque Sanctissimae Genitricis semper Virginis Mariae, ac Sancti Alberti, necnon Sancti Ioseph, et festi eiusque domus, insuper quinta feria hebdomadae majoris, et die festo Sacratissimi Corporis Christi, Sanctissimae Eucharistiae sacramentum, nisi iusto detineatur impedimento, percipere debeant, necnon et aliis diebus, quibus confessario pro devotione et spiritu sumentium religiosarum videbitur, delicta tamen priorissae, sine qua moniales (exceptis supra dictis diebus) Sacram Eucharistiam sumere nequeant, etiamsi confessario videatur. Priorissae vero conscientiam opera-

mus ne absque rationabili causa cuiquam sacram prohibeat communionem. Ad evitandam molestiam et distractionem religiosorum Ordinis in eundo et redeundo pro celebratione missarum in monasteria monialium, mandamus ne quis religiosus, tam fratrum Carmelitarum, etiam Discalceatorum primae regulae, quam cuiusvis alterius Ordinis, in vicarium vel capellanum ordinarium dictorum monasteriorum constitui possit; sed priorissa una cum vicario vel commissario generalibus presbyterum saecularem perquirant, aetate maturum, vita et moribus commendatum et probatum, qui praeter missarum celebrationem, si ad id idoneus fuerit, etiam earumdem religiosarum confessarius ab eisdem institui seu deputari possit: et nihilominus liberum sit eidem priorissae, etiam praeter huiusmodi confessarium ordinarium, non solum ter in anno, ut sacrosanctum generale concilium Tridentinum mandat, sed etiam saepius ad audiendas confessiones earumdem monialium, et similiter ad sermones et conciones habendas aliquos, tam ex dictis fratribus Discalceatis, seu quorumcumque Ordinum regulares, quam etiam saeculares sacerdotes pios et eruditos atque ab ordinario loci approbatos admittere, de quorum tamen doctrina et virtute ipsa priorissa antea certior facta sit; huiusmodi vero facultatem nec vicarius generalis nec alius quispiam praelatus Ordinis eis adimere possit.

De observantia paupertatis.

CAP. VII.

Cunctis monialibus nostrae congregationis perpetuo vivendum est ex eleemosynis et ex redditibus. Verum in conventibus sitis in oppidis et locis populosis ac opulentis, in quibus commodius sustentari poterunt, non multum attendatur

ad redditus annuos. In locis vero ubi ex solis eleemosynis vivere non permittitur, redditus sufficientes habere studeant in communi: ceterum nulla sit differentia inter monasteria quae redditus habent et illa quae redditibus carent.

Nec petant eleemosynam, dum sine ea sustentari poterunt. Quare ad eam petendam non nisi magna necessitate adducantur, sed potius laboribus manuum suarum victum sibi procurent, ut Sanctus Paulus apostolus faciebat. Dominus enim ancillis suis pro sua coelesti providentia necessaria subministrabit: nam et si superflua non quaerant, et frugali victu contentae sint, nihil ad ipsarum vitae sustentationem deesse poterit. Porro si ex omnibus viribus suis Domino servire ac placere studebunt, ipse Pater noster coelestis providebit ne deficiat eis merces laborum manuum suarum, qua sustentari queant.

Nihil omnino proprii possideant moniales, nec ut habeant eis concedatur, etiam vel ad cibum vel ad vestitum, minusque arcae aut arculas retineant, nisi ea dumtaxat quae ex necessitate ad officia conventus destinantur: sed inter eas omnia sint omnino communia, quod et magni refert, nam etiam in paucis studet diabolus perfectionem paupertatis infringere. Quare animadvertat diligenter priorissa ut, cum viderit aliquam ex monialibus speciali affectu seu complacentia circa quidpiam trahi, sive circa libros, sive cellas sive aliud quidpiam, videns, statim prohibeat: quod quidem in omnibus monasteriis enixe custodiendum esse censemus, sive redditus habeant sive non; idque severe priorissa exequatur, nec permittat hanc constitutionem ullatenus infringi; quod si compertum fuerit illam in aliquo violari, vicarius aut commissarius generalis acriter in eandem priorissam animadvertat.

Sed neque ulla monialis dare, petere

aut recipere quidpiam, etiam a propriis parentibus, possit, absque priorissae licentia, cui etiam totum id, quod eleemosynae nomine ad monasterium vel moniales afferetur, erit ostendendum.

Pecuniae, quae ex christifidelium oblationibus seu eleemosynis monasterio erogabuntur, statim in arcam, quae tribus clavibus claudatur, reponantur, nisi cum summa fuerit minor novem aut decem ducatis; tunc enim uni ex depositariis, clavariis nuncupatis, quae priorissae videbitur, consignabuntur, quae deinde procuratrici monasterii illas expendendas iuxta mandatum priorissae subministrabit, et vespere singulis diebus, antequam ad silentium campanella pulsetur, eadem procuratrix sive priorissae sive clavariae exactam et particularem expensarum rationem reddat, ac statim summa huiusmodi rationum in libro monasterii describatur, ut vicario vel commissario generali singulis annis reddi possit.

De ieiuniis et vestitu.

CAP. VIII.

Observent ieiunium a die festivitatis Exaltationis Sanctae Crucis de mense septembris usque ad diem Paschae Resurrectionis Domini, exceptis diebus dominicis; ab aesu autem carnum perpetuo abstineat, nisi ex necessitate et in casibus a Regula praescriptis.

Ieiuniorum ab Ecclesia statutorum diebus necnon qualibet sexta feria per totum annum, praeterquam inter Pascha et Pentecostem, ova et lacticinia in refectorio prohibemus; poterit tamen priorissa cum infirmis, seu necessitate aliqua oppressis, quibus piscium aesus est noxius, super hoc dispensare, et tunc haec, quibus ovis et lacticiniis vesci permittitur, id faciant extra refectorium et ab aliis separatum.

In vestitu utantur moniales panno rudiore *saiat* nuncupato, seu bisone coloris *buculadi* nuncupati, absque tintura.

Habitus vero quam maxime fieri poterit angustus fiat, manicas quoque angustas habeat, non ampliores in ingressu, quam exitu manus, careantque plicis; tota autem vestis sit rotunda, nec magis lata a tergo quam antierius, et ad pedes usque dimissa.

Scapularium quoque eiusdem sit generis quatuor digitis veste altius.

Cappa autem chori ex eodem panno ac bisone albo aequalis scapulario conficiatur, minori panni quantitate quoad fieri poterit, prout necessitas tantum exigit, ac omni sublata superfluitate.

Scapularium supra velamina seu toccas deferant, ipsaeque toccae sint ex canape sive lino crasso, carentes plicis.

Tunicae itidem et lintamina ex stamine sint.

Calcei similiter ex cordulis contextis, et caligae, honestatis causa, ex panno seu tela crassiori, aut alia re simili aptentur.

Pulvilli etiam ex stamine fiant, verum si suaserit necessitas ex tela.

In lectulis non habeantur culcitrae, sed sacco oblongo pleno stramine seu palea culcitrarum loco utantur: nam et experientia docuit etiam in infirmis id satis esse.

Nihil ad ornamentum desuper apponatur; verum si necessitas exigit, stora et spartho aut velamen ante portorium vocatum, ex panno de *alfamar* vel *saiat*, aut simili alio viliori, de praefectae licentia poterit apponi.

Unaquaeque particularem lectum teneat, nullum tapete nullum auleum ibi habeatur; strata seu breviora pulvilli etiam reiiciantur, nisi ad Ecclesiae usum; ea enim religiosas non decet.

Haec autem omnia cum ex instituto Religionis existant, et taliter observanda

sint, ideo hic sigillatim memorantur, ne ex relaxatione oblivioni quandoque tradantur ea, quae ad huiusmodi institutum et obligationem spectant.

In vestitu et cubilibus varium colorem, etiam in re minima, non apponant; nunquam deferant vestes pellibus foderatas, sed si aliqua infirma fuerit, vestem, zubonum vocatum, ex eodem bisone confectam deferre possit: capillos tonsos seu praecisos habeant, ne tempus in illis petendis frustra terant.

Speculum nunquam habeant, nec rem aliam curiosam, nisi ad sui omnimodum contemptum.

De labore manuum.

CAP. IX.

Non faciant moniales opera curiosa, sed earum labores sint ducere filum, aut res aliae vel operae similes, quae non sint adeo primariae, ut ipsarum mentes occupent, et a Dei meditatione distrahant, non ex auro neque ex argento.

De huiusmodi vero operum mercede non contendant, sed quidquid eis dabitur, pacifice accipiant; verum potius cum congruam mercedem persolvi non vident, ab huiusmodi operibus absterneant.

Taxatum aliquod opus absolvendum monialibus non detur, sed unaquaeque enitatur laborare, ut pro ceteris victum quaerat.

Magna quidem ratio habeatur eius, quod in Regula statutum est, manducare volentem oportere laborare, quemadmodum et sanctus apostolus Paulus faciebat operans manibus suis.

Si vero interdum moniales sponte sua aliquod certum seu taxatum opus singulis a se diebus perficiendum accipere voluerint, id facere possint, nullatenus eis poenitentia iniungatur, si illud non ab solverint.

De silentio et reddito ad cellas.

CAP. X.

Silentium observetur a fine completorii usque ad sequentem diem post primam, idque accurate custodiatur. Reliquo vero tempore monialibus non liceat absque licentia invicem se alloqui, nisi eis dumtaxat quae officia in rebus necessariis exercent.

Licentia vero tunc per priorissam colloquendi concedatur cum visum fuerit inde aliquam monialium maiori erga sponsum suum amore accendi, utpote si de divino amore verba habenda sunt, aut si qua necessitate vel tentatione prematur, et consolationis spirituali causa aliam alloqui velit.

Id autem minime censeatur in unica simplici interrogatione seu responsione aut paucioribus aliquibus verbis; haec enim absque huiusmodi licentia agere poterunt.

Curet priorissa ut spirituales tantum ac approbati libri perlegantur; praecipue vero vitae sanctorum Patrum, ac passionum sanctorum Martyrum et aliorum Sanctorum vitae; Dionysius Carthusianus de quatuor novitiis¹, Thomas de Kempis, seu Joannes Gerson, De contemptu mundi; Flores Sanctorum Didaci de Villegas; opera Fratris Aloysii de Granata nimirum Memoriale, seu de oratione; Dux poenitentium peccatorum vulgo *Guia de Peccadores*; Meditationes de Vita Christi; Catechismus de amore Dei; opera Fratris Petri de Alcantara, scilicet De oratione et meditatione; opera fratris Didaci Stellae, De vanitate mundi et amore Dei; Oratorium Religiosorum Antonii de Guevara episcopi Mintoniensis; opera Joannis Avilae, videlicet illud quod inscribitur *Audi filia*, et eius epistolae; liber fratris Aloysii de Leon inscriptus: *Nomina Christi*, et alii libri spirituales probati; huiusmodi

¹ Legendum *De quatuor Novissimis* (B. T.).

nunquam¹ lectio non minus ex parte necessaria est ad animi refectionem, quam cibibus ad corporis alimoniam.

Per totum illud tempus quo in rebus communibus, vel officiis conventus moniales ipsae non occupabuntur, unaquaeque in sua cellula vel haeremitorio sibi per priorissam destinando, seorsum moretur, demumque in loco suae quietis seu recollectionis aliquid interim operetur si dies non sint festivi, et in isto secessu servabit praeceptum Regulae, ut separatim una ab altera remanere debeat.

Non liceat ulli moniali alterius cellulam absque licentia priorissae ingredi.

Nunquam habeatur opificii domus communis, in quam ad illud simul conveniant, ne praebetur occasio ut dum simul commorantur silentium violetur.

De humilitate et poenitentia.

CAP. XI.

Tabula, qua verrendi domum ordo praescribitur, ab ipsa priorissa incipiat, ut in omnibus bonum sui praebat exemplum.

Diligens cura habeatur ut quibus officium aliquod incumbit custodiae et provisionis bonorum, seu rerum temporalium, tam de necessariis ad victum, quam de aliis, magna cum charitate monialibus provideant.

Priorissa aliaeque antiquiores non curiosius aut luculentius quam reliquae, sed omnes aequaliter, iuxta Regulam tractentur; verum necessitatis ac aetatis ratio tantum habeatur, at potius necessitatis quam aetatis; saepius enim quae maior est aetate minore necessitate urgetur. Ut autem id generaliter servetur ab omnibus, magna adhibeatur cura, expedit enim multis ex causis.

Neque priorissae neque aliis monialibus

¹ Legimus namque (B. T.)

denominationis praerogativa aliqua addatur, quae aliquando honoris causa conceditur, scilicet domna seu domina aut simile, sed invicem verbis humilibus agant. Priorissam quidem et superiorissam, aut eam quae iam priorissae officio perfuncta est, matrem et vestra reverentia; ceteras vero moniales, sorores et vestra charitas vocent.

Domus, excepta ecclesia, curiose non extruatur, ligna vero domus satis rudia, ac domus ipsa parva, et illius habitatio-nes demissae sint, ita ut necessitati, non autem superfluitati, consulatur.

Parietes, ut magis fieri poterit, validi statuatur, clausurae altae appareant, campusque intus adsit ad haeremitoria construenda, ut moniales orationi separatim exemplo Sanctorum Patrum vacare possint.

Cetera alterius defectus redarguere non praesumat, nisi culpae gravitas id requirat, et tunc errantem seorsum charitative moneat, quod si illa ter monita resipiscere non curaverit, priorissae, non autem alteri sorori, eam denunciet. Cumque non desint officiales, zelantes vocatae, quae aliarum culpas seu defectus observant, hanc curam sibi non assumant, et quae viderint praetermittant, sed potius suos defectus seu culpas recogitent et emendent; neque etiam in administrandis officiis aliis commissis, si quae defecerit seu erratum commiserit, non statim ac temere id reprehendant, nisi quid grave contigerit, tunc enim huiusmodi culpas modo superius dicto denunciare tenentur.

Moniales magnopere caveant ne sua peccata excusent, nisi quantum rei necessitas postulat; hinc enim plurimum in humilitate proficient.

Poenae quidem et poenitentiae pro culpis seu defectibus, qui in praedictis committentur, imponantur graviores aut

leviores, prout ex Regulae ordinatione seu praescripto inferius exprimentur.

In his autem omnibus priorissa, ut iustum fuerit, cum discretionem et charitatem arbitrari seu disponere poterit, nec pro poenae seu poenitentiae huiusmodi observatione obliget ad peccatum, sed ad poenam dumtaxat corporalem.

Praeter disciplinas nuncupatas devarellas, quae in ordinario praecipiantur, cum sit officium de feria tempore Quadragesimae vel Adventus, et reliquo anni tempore feria secunda, quarta et sexta suscipiantur et fiant; nihilominus etiam disciplinae singulis sextis feriis totius anni pro fidei catholicae incremento ac felicitate statu S. R. E. proque vita et statu Philippi regis catholici, necnon pro benefactoribus, atque etiam pro animabus in purgatorio detentis, afflictis quoque et captivis ac existentibus in peccato mortali, et in eis recitetur Psalmus *Miserere mei Deus*, et aliae orationes pro supradictis et pro sancta Ecclesia Dei.

Fiat autem huiusmodi disciplina in choro post recitationem Matutini, nec aliqua monialis alias sibi faciat disciplinam, aliamve poenitentiam sibi assumat absque licentia priorissae.

De infirmis.

CAP. XII.

Magna cum charitate et pietate omnique obsequio curentur infirmae pro nostrae paupertatis modo, et cum abunde necessaria suppetunt, gratias Deo persolvant.

Cum vero aliquid eisdem defuerit, eorum, quibus divites in suis infirmitatibus abundant, non contristentur, siquidem in ingressu Religionis hoc sibi certo statuere debent. Id autem est vere pauperem esse, scilicet cum maior necessitas urget, necessariis indigere.

In eo autem plurimum incumbat priorissa, ut potius necessaria validis, quam pietatis officia desint infirmis, quas et visitare et consolari reliquae sorores debent.

Constituatur infirmaria, quae in exercendo huiusmodi officio charitate praestet; infirmas vero studeant tunc ostendere perfectionem, quam dum sanas essent lucratae sunt et acquisierunt, ut et aegritudinem patienter ferant, et nisi morbi gravitas premat, minorem molestiam seu importunitatem praebant, atque infirmariae pareant, ut ipsae ex infirmitate proficiant et cum aliqua utilitate exurgant, ac suo exemplo sorores aedificent.

Infirmis tempore linteaminibus et pulvillis et ex lino utantur, lectosque cum culcitra habeant, magnaque cum munditia et charitate pertractentur.

De cibo et potu eiusve qualitate et quantitate aut praeparatione nulla soror obloquatur. Priorissa tamen, et quae providendi victum curam habet, diligenter inspiciant ut iuxta ea quae Dominus dederit bene parentur, et ex his quae subministrantur, cum aliud non habeant, vivere possint.

Sorores necessitates quibus laborant priorissae, novitiae vero suae magistrae, tam in his quae ad vestitum quam in his quae ad cibum pertinent, significare teneantur; et si indigeant re aliqua supra id quod ordinarie cuique tribui solet, etiamsi magna necessitas non adsit, antea id Domino commendent. Saepe enim nostra natura appetit plus quam opus habeat, ac diabolus aliquando etiam suggerat causas timoris, ut a ieiunio et poenitentia deterreat.

De defunctis.

CAP. XIII.

Sacramenta quidem morituris ministrantur iuxta ordinarium Ordinis. Pro

mortuis vero, quae in eodem conventu decesserint, exequiae, cum una vigilia et missa cantata de *Requiem*, peragantur; et ubi commode fieri poterit, celebrentur etiam Missae Sancti Gregorii, sin minus, fiat ut poterit, omnesque sorores monasterii recitent officium defunctorum.

Pro singulis fratribus seu monialibus primitivae Regulae, qui decesserint, quaelibet monialis officium defunctorum separatim, vel omnes simul in choro recitent, et, si fieri poterit, etiam missa decantetur.

Quae vero choristae non sunt, dicant triginta vicibus Orationem Dominicam et toties salutationem Angelicam; ita enim reciproce fit a fratribus religiosis pro qualibet religiosa defuncta.

Exhortationes ad ea, quae tam priorissa quam ceterae moniales in suis officiis tenentur.

CAP. XIV.

Priorissa.

Priorissae officium est diligenter curare ut in omnibus Regulae et constitutiones serventur, plurimumque zelare et invigilare circa honestatem et clausuram monasterii, ac videre quomodo officia et functiones exerceantur, necnon etiam ut necessaria, tam spiritualia quam temporalia, provideantur; materno affectu quo maxime studeat obedientiam filialem sibi comparare.

Constituatur priorissa.

Santricem et sacristiae praefectam, sacristanam nuncupatam, fideles, sed ad sui libitum amovibiles, ne detur occasio ut in officio nimis apponatur affectus, ceteras etiam officiales ipsa constituat, praeter subpriorissam et clavarias, quae per vota secreta eligantur; haec quidem

scribere et numerare norint saltem vero duae.

Subpriorissa.

Subpriorissae munus est choro praesesse, illiusque curae incumbere, ut rite, moderate et distincte recitetur et cantetur divinum officium, in quo sedulam operam impendat.

Cum priorissa defuerit, eius loco praesidebit, semperque erit cum monialibus quando simul conveniunt; defectus et errata, si quae committentur, tam in choro quam in refectorio corripiet, si tamen praesens priorissa non fuerit.

Clavariae.

Clavariae singulis mensibus a depositaria, receptrice nuncupata, rationem exigent praesente priorissa.

Ab ipsis etiam in rebus gravioribus eadem priorissa consilium petet.

Habeatur arca, quae tribus clavibus obseretur pro conventus scripturis et depositis custodiendis et asservandis, quarum unam priorissa, reliquas duas clavariae antiquiores penes se retineant.

Sacristana.

Sacristanae officium est curare omnia quae ad ecclesiam pertinent, ac ut summa cum diligentia et munditia Deo serviatur.

Curet etiam ut sorores ordinate ad peccatorum confessionem accedant, atque sub poena gravis culpae ullam absque licentia ad confessionis locum ire permittat, nisi illa fuerit, cui constitutum est tunc sua peccata confiteri.

Receptrix seu depositaria fornaria nuncupata.

Ad receptricis et fornariae maioris (quae una esse debet) officium pertinet providere emenda pro monasterio, si Dominus opportune modum dederit.

Dimissa voce et cum aedificatione loquatur apud tornum sive rotam, atque curet cum charitate prospicere necessitatibus sororum.

Habeat scribatque rationes accepti et expensi.

Non contendat cum aliquid emit, sed una vel altera tantum responsione aut emat aut dimittat.

Nullam monialem ad tornum sineat accedere absque licentia. Cum vero ad locutorium sive crates accesserit, auscultatricem, quae interesse debet, statim advocabit.

Nemini nisi soli priorissae, significabit quid apud tornum aut crates tractatum fuerit. Praeterea sub poena gravis culpae litteras missivas nulli, tam intra quam extra monasterium reddet aut consignabit, nisi antea illas priorissae seu praelatae legendas tradiderit, neque etiam similiter intra et extra monasterium quidque alterius nomine nuntiabit aut significabit, nisi prius admonuerit priorissam.

Zelatrices.

Zelatrices curent ut culpas seu defectus quos admitti viderint explorent et deferant praelatae, et eius quandoque mandato peccantes publice arguant, etiam si ipsae zelatrices minores et illae maiores existant, ut in humilitate exercentur. Quae autem corripientur, etiamsi sine culpa sint, nihil replicent aut censentur¹.

Magistra novitiarum.

Magistra novitiarum sit magnae prudentiae, orationis et spiritus, frequenterque constitutiones novitiabus perlegat, illasque doceat quidquid agere debent, tum caeremonias, tum carnis et sensuum mortificationem.

Maiorem curam eadem magistra adhibeat circa ea, quae ad interiorem homi-

¹ Forte censentur (R. T.).

nem, quam quae ad exteriorem pertinent, singulis diebus a novitiabus rationem exigens quantum in oratione profecerint, et qualiter se se habere debeant in mysterio, quod sibi meditandum erit, et quem fructum inde percipiant. Doceatque quomodo etiam se se habere debeant tempore gustus et ariditatis spiritus, et quaerere proprias refringere voluntates, etiam in rebus modicis et minutis.

Caveat vero huic muneri proposita, ne qua in re sit negligens aut remissa; nam illud est educare animas in quibus Dominus permanet.

Novitias quidem cum pietate et charitate pertractet, nec de illarum culpis turbetur aut commoveatur. Paulatim enim unamquamque, prout eius spiritus ferre poterit, mortificare curabit, plusque momenti in interiorum virtutum adeptio- ne quam in externo poenitentiae vigore positum esse arbitretur.

Mandet quoque priorissa aliquibus sororibus ut in docendis legere novitiabus eandem magistram adiuvent.

Cum priorissa viderit nullam esse ex monialibus ad huiusmodi officium magistrae novitiarum idoneam, ipsamet illud exercent, huncque laborem in re tam gravi libenter suscipiat, ac mandet alicui ex sororibus, ut sibi in eo opem ferat.

Sorores omnes semel singulis mensibus priorissae rationem reddant quomodo et quantum in oratione profecerint, et qualiter omnipotens et misericors Deus eas ducat et cum ipsis agat. Dominus namque lucem eis praebebit, ut si non recte ambulant suo auxilio dirigantur; id enim agere, et humilitatis et mortificationis et magni profectus est, atque ad alia multa prodesse poterit.

Id tamen ut novitiae suae magistrae et reliquae moniales priorissae de oratione et illius profectu rationem reddant, ita intelligatur ac fieri debeat, et id potius

ab earum voluntate, quae rationem redditurae sunt propter magnum inde provenientem fructum spiritualem profici- scatur, quam quo ad illud ex necessitate cogantur. Quare mandamus priorissis et magistris novitiarum ne sibi subditas ad id arctius compellant.

Subditae autem omnes noverint tam istud, quam alia quae in his constitutionibus continentur, ipsas ad culpam minime obligare, ut etiam infra Cap. XXII dicetur.

Quandocumque sorores officiales, propter sua officia occupatae, debita orationis hora illi vacare non possunt, alia hora qua minus fuerint impeditae id faciant. Quod tamen intelligendum est, cum per totam horam vel maiorem eius partem orationi vacare non poterunt.

De capitulo culparum.

CAP. XV.

Capitulum culparum semel in hebdomada celebretur, in quo iuxta Regulam culpae sororum per capituli praesidentem summa cum charitate corrigantur; habeatur autem hora magis commoda et congruente.

Pulsato igitur signo, cum omnes simul ad capitulum conveniant, soror, cui legendi munus incumbit, ad signum seu nutum priorissae sive praesidentis, aliquid ex his constitutionibus et ex Regula perlegat incipiens: *Jube Domne benedicere*: et praesidens respondeat regularibus disciplinis: *Nos instruere dignetur magister coelestis*; ac omnes respondeant *Amen*. Tunc si praesidenti videbitur aliquid boni dicere conveniens lectioni seu correctioni faciendae, antequam loquatur dicat *Benedicite*; respondeant *Dominus*, et tum ad terram se prosternant, et prostratae iaceant, quoad eis mandetur ut surgant.

Postquam vero surrexerint, sedeant; absoluto vero sermone datoque signo a praesidente, surgant omnes ad dicendas suas culpas, ac novitiae primum incipiant, et mox conversae, deinde autem antiquiores prosequantur; omnes vero binae in medium capituli veniant, manifestasque suas culpas aperiant praesidenti; verum antea novitiae et conversae, ac aliae quae vocem et locum in capitulo non habent, correctae a capitulo dimittantur.

Dum capitulum tenetur sorores non loquantur, nisi propter duo, videlicet cum proprias et sororum culpas simpliciter referunt, vel praesidenti super eo de quo interrogantur respondeant.

Caveat autem quae accusata fuerit ne aliam accuset ob solam suspicionem quam de illa habet; quod si secus egerit, eiusdem criminis poena plectatur, qua accusanda punienda foret.

Idem quoque servetur in eam, quae detulerit alterius culpam pro qua fuerit satisfactum.

Ne vitia et defectus aliquo modo obtegantur, liceat sorori etiam extra huiusmodi capitulum denunciare priorissae id quod vidit vel audivit, vel etiam vicario aut commissario generali.

Eadem etiam poena puniatur quae sorori falso aliquid obiecerit, atque etiam ad famae restitutionem quantum poterit teneatur.

Quae vero accusata fuerit non respondeat nisi iusta, et tunc primum humiliter dicat *Benedicite*, et si quid minus patienter protulerit, gravius corripiatur, iuxta praesidentis discretionem. Correctio autem in tempus, quo passio iam deferbuerit, differatur.

Caveant vero sorores ne ulla ratione cuiuscumque capituli secreta evulgent aut propalent.

Quae a praesidenti in capitulo fuerint correpta et diffinita, nulla ex monialibus

extra illud renovet per modum murmurationis. Hinc enim discordiae exoriuntur, pax monasterii perturbatur, factiones nascuntur, et praesidentium officium usurpatur.

Priorissa seu praesidens zelo charitatis et amore iustitiae corrigat culpas absque simulatione, eas quidem quae clarae deprehenduntur vel quas moniales ipsae confessae fuerint, secundum ea quae inferius declarabuntur.

Poterit praesidens mitigare aut breviare debitam poenam ob culpam sine malitia commissam, praesertim vero prima, secunda vel et tertia vice; eis vero quas ex malitia vel prava consuetudine peccare deprehendet, poenis sive poenitentis iam alias incursis graviore poenas sive poenitentias addat, quas nec etiam absque auctoritate alicuius ex superioribus dimittere aut relaxare possit.

Iis, quae ex consuetudine leves culpas crebro committere solent, poenitentia maioris culpa imponatur; aliis quoque poenae praeterita augeantur, si ex consuetudine peccare consueverint.

Auditis et correctis culpis dicant Psalmum *Deus misereatur nostri*, cum reliquis quae in ordinario continentur sub hac forma, videlicet Psalmum: *Deus misereatur nostri etc. Gloria Patri etc. Sicut erat etc.*; et Psalmum *Ad Dominum cum tribularer clamavi. Gloria patri. Sicut erat*; et Psalmum *Ad te levavi oculos meos. Gloria patri. Sicut erat.* Hebdomadaria dicit *Kyrie eleyson R. Christe eleyson. Kyrie eleyson. Pater noster. R. Et ne nos inducas in tentationem. R. Sed libera nos a malo. V. Memento Domine congregationis tuae. R. Quem possedisti ab initio. V. Salvas fac ancillas tuas. R. Deus meus, sperantes in te. V. Ora pro nobis, Sancta Dei Genitrix. R. Ut dignae efficiamur promissionibus Christi. V. Do-*

mine, exaudi orationem meam. R. Et clamor meus ad te veniat.

Oremus.

Concede nos famulos tuos, quaesumus, Domine Deus, perpetua mentis et corporis sanitate gaudere, et gloriosae Beatae Mariae Virginis intercessione a praesenti liberari tristitiae et aeterna perfrui laetitia.

Ecclesiae tuae, quaesumus, Domine, precibus placatus admitte, ut destructis adversitatibus et erroribus universis securam tibi serviat libertate.

Omnipotens sempiternae Deus, qui facis mirabilia magna solus, praetende super ancillas tuas et super congregationes illis commissas spiritum gratiae salutaris, et ut in veritate tibi placeant, perpetuum eis rorem tuae benedictionis infunde. Per Christum Dominum nostrum. R. Amen.

Deinde pro defunctis.

Psalmum *De profundis clamavi. Requiem aeternam dona eis, Domine, et lux perpetua luceat eis. V. A porta inferi. R. Erue, Domine, animas eorum. V. Requiescant in pace. R. Amen. V. Domine exaudi orationem meam. R. Et clamor meus ad te veniat.*

Oremus.

Absolve, quaesumus, Domine, animas omnium famularum famulorumque tuorum benefactorum nostrorum ab omni vinculo delictorum, ut in resurrectionis gloria inter sanctos et electos tuos resuscitati respirant.

Quaesumus, Domine, pro tua pietate miserere animabus famularum tuarum, et a contagiis mortalitatis exutas in aeterna salvationis partem restitue.

Deus, cuius miseratione animae fidelium requiescunt, famulis et famulabus tuis omnibus hic et ubique in Christo

quiescentibus, da propitius veniam omnium peccatorum, ut a cunctis reatibus absoluti tecum sine fine laetentur. Per eundem Christum Dominum nostrum. R. Amen. V. Requiem aeternam. R. Et lux perpetua. V. Requiescant in pace. R. Amen. V. Animae ipsorum et omnium fidelium defunctorum per misericordiam Dei requiescant in pace. R. Amen.

Tunc praesidens finito capitulo dicat: *Sit nomen Domini benedictum.* Omnes respondeant: *Ex hoc nunc et usque in saeculum. Amen.*

De levi culpa.

CAP. XVI.

Levis culpa est si qua post datum signum nimis immoretur se parare, ut ad chorum ordinata et composite veniat.

Si qua etiam post coeptum officium, chorum ingrediatur, aut male leget vel cantabit, seu si errabit, et mox non se humiliaverit, aut prosternat coram omnibus.

Si qua similiter lectionem statuto tempore non praeviderit.

Si qua ex negligentia librum non habeat, ex quo in choro recitare debet.

Si qua in choro riserit, vel alias ad risum moverit.

Si qua etiam ad res divinas vel ad labores seu opifera tarde devenerit.

Si qua praeterea parvi fecerit, aut debite non observaverit prostrationes, inclinationes aliasque caeremonias.

Aut si aliqua in choro, dormitorio vel cella strepitus seu inquietudines fecerit aut aliis molesta fuerit.

Si qua ulterius ad capitulum, refectorium vel opificium hora debita venire tardaverit.

Si qua etiam verba otiosa protulerit.

Si qua negligentem tractaverit, fregerit

vel amiserit quidpiam eorum, quae ad conventum vel eius usum pertinent.

Si qua pariter absque licentia comederit vel biberit.

Illis autem quae de huiusmodi vel aliis similibus culpis accusantur, in poenitentiam iniungatur oratio vel orationes iuxta culparum qualitatem, vel aliquod humilitatis opus aut silentium, praesertim vero propter silentii in ordine praeepti violationem, aut abstinencia ab aliquo cibo vel refectio, aut etiam integra comestione.

De media culpa.

CAP. XVII.

Media culpa est si qua expleto primo psalmo ad chorum non venerit, et tunc cum tarde ingreditur humile se prosternat, et ita maneat quoad priorissam seu praesidentem illi mandaverit ut surgat.

Si qua vel cantare vel legere praeter solitum modum praesumpserit.

Si qua divino officio non attenta oculis elevatis levitatem mentis demonstraverit.

Si qua ornamenta altaris irreverenter tractaverit.

Si qua ad capitulum, vel ad manualia exercitia, vel ad sermonem non venerit, sive communi refectio non interfuerit.

Si qua scienter quod communiter proficitur tacere omiserit.

Si qua in officio sibi commisso negligens reperta fuerit.

Si qua in capitulo absque licentia loquetur.

Si qua, dum accusatur, alta voce se exculpabit super huiusmodi accusatione.

Si qua aliam eiusdem criminis in vindictam accusare praesumpserit, de quo ipsa eodem die accusata fuerit.

Si qua in vestitu vel capitis ornamentis inordinate incesserit.

Si qua iuraverit vel extra rem locuta

fuert, vel aliquid dixerit ex quo aliae sorores offendantur.

Si qua offensam ab alia passa, veniam petenti denegaverit.

Si qua officinas monasterii absque licentia ingressa fuerit.

Huiusmodi culpa corrigantur in capitulo unica¹, quam diligenter praesidens aut illa cui ipsa delegaverit infligat.

Accusatrix accusatae poenam non infligat, nec antiquioribus iuniores.

De gravi culpa.

CAP. XVIII.

Gravis culpa est si qua deprehensa fuerit iniuriis aliam afficere, vel in eam maledicta vel imprecationes aut verba indecentia et minus religiosa aut iracunda proferre.

Si qua praeterea peieraverit.

Si ex industria mendacium dixerit.

Si praeteritam culpam alicui sorori, quae pro ea iam satisfacit, impropaverit, aut illi naturales defectus aut parentum suorum exprobraverit.

Si aliquas culpas suas vel alterius defenderit.

Si qua silentium violare consueverit.

Si qua ieiunia Ordinis, et specialiter quae sunt de praecepto Ecclesiae, absque causa et licentia fregerit.

Si qua sine licentia rem alterius aut conventus seu communis acceperit, aut cellam seu vestitum suo usui concessum mutaverit vel permutaverit.

Si qua etiam dormiendi vel alio tempore cellam alterius absque licentia aut manifesta necessitate ingrediatur.

Si aliqua apud tornum vel locutorium aut eum locum in quo fuerint saeculares absque licentia priorissae reperiantur.

Si qua soror, irato animo, alteri com-

¹ Deest forte *correctione* (R. T.).

minata fuerit, vel ut eam percutiat, manum vel aliud quidpiam in illam eleverit, et duplicata poena grauis culpa irrogetur.

Potentibus veniam pro huiusmodi culpis, vel nondum accusatis, binae correctiones in capitulo iniungantur, ac biduo in pane et aqua ieiunent, comedentes in postremo loco, sine mensa et apparatu, coram universo conventu; eis autem quae accusabuntur addatur alia correctio et alius dies similis ieiunii in pane et aqua.

De graviori culpa.

CAP. XIX.

Gravior culpa est si aliqua ausa fuerit cum priorissa seu praesidente super quovis negotio irreverenter contendere, aut ei quidpiam non modesta dicere.

Si qua aliam dolo percusserit, quae etiam propter hoc sententiam excommunicationis incurrit, ac ab omnibus evitari debet.

Si qua deprehensa fuerit dissensiones inter¹ disseminare, aut solere absentem detrahare, et contra aliam murmurare.

Si qua absque licentia priorissae aut sine auscultatrice, quae testis adsit, et ipsam clare loquentem audiat, cum externis loqui praesumpserit.

Quae autem huiusculpa accusata, et convicta fuerit, statim se prosternat, humiliter veniam petat, nudatisque humeris sententiam recipiat suis demeritis condignam cum disciplina, quae videbitur priorissae, ac ubi surgere iussa fuerit, vadat ad cellam, quae sibi a priorissa fuerit designata, nullaque alia ad eam accedere audeat, ut cum illa colloquatur, vel ad eam aliquid mittere, ut sic intelligat se a conventu segregatam atque privatam angelorum societate; donec vero in huiusmodi poenitentia man-

¹ Forsitan addendum *sorores* (R. T.).

serit, non communicet, non alicui praeficiatur officio, nec aliqua ei obedientia committatur, neque aliquid ei demandetur, quinimo officio quod autea exercebat privari debeat, neque habeat vocem aut locum in capitulo, nisi ad dicendas suas culpas; sit quoque omnium postrema usque ad plenariam et integram satisfactionem; mensae cum reliquis non accumbat, sed in medio refectorii, cappa seu manto induta, in nudo solo pane tantum et aqua vescatur, nisi aliquid sibi misericorditer concedatur, mandato priorissae, quae alioquin pie cum ipsa agat, ac aliquam ex sororibus ad eam consolandam mittat. Quod si veram cordis humilitatem ostenderit, eius propositum adiuvetur, cui etiam adiumento sit totus conventus, neque priorissa recuset misericordia in ea uti citius, vel tardius plus vel minus, ut delicti qualitas postulat.

Si qua manifeste in priorissam vel superiores insurrexerit, aut si quid illiciti vel inhonesti adversus eos falso commiscatur seu machinetur, vel commenta seu machinata fuerit, per quadraginta dies agat poenitentiam supradictam, voceque et loco in capitulo ac quolibet officio, si quo fungitur, privetur. Et si, ex aliqua huiusmodi conspiratione vel maligno consensu, saeculares personae quovis modo se super his intromiserint, in confusionem vel infamiam aut damnum sororum aut monasterii, sorores quae id admiserint carceribus mancipentur, atque pro gravitate scandali quod inde sequitur, in eis detineantur; sed et si ob eam causam in monasterio factiones vel duaciones aliquae exortae fuerint, tam illae quae id committunt, quam quae opem et favorem ad id praestiterint, sententiam excommunicationis incurrant, et in carceres coniciantur.

Si quae tentaverit impedire sororum pacationem aut excessuum correctionem,

dicens superiores propter odium vel favorem procedere, aut alia similia, eadem poena puniatur, qua conspirantes in priorissam.

Si qua litteras missivas recipere vel dare aut legere, sine licentia priorissae, sive quidpiam extra monasterium mittere, aut sibi data sibi ipsi appropriare aut retinere praesumpserit; similiter etiam si propter alicuius sororis excessum aliquis in saeculo fuerit scandalizatus, praeter poenas in his constitutionibus statutas, tempore horarum canonicarum et actionum gratiarum post prandium prostrata permaneat ante portam chori, dum sorores pertransibunt.

De gravissima culpa.

CAP. XX.

Gravissima culpa est incorrigibilitas illius quae culpas committere non veretur, et poenitentiam peragere recusat.

Si qua apostasiam incurrerit, vel extra limites conventus egressa fuerit, sciat se in sententias excommunicationis, omnesque alias censuras et poenas ex decretis sacri generalis concilii Tridentini, ac aliis apostolicis Summorum Romanorum Pontificum constitutionibus contra huiusmodi delinquentes inflictas, ipso facto incurere, et ideo in eas incurrisse declarandam fore, ac graviter coercendam et puniendam esse prout etiam declarari, coerceri et puniri mandatur.

Gravissima etiam culpa est si qua fuerit inobediens, et ob manifestam rebellionem mandato priorissae seu superioris sibi specialiter vel omnibus generaliter facto non obtemperaverit.

Si qua, quod Deus, qui est fortitudo omnium in se sperantium, non permittat, in peccatum carnis inciderit.

Si qua proprium habuerit vel se habere confessa fuerit; quod si etiam ita

esse in eius obitu deprehendatur, ecclesiastica careat sepultura.

Si qua in priorissam vel in aliquam aliam sororem violentas manus iniecerit.

Si qua crimen alicuius ex sororibus vel conventus quovis modo personis extraneis, ex quo soror vel ipse conventus infamari possit, aliosve actus secretos conventus detexerit.

Si qua pro se vel aliis aliquid, ambitiosum, aut officia aut aliud quidpiam contra Ordinis constitutiones procuraverit; hae quidem sorores in carcerem mittantur, ibique ieiuniis et abstinentiis plus vel minus, iuxta quantitatem aut qualitatem delicti, coerceantur pro prudentia seu discretione priorissae, aut vicarii vel commissarii generalis; quamlibet autem istarum delinquentium sorores ceterae statim atque priorissa mandaverit, sub rebellionis poena, in carcerem ducere teneantur, eamque, exceptis custodibus, non alloquantur, nec ulla ad eam soror aliquid mittat sub eadem poena. Quod si ipsa carcerata a carcere aufugerit, soror cuius custodia commissa fuerit, vel quae fugiendi causam praebuerit, si de hoc convicta fuerit, in eodem carcere iuxta delicta reae fugientis, detineatur.

Adsit carcer destinatus pro sic delinquentibus, a quo detentae ob huiusmodi culpas scandalosas non nisi per vicarium aut commissarium generalem liberari possint.

Apostata et quae carnis vel aliud peccatum, quod in saeculo poenam capitalem mereatur, commiserint, vel quae humiles esse suasque culpas agnoscere recusaverint, seu incorrigibiles se ostenderit, in carcerem detrudantur, nec inde unquam liberentur, nisi earum emendatio et patientia in hoc poenitentiae tempore praeclare perspecta et comprobata fuerit; adeo ut ex consilio et intercessione omnium sororum, cum consensu prio-

rissae, per vicarium generalem vel commissarium liberari aut habilitari mereantur.

Quaecumque autem in huiusmodi carcere detenta fuerit, noverit se voce tam activa quam passiva, ac etiam loco omni-que actu legitimo et officio perpetuo privatam esse: quare, et si a carcere liberetur, non propterea ad praedicta restituta erit, nisi specificè et expresse hoc ei beneficium concedatur, et quamvis ad locum restituatur, non tamen ad vocem in capitulo restituta censeatur; quod si etiam ad vocem activam restituta fuerit, non tamen ad passivam restituta intelligatur, nisi tamen id ei, ut dictum est, specialiter et expresse fuerit concessum.

Et nihilominus quae in praedictos casus incurrerit, nunquam habilitari possit, ut ad aliquod officium eligi valeat, neque pro socia sive auscultatrice ad torum aut locutorium aut ad aliam partem deputari.

Quae vero in carnis peccatum lapsa fuerit, quamvis compuncta et dolens, sua sponte, ad poenitentiam reversa, misericordiam et veniam petat, nullo modo recipiatur, nisi de consilio et licentia vicarii generalis vel commissarii, aut aliqua rationabili causa interveniente.

Si qua unquam convicta fuerit coram priorissa falsum dixisse testimonium, aut consueverit alias infamare, poenitentiam agat hora comedendi, absque manto, sed induta scapulario, super quo duae linguae panni albi antierius et posterius appareant vario modo consutae; ac in medio refectorii humi pane et aqua vescatur, ut vel ex hoc cognoscatur ipsam ob grave linguae vitium taliter puniri, ac inde in carcerem coniciatur, et si quando a carcere liberetur, voce careat et loco.

Si autem priorissa (quod Deus avertat) in linguam ex dictis culpis incurrat, sta-

tim ab officio deponatur, ut postmodum gravissime puniatur.

Ne praelati monialium facile censurarum et excommunicationis sententias in suis praeceptis, nisi ex gravi causa apponant.

CAP. XXI.

Interdicimus vicario generali et commissario ipsarum monialium superioribus, ne censurarum, excommunicationis sententias sive poenas passim suis praeceptis et mandatis, etiam in concernentibus peccatum, adiciant, sed potius privationis vocis activae et passivae vel similes poenas imponant, ne ex eo, quod ad medelam inductum est, maiores animarum laquei scrupulique et inquietudines generentur, nisi forte tam gravis causa fuerit ut censurarum sive excommunicationis poena necessario expedire videatur, super quo eorundem superiorum conscientia oneratur, nec tunc etiam latae sententiae poena absque magna consideratione apponatur.

Præsentēs constitutiones et superiorum praecepta, nisi in duobus casibus, ad peccatum mortale non obligare.

CAP. XXII.

Declaramus autem praesentes nostras constitutiones, ac superiorum praedictorum praecepta, ac mandata sororibus vel alicui ipsarum per eos pro tempore facienda, ad poenam peccati mortalis non obligare, nisi contra ipsarum constitutionum praeceptum aliquid per contemptum committatur, aut nisi per praelatum quidpiam praecipiat in scriptis in virtute Spiritus Sancti et sanctae obedientiae.

Ut Ordinis officii, rubricis et caeremoniis, in reliquis vero congregationis fratrum Discalceatorum ordinationibus, cum his constitutionibus non praescribuntur, uti debeant.

CAP. XXIII.

Mandamus ut in omnibus super quibus praesentes constitutiones non disponunt, quantum ad officia et caeremonias divini cultus attinet, praedicta monasteria sequantur rubricas et ordinationes ordinarii totius Ordinis Carmelitarum; in his vero quae ad regimen vel ad culpas aut alia similia his constitutionibus non expressa spectabunt, utantur constitutionibus congregationis fratrum Discalceatorum, cum consilio et assensu pro tempore existentis vicarii generalis.

Ut in singulis conventibus habeantur saltem duo codices harum constitutionum, et de earum lectione.

CAP. XXIV.

In singulis conventibus, praeter plurimos Regulae libellos, habeantur saltem duo codices seu libri, in quibus hae constitutiones sint descriptae vel impressae, quorum unus asservetur in arca tribus clavibus obserata, et aliter prae manibus habeatur, ut semel in hebdomada omnibus sororibus simul convenientibus, tempore quo priorissa mandaverit, pars illarum perlegatur. Quas quidem constitutiones singulae sorores memoria maxime retinere studeant, quandoquidem magnum hinc profectum sint consecuturæ.

Curent quoque illas saepius perlegere, ac propterea mandatur plures earundem constitutionum libros in singulis conventibus haberi, ut unaquaeque, cum libuerit, illas in suam cellam deferre et commodius legere possit.

Datum Romae in Monte Quirinali, sub annulo Piscatoris, die v iunii MDXC, anno sexto.

Dat. die 5 iunii 1590, pontif. anno vi.

CLXXV.

Confirmatio facultatis vicecamerario concessae super cognitione causarum appellationum damnorum datorum super summam decem scutorum in toto Statu Ecclesiastico interponendarum 1.

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Exordium.

Romanus Pontifex in suprema iustitiae Sede a Domino constitutus, pro iniuncto sibi apostolicae servitutis officio, disponere et ordinare, et quae iam disposita et ordinata reperiuntur, declaratione et ampliatione indigere noscuntur, pro personarum commoditate et minori dispendio, declarare et ampliare consuevit, prout, rerum et temporum qualitate pensata, conspicit in Domino salubriter expedire.

§ 1. Nuper siquidem per alias nostras litteras erectionis officii vicecamerariatus, et concessionis de illo dilecto filio Alphonso Guévara clerico Neapolitano I. U. D. et in utraque signatura nostra referendario, sub datum kalendis augusti, pontificatus nostri anno quinto, inter cetera eidem Alphonso, et suis in dicto officio successoribus facultatem concessimus omnes et singulas causas appellationum et recursuum damnorum datorum totius Status nostri Ecclesiastici supra summam decem scutorum cognoscendi et decidendi.

§ 2. Et quia mentis et intentionis nostrae fuit quod confirmatio iudicium causarum eorundem damnorum datorum, in quolibet loco dicti Status, tam inter dam-

num inferentes et patientes, quam appellatores et damnorum illatores, aliasque quascumque personas non solum super eisdem damnis datis et illorum refectioe et satisfactione, verum etiam quacumque alia causa et re ab eisdem dependente ortarum, et quae pro tempore poterunt exoriri, per appellatores eorundem damnorum datorum eligendorum et nominandorum, quodque deputatio similitium iudicium in secundis instantiis et appellationum in causis infra summam scutorum decem pro tempore vertentibus, quas pro minori partium dispendio in partibus per iudices ab eodem Alphonso vicecamerario et successoribus suis pro tempore deputato et deputandis finire et terminari volumus, ad ipsum Alphonsum et eius in dicto officio successores dumtaxat spectent et pertineant; ipsique Alphonso et successoribus praedictis ius cognoscendi causas appellationum supra dictam summam decem scutorum, quae inter praedictos appellatores et universitates Status nostri Ecclesiastici et quascumque alias particulares personas vel alios quoscumque, etiam ius a Camera habentes seu habere praetendentes, de et super dictis damnis datis seu illorum occasione quomodolibet vertentibus, et quod pro tempore vertere contigerit, reservatum remaneat; et insuper quod cognitio omnium causarum contraventionum, bannimentorum seu quarumcumque litterarum a quibusvis etiam Romanae Curiae iudicibus, et a Camera ipsa seu quocumque alio iudice, ordinario vel delegato, super dictis damnis datis, vel eorum dependentibus et emergentibus quomodolibet emanatarum, quae tam civiliter quam criminaliter quomodocumque et qualitercumque motae reperiuntur, et quae pro tempore moveri contigeret, ad eundem Alphonsum et successores praedictos spectet et pertineat.

1 Ex Regest. in Secret. Brevium.

Sixtus vicecamerario facultatem cognoscendi causas appellationum damnorum datorum totius Status Ecclesiastici ultra summam x scutorum dedit.

Explicat quem mentem habuerit in huiusmodi concessione.

Causas ipsas infra summam x ducatorum private ad vicecamerarium, appellationes autem causarum ultra dictam summam auctoritate ordinaria ad ipsum spectare declarat.

§ 3. Idcirco mentem et intentionem nostram huiusmodi expresse declarare, et omnibus ad quos pertinet et spectat, pertinereque et spectare poterit, notam facere volentes, dictarumque litterarum erectionis et concessionis dicti officii et aliorum praemissorum tenores, praesentibus pro expressis habentes, ipsumque Alphonsum a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti, aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis iure vel ab homine, quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existit, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutum fore censentes, motu proprio, non ad ipsius Alphonso seu alterius pro eo super hoc nobis oblatae petitionis instantiam, sed ex certa scientia et deliberatione nostris, ac de apostolicae potestatis plenitudine, harum serie, volumus, decernimus et mandamus ac expresse declaramus quascumque confirmationes in prima, et deputationes eorundem iudicium in secunda instantiis in eisdem causis in quibusvis locis et partibus dicti Status eligendorum et deputandorum, necnon causarum appellationum et recursuum infra summam scutorum decem committendarum, et contraventionum, bannimentorum et litterarum praedictarum a quibusvis, ut praefertur, emanatarum, ac illarum non partitionis, tam civiliter, quam criminaliter quomodocumque et qualitercumque motarum seu movendarum, ad ipsum Alphonsum et successores praedictos dumtaxat private ad quoscumque alios, quavis auctoritate, dignitate et praeminentia suffultos, spectare et pertinere, neminique alteri licere in eis quovis praetextu aut quavis occasione vel causa se ingerere aut intromittere; illique facultatem concedimus omnes et singulas causas dictam summam decem scutorum excedentes, aliasque praedictas causas e-

tiam inter appellatores et universitates ac alios a Camera ius habentes, vertentes et quae pro tempore vertere contigerit, ac contraventionum et non partitionis praedictarum coram quocumque aut quibuscumque iudice seu iudicibus, ordinariis seu delegatis, etiam vigore specialis rescripti in signatura nostra iustitiae aut alibi, praeterquam in nostra signatura gratiae manu nostra propria in futurum tantummodo signandi, nunc et pro tempore introductas et introducendas auctoritate sua ordinaria, vigore praesentium, ab illis reassumendi, et eisdem iudicibus ac partibus toties quoties opus fuerit, etiam sub poenis pecuniariis et censuris ecclesiasticis inhibendi, et censendi; et poenas huiusmodi non parentes et inobedientes incidisse et incurrisse, servata forma concilii Tridentini, declarandi, aggravandi, reaggravandi, ac brachium saeculare invocandi, et mandatum executivum decernendi et relaxandi, ac exequi faciendi, necnon quemcumque notarium adscribendi in eisdem causis Alphonso et successoribus praedictis gratum arbitrio suo deputandi.

§ 4. Decernentes praeterea ac volentes ac mandantes iurisdictionem et facultatem per praesentes eisdem Alphonso et successoribus, ut praefertur, concessam perpetuis futuris temporibus durare, et Alphonsum ac successores praedictos illas exercere posse et debere, tam durante moderno et aliis quibuscumque, si quos postea fieri contigerit, appallibus et concessionibus damnorum datorum huiusmodi, quam illis finitis et cessantibus; necnon etiam si ipsa officia seu emolumenta damnorum datorum seu eorum aliqua communitatibus et universitatibus civitatum, terrarum et locorum dicti Status, per nos et successores nostros, aut Sedem et Camera Apostolicam, seu quoscumque legatos, vicelegatos et governa-

Hanc vero concessionem fore perpetuam.